

Programmabegroting 2018

gemeente Berkelland

INHOUDSOPGAVE

Programmabegroting 2018.....	1
Inhoudsopgave	4
Ontwikkelprogramma Veranderende samenleving, vernieuwd bestuur	5
Ontwikkelprogramma Demografische ontwikkelingen	11
Ontwikkelprogramma Plattelandsontwikkeling	18
Ontwikkelprogramma Jeugd en Zorg.....	22
Ontwikkelprogramma Economie en werkgelegenheid	26
Ontwikkelprogramma Energie en duurzaamheid.....	31
Ontwikkelprogramma Omgevingswet.....	39
Cultuur	42
Sport	45
Recreatie en toerisme	49
Wonen	56
Leefomgeving	59
Integrale veiligheid	64
Financiën	68
Bedrijfsvoering.....	74
Grondbeleid.....	78
Lokale heffingen	81
Weerstandsvermogen	86
Samenwerkingspartijen	89
Financiering	107
Onderhoud kapitaalgoederen	110
Investeringslijst 2018.....	112

ONTWIKKELPROGRAMMA VERANDERENDE SAMENLEVING, VERNIEUWD BESTUUR

Ontwikkelprogramma Veranderende samenleving, vernieuwd bestuur

"Inwoners doen naar vermogen en vanuit hun eigen kracht mee in de samenleving"

Wat speelt er?

- De Doe-het-samen-samenleving gaat over aansluiten op kennis, inzet, ervaring en behoefte van inwoners. De gemeente bepaalt en regelt minder, gaat 'naar buiten' en is partner in de samenleving.
- De Doe-het-samen-samenleving vraagt om een andere rol van de gemeentelijke organisatie, om bestuurlijke vernieuwing en inzet van inwoners, college, gemeenteraad en medewerkers.
- Het ontwikkelprogramma biedt ruimte om te experimenteren met hoe de eigentijdse rol van de gemeente er uit kan zien bij verschillende initiatieven.

Speerpunten

1. Dienstbaarheid

Bedragen x €1.000

Exploitatie	2016	Begroting 2017	Primitieve begroting 2018	MeerJB 2019	MeerJB 2020	Meer JB 2021
Lasten	-94.560	-97.348	-104.100	-104.513	-103.053	-101.245
Baten	100.250	95.297	104.409	104.259	103.925	103.080
Resultaat	5.690	-2.050	310	-254	872	1.835

Wat gaan we daarvoor doen?

Bij alle projecten evalueren we onze rol (houding en gedrag) met behulp van de Participatiemonitor.

De medewerkers en teams leren via de Participatiemonitor van ervaringen uit en bij projectinitiatieven.

Gemeentelijke projecten pakken we samen met inwoners, bedrijven en organisaties op

Gemeentelijke projecten zijn onder meer: de groenprojecten (bijvoorbeeld in wijk De Koppel/Cycloonpark Borculo), het bestemmingsplan Buitengebied, de Omgevingswet, het Energie Uitvoeringsprogramma, Centrumplannen Eibergen en Borculo. Ook worden de ervaringen en kennis van de pilot met de inwoners en organisaties in Beltrum (match woonwensen en woningaanbod) doorvertaald naar andere projecten met inwoners en organisaties in de (kleine) kernen.

Met samenleving, college, raad en de gemeentelijke organisatie in contact over de nieuwe rol van de gemeente in de veranderende samenleving.

O.a. door dialooggesprekken, via de contactpersonen uit het gebiedsteam, social media, Voormekaar teams, inloopuren, collegebezoeken (aan kernen, wijken, buurten, bedrijven, organisaties en bijeenkomsten). We organiseren leer-netwerk en kennis bijeenkomsten met partners in de samenleving (zoals de Berkellanddag en het bezoek met maatschappelijke betrokken inwoners en organisaties aan Oost Groningen/Drenthe in 2017).

Toekomstgericht, effectief en innovatief leren omgaan met veranderde posities en dagelijkse dilemma's van de participatiemaatschappij door mee te doen in de leerkring/het onderzoek "Ambtelijk vakmanschap in de participatiemaatschappij".

De leerkring wordt getrokken door de Universiteit van Tilburg. Specifieke vragen die in de leerkring aan bod komen zijn: Hoe wordt de verbinding gelegd tussen bewonersparticipatie en de interne processen in de gemeente? Hoe kunnen ambtenaren omgaan met spanningen tussen initiatieven en beleid of regelgeving? Waar liggen de grenzen tussen loslaten, faciliteren en sturen en hoe kies of schakel je als ambtenaren tussen deze rollen? Hoe betrek je collega's, raad en college bij initiatieven? En hoe kunnen nieuwe werkpraktijken worden ingebed in de bestaande ambtelijke functies? Hoe combineer en deel je als ambtenaar professionele en lokale kennis op een effectieve manier? En hoe moeten democratische waarden (gelijkheid en inclusie, verantwoording, deliberatie) gestalte krijgen in de context van maatwerk en initiatief?

2. Samenwerking

Bedragen x €1.000

Exploitatie	2016	Begroting 2017	Primitieve begroting 2018	MeerJB 2019	MeerJB 2020	Meer JB 2021
Lasten	-94.560	-97.348	-104.100	-104.513	-103.053	-101.245
Baten	100.250	95.297	104.409	104.259	103.925	103.080
Resultaat	5.690	-2.050	310	-254	872	1.835

Wat gaan we daarvoor doen?

Leren met voorbeeldprojecten en deze evalueren.

We sluiten aan op wat er leeft. De doelen van initiatiefnemers en hun proces en tempo zijn daarbij leidend (denk aan projecten voormalige rioolwaterzuiveringen in Neede en Borculo).

We gaan de dialoog met inwoners en maatschappelijke organisaties aan.

We gaan de dialoog aan met de samenleving. We organiseren of faciliteren hiertoe bijeenkomsten en gaan verder met onze buurt- en wijkaanpak. Andere voorbeelden zijn de Ontwikkelagenda's van de kernen, innovatief wegbeheer en de Maatschappelijke agenda. Ook kijken we hoe we het best kunnen aansluiten op burgerinitiatieven.

Wat mag het kosten?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	2016	Begroting 2017	Primitieve begroting 2018	MeerJB 2019	MeerJB 2020	Meer JB 2021
Lasten						
010.010 Regionale woonagenda aansluiting lokale woonagenda	0	0	-70	0	0	0
010.020 Gemeentelijke grondexploitaties	-253	-876	-876	-876	-876	-876
010.030 Inventarisatie kernen woonbehoefte inwoners	-59	-80	-80	-80	-80	-80
010.040 Monitoren toekomstige sloopopgave	0	0	-30	0	0	0
010.500 Loonkosten programma Plezierig wonen	0	-1.322	-1.423	-1.423	-1.423	-58
010.700 Rente en afschrijving programma Plezierig wonen	-93	-234	-140	-140	-140	-140
020.010 Zaaian van kleurrijke zaadmengsels	-133	-189	-189	-189	-189	-189
020.020 Openbaar groen en begraafplaatsen	-1.719	-1.935	-1.964	-1.964	-1.964	-1.964
020.030 Beh onderh vern renov riolering	-2.176	-1.509	-1.517	-1.504	-1.511	-1.511
020.040 We onderhouden onze infrastructuur	-3.245	-2.842	-3.101	-3.101	-3.101	-3.101
020.050 Doelgroepenvervoer-openbaar verv	-665	-703	-703	-703	-703	-703
020.060 Zwerfafval	-47	-54	-54	-54	-54	-54
020.070 Afval scheiden	-2.869	-3.020	-3.020	-3.020	-3.020	-3.020
020.080 Onderwijs en huisvesting	-861	-787	-787	-787	-787	-787
020.090 Onderhoud gemeentelijke gebouwen	-347	-251	-251	-251	-251	-251
020.500 Loonkosten programma Fijn leven	0	-3.095	-3.208	-3.208	-3.208	-3.208
020.700 Rente en afschrijving programma Fijn leven	-4.991	-4.485	-4.732	-4.732	-4.732	-4.732
030.010 Netwerkbijeenkomsten duurzame landbouw	-32	-43	-43	-43	-43	-43
030.020 Stimuleren nieuwe natuur en landschapsbeheer	-82	-71	-71	-71	-71	-71
030.030 Ondersteunen initiatieven samenwerking verenigingen	-94	-62	-62	-62	-62	-62
030.080 Integrale kavelruil	-29	0	0	0	0	0
030.700 Rente en afschrijving programma Vitaal platteland	-17	-70	-38	-38	-43	-43
040.010 Maatschappelijke ondersteuning	-5.486	-3.372	-4.530	-4.530	-4.530	-4.530
040.020 PGB	-1.293	-3.230	-1.300	-8.986	-1.300	-1.300
040.025 PGB WMO en Begeleiding	-5.177	-6.383	-5.595	-5.595	-5.595	-5.595
040.030 Jeugd	-8.670	-8.351	-7.760	0	-7.800	-7.989

040.040 Algemene voorzieningen	-2.095	-1.567	-1.532	-1.532	-1.532	-1.532
040.050 Inburgering	-111	0	-30	-30	-30	-30
040.060 Loonkosten	0	-2.420	-2.509	-2.509	-2.509	-2.509
050.010 Onderzoek en ontwikkeling duurz. en innovatieve bedr.terr.	-449	-390	-390	-390	-390	-390
050.020 Samenwerken met Duitsland	0	0	-12	-12	-12	-12
050.026 Stimuleren ontwikkelingen bedrijven	0	0	-30	0	0	0
050.028 Stimuleren maakindustrie	0	0	-20	-20	-20	-20
050.029 stimuleren onderzoek/ontwikkeling duurzame bedrijven	-69	-97	-20	0	0	0
050.030 Ondernemersfonds	0	0	-15	-15	-15	-15
050.035 Compact centra (groen/blauwe parels)	-46	-21	-21	-21	-21	-21
050.040 Participatie en werkgeversbenadering	-10.945	-12.032	-14.131	-14.131	-14.131	-14.131
050.050 Verbindingen ondernemers voor participatiewet	-8.916	-7.901	-1.334	-1.134	-934	-734
050.060 Onderwijs en arbeidsmarkt	-61	-11	-11	-11	-11	-11
050.070 Vrije tijdseconomie	-202	-249	-249	-249	-249	-249
050.500 Loonkosten programma Werken en ondernemen in de regio	0	-681	-8.196	-8.161	-8.161	-8.164
050.700 Rente en afschrijving programma Werken en ondernemen in de regio	-2.912	-1.871	-1.763	-1.763	-1.763	-1.763
060.040 Actief met duurzame energie	-23	-154	-154	-7	-7	-7
060.500 Loonkosten programma Actief met duurzaamheid en energie	0	-395	-238	-238	-238	-238
060.700 Rente en afschrijving programma Actief met duurzaamheid en energie	-39	-57	-48	-48	-48	-48
070.010 Verbinding sport, cultuur en welzijn (Brede Impuls)	-222	-232	-232	-232	-232	-232
070.020 Beheer gemeentelijke (binnen)sportaccommodaties	-824	-426	-419	-419	-419	-419
070.030 Faciliteren Sport Federatie Berkelland	-93	-99	-99	-79	-79	-79
070.040 Ondersteuning sportverenigingen	-966	-930	-947	-947	-947	-947
070.050 Subsidieren jeugdleden sportverenigingen	-90	-93	-82	-82	-82	-82
070.500 Loonkosten programma Sport is meer	0	-138	-174	-174	-174	-174
070.700 Rente en afschrijving programma Sport is meer	-209	-129	-176	-176	-181	-176

080.010 Vrijwilligers Dorpsboke	-35	-35	-35	-35	-35	-35
080.020 Subs div lokale culturele act	-596	-508	-516	-516	-516	-516
080.040 Bibliotheek Oost Achterhoek subs	-578	-561	-561	-561	-561	-561
080.050 Gemeentelijke monumenten	-249	-141	-141	-141	-141	-141
080.060 Erfgoedpact en -centrum	-230	-230	-230	-230	-230	-230
080.090 Cultuurnota met uitvoeringsprogramma	-14	-17	-17	-17	-17	-17
080.500 Loonkosten programma Cultuur is voor iedereen	0	-154	-173	-173	-173	-173
080.700 Rente en afschrijving programma Cultuur is voor iedereen	-17	-9	-9	-9	-9	-9
090.010 Brandveilig wonen	-1.410	-2.048	-2.120	-2.195	-2.270	-2.345
090.020 Handhavingsbeleid	-5	-2	-2	-2	-2	-2
090.500 Loonkosten programma Samen veilig	0	0	-78	-78	-78	-78
110.020 Beheer financiële middelen	-47	2.994	-22	-22	-22	-22
110.040 Belastingen en leges	-768	-873	-873	-873	-873	-873
110.080 Uitvoering OZB	-36	-299	-255	-255	-255	-255
110.090 Overige baten en lasten	-50	-2.230	-3.386	-4.807	-3.507	-3.517
110.100 Bedrijfsvoeringskosten	-22.859	-4.925	-5.581	-6.769	-6.769	-6.769
110.500 Loonkosten programma Financiën	-1.012	-11.392	-11.248	-10.010	-10.010	-10.010
110.700 Rente en afschrijving programma Financiën	-44	-4.007	-3.899	-3.733	-3.568	-3.402
120.010 Iedereen wordt op tijd geïnformeerd over de Omgevingswet	0	-50	-577	-350	-350	0
Totaal Lasten	-94.560	-97.348	-104.100	-104.513	-103.053	-101.245
Baten						
010.020 Gemeentelijke grondexploitaties	298	1.006	1.015	1.015	1.015	1.015
010.030 Inventarisatie kernen woonbehoefte inwoners	490	785	785	785	785	785
020.020 Openbaar groen en begraafplaatsen	347	315	312	312	312	312
020.030 Beh onderh vern renov riolering	6.141	6.345	6.046	6.046	6.046	6.046
020.040 We onderhouden onze infrastructuur	292	205	205	205	205	205
020.050 Doelgroepenvervoer-openbaar verv	0	1	1	1	1	1
020.060 Zwerfafval	47	54	54	54	54	54
020.070 Afval scheiden	3.432	3.695	3.957	3.957	3.957	3.957

020.080 Onderwijs en huisvesting	544	143	143	143	143	143
020.090 Onderhoud gemeentelijke gebouwen	143	108	108	108	108	108
030.020 Stimuleren nieuwe natuur en landschapsbeheer	0	18	18	18	18	18
030.030 Ondersteunen initiatieven samenwerking verenigingen	31	29	29	29	29	29
040.010 Maatschappelijke ondersteuning	-4	820	800	800	800	800
040.040 Algemene voorzieningen	9	2	2	2	2	2
040.050 Inburgering	77	0	30	30	30	30
050.010 Onderzoek en ontwikkeling duurz. en innovatieve bedr.terr.	655	501	501	501	501	501
050.035 Compact centra (groen/blauwe parels)	56	62	54	54	54	54
050.040 Participatie en werkgeversbenadering	7.699	7.733	8.377	8.377	8.377	8.377
050.050 Verbindingen ondernemers voor participatiewet	30	0	1.467	1.436	1.400	1.378
050.060 Onderwijs en arbeidsmarkt	0	0	0	0	0	0
050.070 Vrije tijdseconomie	0	2	2	2	2	2
070.020 Beheer gemeentelijke (binnen)sportaccommodaties	262	269	269	269	269	269
080.020 Subs div lokale culturele act	14	24	24	24	24	24
080.040 Bibliotheek Oost Achterhoek subs	5	5	5	5	5	5
080.050 Gemeentelijke monumenten	107	14	14	14	14	14
090.010 Brandveilig wonen	2	0	0	0	0	0
090.020 Handhavingsbeleid	6	0	0	0	0	0
110.020 Beheer financiële middelen	5.639	781	4.298	4.298	4.298	3.598
110.040 Belastingen en leges	1.123	1.545	1.545	1.545	1.545	1.545
110.050 Heffen OZB	7.167	8.128	8.410	8.410	8.410	8.410
110.060 Algemene uitkering	64.643	60.555	63.218	63.099	62.800	62.677
110.080 Uitvoering OZB	-15	0	0	0	0	0
110.090 Overige baten en lasten	673	208	208	208	208	208
110.100 Bedrijfsvoeringskosten	338	1.947	2.514	2.514	2.514	2.514
Totaal Baten	100.250	95.297	104.409	104.259	103.925	103.080
Resultaat	5.690	-2.050	310	-254	872	1.835

Kaders die de raad heeft vastgesteld

Beleidskaders	Vastgesteld
Plan van aanpak Actief in de Doe-het-samen samenleving	Gemeenteraad 15 april 2015

ONTWIKKELPROGRAMMA DEMOGRAFISCHE ONTWIKKELINGEN

Ontwikkelprogramma Demografische ontwikkelingen

"Vitale en leefbare kernen in Berkelland"

Wat speelt er?

- Het aantal huishoudens daalt na 2020, waardoor er meer aanbod van woningen zal zijn dan vraag. Doordat de samenstelling ook verandert, komt er ook een andere vraag naar woningen.
- In 2025 is 28% van de inwoners 65+, terwijl het aantal kinderen en werkende mensen daalt met 34%. Deze veranderingen hebben effect op onder meer scholen, vrijwilligers, arbeidsmarkt en zorg.
- We worden bewuster dat veranderingen om andere oplossingen vragen dan we gewend zijn.
- We zijn actief aan de slag om de kansen die de demografische ontwikkelingen biedt ook te benutten. Zo werken we voor de grote kernen aan een ontwikkelagenda, schrijven kleine kernen een nieuwe toekomstvisie en denken scholen en verenigingen na over een fusie.

Speerpunten

1. Bewustwording en erkenning van de effecten van de demografische ontwikkelingen

Bedragen x €1.000

	2016	Begroting 2017	Primitieve begroting 2018	MeerJB 2019	MeerJB 2020	Meer JB 2021
Exploitatie						
Lasten	-94.560	-97.348	-104.100	-104.513	-103.053	-101.245
Baten	100.250	95.297	104.409	104.259	103.925	103.080
Resultaat	5.690	-2.050	310	-254	872	1.835

Wat gaan we daarvoor doen?

We sluiten aan bij actuele projecten en onderzoeken over de demografische ontwikkelingen in de Achterhoek, om zo ook als regio de leefbaarheid te vergroten

Denk hierbij aan projecten die spelen in de Achterhoek Agenda 2020, zoals het Algemeen Woonwensen- en Leefbaarheidsonderzoek, onderzoek naar de VAB's (Vrijkomende Agrarische Bebouwing) en het opzetten van een regionaal bewustwordingstraject demografische ontwikkelingen.

We verbinden verschillende beleidsterreinen op onderwijs-arbeidsmarkt en wonen-zorg met als doel afstemming over gevolgen van de demografische ontwikkelingen.

We organiseren onder meer bijeenkomsten om ervaring en kennis te delen. Zo ontstaat samenhang tussen de beleidsterreinen. Bij wonen en zorg is er nu een Regietafel (zie programmalijn wonen en zorg).

We zorgen voor actuele cijfers over de bevolkingsprognose van Berkelland en analyseren per thema de gevolgen van de demografische ontwikkelingen

De cijfers worden periodiek geactualiseerd door ABF / CBS / Provincie Gelderland.

2. De kansen die de demografische ontwikkelingen biedt worden actief en integraal opgepakt

Bedragen x €1.000

Exploitatie	2016	Begroting 2017	Primitieve begroting 2018	MeerJB 2019	MeerJB 2020	Meer JB 2021
Lasten	-94.560	-97.348	-104.100	-104.513	-103.053	-101.245
Baten	100.250	95.297	104.409	104.259	103.925	103.080
Resultaat	5.690	-2.050	310	-254	872	1.835

Wat gaan we daarvoor doen?

De komende twee jaar ligt het accent in ondersteuning van activiteiten op de terreinen: daling ledenaantal verenigingen, arbeidsmarkt en langer zelfstandig thuis wonen.

We verbinden de verschillende beleidsterreinen zoals wonen, economie en scholen, om zo efficiënt mogelijk te sturen op kansen en mogelijkheden.

Samen met inwoners, ondernemers en organisaties maken we de ontwikkelagenda's van de grote kernen concreet.

De integrale ontwikkelagenda is een dynamische agenda waarin de belangrijkste ruimtelijke gebiedsopgaven, keuzes en prioritaire projecten voor de vier grote kernen, de zeven kleine kernen en het buitengebied staan.

We ondersteunen betrokkenen, vanuit (dorps-)organisaties, bedrijven en inwoners, in het zoeken naar oplossingen en sturingsmogelijkheden.

We helpen dorpsorganisaties, wanneer noodzakelijk, om in de (dorps-)visies de effecten van de bevolkingsverandering mee te nemen.

We werken met een herstructureringsfonds om nadelige gevolgen van krimp tegen te gaan. Investeren in de openbare ruimte en bestaand vastgoed is noodzakelijk.

Met lokale co-financiering kunnen we samen met andere eigenaren en gebruikers van het gebied bijdragen aan projecten die kwaliteit toevoegen aan de leefomgeving. Ook zoeken we regionaal naar mogelijkheden om een sloop- /transformatiefonds in te stellen.

Wat mag het kosten?

Het werkbudget voor de programmaliijn demografische ontwikkelingen zal besteed worden aan verder kwalitatief onderzoek (cijfers / analyse e.d.), projecten en eventuele tijdelijke ondersteuning op het terrein van demografische ontwikkelingen. Om zo de doelen die in de programmabegroting staan te behalen.

Financiële ontwikkelingen in de begroting

De begroting wordt beïnvloed door de krimp. Net als de krimp zelf zal deze ontwikkeling zich geleidelijk voordoen. Het is daarbij lastig om aan te geven of een stijging of een daling van een budget rechtstreeks het gevolg is van de demografische ontwikkelingen. Ook andere factoren kunnen een rol spelen. Als indicatie kunnen we aangeven dat onze algemene uitkering met het aantal inwoners en huishoudens van 2035 €1,8 miljoen lager zou kunnen zijn.

De Regio Achterhoek is aangemerkt als een krimpregio. Dit betekent dat de Regio Achterhoek ook geld van het Rijk krijgt om krimpvraagstukken op te lossen. Het gaat om ongeveer €1.000.000 per jaar (2016-2020). Een deel van het geld wordt onder meer ingezet voor de aanpak integrale leegstand en een plausibiliteitstoets VAB's.

Kosten Woningbouw

Er is rekening gehouden met een voorziening voor afwaardering van gemeentelijke bouwgronden. De bestemmingsreserve herstructurering ondersteunt initiatieven die gericht zijn op leefbare en vitale dorpen. Dit kan door procesondersteuning, het instellen van een fonds of het geven van een investeringsbijdrage. Enkele voorbeelden van initiatieven zijn : wijk en buurtplannen zoals in de Koppel en de Berg, het veranderen van een bestemming om leegstand aan te pakken, vermindering van het aantal woningen door sloop en nieuwbouw of ouderen langer zelfstandig te laten wonen.

De maximale omvang van deze reserve is €7 miljoen.

Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP)

Het aantal aansluitingen zal de komende jaren dalen. Wel moeten dezelfde (investerings-)kosten gedragen worden door het lagere aantal aansluitingen. Los van andere ontwikkelingen zou hierdoor in 2040 het tarief met 10% omhoog moeten. In het nieuwe GRP of Watertakenplan (eind 2018 / begin 2019) worden alternatieven aangereikt om het tarief minder hard te laten stijgen.

Overige belastingen

Wat betreft de demografische ontwikkelingen verwachten wij geen stijging van de afvalstoffenheffing. Minder inwoners zou ook tot minder afval en lager inzamel- en verwerkingskosten moeten leiden. Voor de OZB zal de belastingdruk bij het huidige beleid waarschijnlijk stijgen, omdat dezelfde opbrengst met minder gebouwen moet worden gerealiseerd.

Beleidsindicatoren

Indicator	Eenheid	Periode	Regio	Waarde	Bron	Beschrijving
Demografische druk	%	2017	Berkelland	81,8	CBS - Bevolkingsstatistiek	De som van het aantal personen van 0 tot 20 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 20 tot 65 jaar.
		2017	Nederland	69		

Wat mag het kosten?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	2016	Begroting 2017	Primitieve begroting 2018	MeerJB 2019	MeerJB 2020	Meer JB 2021
Lasten						
010.010 Regionale woonagenda aansluiting lokale woonagenda	0	0	-70	0	0	0
010.020 Gemeentelijke grondexploitaties	-253	-876	-876	-876	-876	-876
010.030 Inventarisatie kernen woonbehoefte inwoners	-59	-80	-80	-80	-80	-80
010.040 Monitoren toekomstige sloopopgave	0	0	-30	0	0	0
010.500 Loonkosten programma Plezierig wonen	0	-1.322	-1.423	-1.423	-1.423	-58
010.700 Rente en afschrijving programma Plezierig wonen	-93	-234	-140	-140	-140	-140
020.010 Zaaïen van kleurrijke zaadmengsels	-133	-189	-189	-189	-189	-189
020.020 Openbaar groen en begraafplaatsen	-1.719	-1.935	-1.964	-1.964	-1.964	-1.964
020.030 Beh onderh vern renov riolering	-2.176	-1.509	-1.517	-1.504	-1.511	-1.511
020.040 We onderhouden onze infrastructuur	-3.245	-2.842	-3.101	-3.101	-3.101	-3.101
020.050 Doelgroepenvervoer-openbaar verv	-665	-703	-703	-703	-703	-703
020.060 Zwerfafval	-47	-54	-54	-54	-54	-54
020.070 Afval scheiden	-2.869	-3.020	-3.020	-3.020	-3.020	-3.020
020.080 Onderwijs en huisvesting	-861	-787	-787	-787	-787	-787
020.090 Onderhoud gemeentelijke gebouwen	-347	-251	-251	-251	-251	-251
020.500 Loonkosten programma Fijn leven	0	-3.095	-3.208	-3.208	-3.208	-3.208
020.700 Rente en afschrijving programma Fijn leven	-4.991	-4.485	-4.732	-4.732	-4.732	-4.732
030.010 Netwerkbijeenkomsten duurzame landbouw	-32	-43	-43	-43	-43	-43
030.020 Stimuleren nieuwe natuur en landschapsbeheer	-82	-71	-71	-71	-71	-71
030.030 Ondersteunen initiatieven samenwerking verenigingen	-94	-62	-62	-62	-62	-62
030.080 Integrale kavelruil	-29	0	0	0	0	0
030.700 Rente en afschrijving programma Vitaal platteland	-17	-70	-38	-38	-43	-43
040.010 Maatschappelijke ondersteuning	-5.486	-3.372	-4.530	-4.530	-4.530	-4.530
040.020 PGB	-1.293	-3.230	-1.300	-8.986	-1.300	-1.300
040.025 PGB WMO en Begeleiding	-5.177	-6.383	-5.595	-5.595	-5.595	-5.595
040.030 Jeugd	-8.670	-8.351	-7.760	0	-7.800	-7.989

040.040 Algemene voorzieningen	-2.095	-1.567	-1.532	-1.532	-1.532	-1.532
040.050 Inburgering	-111	0	-30	-30	-30	-30
040.060 Loonkosten	0	-2.420	-2.509	-2.509	-2.509	-2.509
050.010 Onderzoek en ontwikkeling duurz. en innovatieve bedr.terr.	-449	-390	-390	-390	-390	-390
050.020 Samenwerken met Duitsland	0	0	-12	-12	-12	-12
050.026 Stimuleren ontwikkelingen bedrijven	0	0	-30	0	0	0
050.028 Stimuleren maakindustrie	0	0	-20	-20	-20	-20
050.029 stimuleren onderzoek/ontwikkeling duurzame bedrijven	-69	-97	-20	0	0	0
050.030 Ondernemersfonds	0	0	-15	-15	-15	-15
050.035 Compact centra (groen/blauwe parels)	-46	-21	-21	-21	-21	-21
050.040 Participatie en werkgeversbenadering	-10.945	-12.032	-14.131	-14.131	-14.131	-14.131
050.050 Verbindingen ondernemers voor participatiewet	-8.916	-7.901	-1.334	-1.134	-934	-734
050.060 Onderwijs en arbeidsmarkt	-61	-11	-11	-11	-11	-11
050.070 Vrije tijdseconomie	-202	-249	-249	-249	-249	-249
050.500 Loonkosten programma Werken en ondernemen in de regio	0	-681	-8.196	-8.161	-8.161	-8.164
050.700 Rente en afschrijving programma Werken en ondernemen in de regio	-2.912	-1.871	-1.763	-1.763	-1.763	-1.763
060.040 Actief met duurzame energie	-23	-154	-154	-7	-7	-7
060.500 Loonkosten programma Actief met duurzaamheid en energie	0	-395	-238	-238	-238	-238
060.700 Rente en afschrijving programma Actief met duurzaamheid en energie	-39	-57	-48	-48	-48	-48
070.010 Verbinding sport, cultuur en welzijn (Brede Impuls)	-222	-232	-232	-232	-232	-232
070.020 Beheer gemeentelijke (binnen)sportaccommodaties	-824	-426	-419	-419	-419	-419
070.030 Faciliteren Sport Federatie Berkelland	-93	-99	-99	-79	-79	-79
070.040 Ondersteuning sportverenigingen	-966	-930	-947	-947	-947	-947
070.050 Subsidieren jeugdleden sportverenigingen	-90	-93	-82	-82	-82	-82
070.500 Loonkosten programma Sport is meer	0	-138	-174	-174	-174	-174
070.700 Rente en afschrijving programma Sport is meer	-209	-129	-176	-176	-181	-176

080.010 Vrijwilligers Dorpsboke	-35	-35	-35	-35	-35	-35
080.020 Subs div lokale culturele act	-596	-508	-516	-516	-516	-516
080.040 Bibliotheek Oost Achterhoek subs	-578	-561	-561	-561	-561	-561
080.050 Gemeentelijke monumenten	-249	-141	-141	-141	-141	-141
080.060 Erfgoedpact en -centrum	-230	-230	-230	-230	-230	-230
080.090 Cultuurnota met uitvoeringsprogramma	-14	-17	-17	-17	-17	-17
080.500 Loonkosten programma Cultuur is voor iedereen	0	-154	-173	-173	-173	-173
080.700 Rente en afschrijving programma Cultuur is voor iedereen	-17	-9	-9	-9	-9	-9
090.010 Brandveilig wonen	-1.410	-2.048	-2.120	-2.195	-2.270	-2.345
090.020 Handhavingsbeleid	-5	-2	-2	-2	-2	-2
090.500 Loonkosten programma Samen veilig	0	0	-78	-78	-78	-78
110.020 Beheer financiële middelen	-47	2.994	-22	-22	-22	-22
110.040 Belastingen en leges	-768	-873	-873	-873	-873	-873
110.080 Uitvoering OZB	-36	-299	-255	-255	-255	-255
110.090 Overige baten en lasten	-50	-2.230	-3.386	-4.807	-3.507	-3.517
110.100 Bedrijfsvoeringskosten	-22.859	-4.925	-5.581	-6.769	-6.769	-6.769
110.500 Loonkosten programma Financiën	-1.012	-11.392	-11.248	-10.010	-10.010	-10.010
110.700 Rente en afschrijving programma Financiën	-44	-4.007	-3.899	-3.733	-3.568	-3.402
120.010 Iedereen wordt op tijd geïnformeerd over de Omgevingswet	0	-50	-577	-350	-350	0
Totaal Lasten	-94.560	-97.348	-104.100	-104.513	-103.053	-101.245
Baten						
010.020 Gemeentelijke grondexploitaties	298	1.006	1.015	1.015	1.015	1.015
010.030 Inventarisatie kernen woonbehoefte inwoners	490	785	785	785	785	785
020.020 Openbaar groen en begraafplaatsen	347	315	312	312	312	312
020.030 Beh onderh vern renov riolering	6.141	6.345	6.046	6.046	6.046	6.046
020.040 We onderhouden onze infrastructuur	292	205	205	205	205	205
020.050 Doelgroepenvervoer-openbaar verv	0	1	1	1	1	1
020.060 Zwerfafval	47	54	54	54	54	54
020.070 Afval scheiden	3.432	3.695	3.957	3.957	3.957	3.957

020.080 Onderwijs en huisvesting	544	143	143	143	143	143
020.090 Onderhoud gemeentelijke gebouwen	143	108	108	108	108	108
030.020 Stimuleren nieuwe natuur en landschapsbeheer	0	18	18	18	18	18
030.030 Ondersteunen initiatieven samenwerking verenigingen	31	29	29	29	29	29
040.010 Maatschappelijke ondersteuning	-4	820	800	800	800	800
040.040 Algemene voorzieningen	9	2	2	2	2	2
040.050 Inburgering	77	0	30	30	30	30
050.010 Onderzoek en ontwikkeling duurz. en innovatieve bedr.terr.	655	501	501	501	501	501
050.035 Compact centra (groen/blauwe parels)	56	62	54	54	54	54
050.040 Participatie en werkgeversbenadering	7.699	7.733	8.377	8.377	8.377	8.377
050.050 Verbindingen ondernemers voor participatiewet	30	0	1.467	1.436	1.400	1.378
050.060 Onderwijs en arbeidsmarkt	0	0	0	0	0	0
050.070 Vrije tijdseconomie	0	2	2	2	2	2
070.020 Beheer gemeentelijke (binnen)sportaccommodaties	262	269	269	269	269	269
080.020 Subs div lokale culturele act	14	24	24	24	24	24
080.040 Bibliotheek Oost Achterhoek subs	5	5	5	5	5	5
080.050 Gemeentelijke monumenten	107	14	14	14	14	14
090.010 Brandveilig wonen	2	0	0	0	0	0
090.020 Handhavingsbeleid	6	0	0	0	0	0
110.020 Beheer financiële middelen	5.639	781	4.298	4.298	4.298	3.598
110.040 Belastingen en leges	1.123	1.545	1.545	1.545	1.545	1.545
110.050 Heffen OZB	7.167	8.128	8.410	8.410	8.410	8.410
110.060 Algemene uitkering	64.643	60.555	63.218	63.099	62.800	62.677
110.080 Uitvoering OZB	-15	0	0	0	0	0
110.090 Overige baten en lasten	673	208	208	208	208	208
110.100 Bedrijfsvoeringskosten	338	1.947	2.514	2.514	2.514	2.514
Totaal Baten	100.250	95.297	104.409	104.259	103.925	103.080
Resultaat	5.690	-2.050	310	-254	872	1.835

ONTWIKKELPROGRAMMA PLATTELANDSONTWIKKELING

Ontwikkelprogramma Plattelandsontwikkeling

"Een vitaal en innovatief buitengebied in Berkelland"

Wat speelt er?

- In de landbouw stoppen boeren met als gevolg vrijkomende agrarische bebouwing. Sommige doorgaande boerenbedrijven groeien binnen ruimte die op bedrijfsniveau beschikbaar is (Wet natuurbescherming, Meststoffenwet).
- In opdracht van de provincie moet de gemeenteraad Plussenbeleid vaststellen voor niet grondgebonden veehouderij. Daarbij spelen onderwerpen als duurzaamheid, leefbaarheid, goede inpassing en dialoog met de omgeving.
- Vraagstukken in het buitengebied zijn onder andere leegstand/hergebruik van stallen, duurzame energie, asbestdaken en circulaire landbouw. Er is aandacht voor het behoud en versterking van het coulissenlandschap als drager van ecologische en landschappelijke kwaliteit. Het coulissenlandschap draagt ook bij aan kwaliteit van initiatieven.
- Het platteland kent veel verenigingen, buurtschappen enzovoort. Veel voorzieningen worden zelf georganiseerd. De samenwerking binnen en tussen inwoners en kleine kernen wordt sterker. Vrijwilligers in het buitengebied en de kleine kernen zijn steeds moeilijker te vinden.

Speerpunten

1. (Agrarisch) ondernemen is basis voor een vitaal buitengebied

Bedragen x €1.000

Exploitatie	2016	Begroting 2017	Primitieve begroting 2018	MeerJB 2019	MeerJB 2020	Meer JB 2021
Lasten	-94.560	-97.348	-104.100	-104.513	-103.053	-101.245
Baten	100.250	95.297	104.409	104.259	103.925	103.080
Resultaat	5.690	-2.050	310	-254	872	1.835

Wat gaan we daarvoor doen?

Initiatiefnemers van nieuwe activiteiten in het buitengebied helpen bij de ontwikkeling hiervan.

We ondersteunen multifunctionele initiatieven in het buitengebied. Voor passende initiatieven voeren we ruimtelijke procedures.

Kwaliteit

Initiatiefnemers worden geïnformeerd over de mogelijkheden via 1 op 1-contacten en algemene voorlichting (bewustwording via bijvoorbeeld een Berkellanddag). Deze informatieverstrekking aan initiatiefnemers gebeurt bijna dagelijks, denk hierbij bijvoorbeeld aan informatie over mogelijkheden voor energieopwekking in het buitengebied of functieveranderingsbeleid.

Toepassen van het sloopfonds.

We volgen de ontwikkelingen van groeiende en stoppende bedrijven.

De Bovenplanse sloop-bonusregeling is uitgebreid met een financiële regeling (sloopfonds en subsidieregeling).

We maken een nieuw bestemmingsplan buitengebied dat zo veel mogelijk ruimte biedt aan duurzame ontwikkeling.

Het "Voorontwerpbestemmingsplan Buitengebied Berkelland 2016" heeft ter inzage gelegen.

Het nieuwe bestemmingsplan legt vooral de bestaande situatie in het buitengebied vast. Daarbij kent het Voorontwerp een regeling die voorkomen moet dat de uitstoot van stikstof vanuit het plangebied toeneemt. We werken in 2018 verder aan het bestemmingsplan.

We organiseren netwerkbijeenkomsten, zoals de Berkellanddag, voor bewustwording en kennisdelen over verdienmodellen in het buitengebied.

- We organiseren naar aanleiding van de coachingsgesprekken meerdere klankbordavonden en bijeenkomsten om vraagstukken als kringlooplandbouw, bewust stoppen en het opzetten van een tweede tak te bespreken.
- We stimuleren het gebruik maken van mogelijkheden uit onder meer: Het Energie Uitvoeringsprogramma. Kennisnetwerken zoals 'Kringloopboeren'. Sloopbonusregeling.
- We bevorderen initiatieven zoals: Energie Marke Haarlose Veld (HOEduurzaam) voor onderzoek naar verbetering bodemstructuur door toepassen laagwaardige biomassa.

2. Het platteland blijft sociaal vitaal

Bedragen x €1.000

Exploitatie	2016	Begroting 2017	Primitieve begroting 2018	MeerJB 2019	MeerJB 2020	Meer JB 2021
Lasten	-94.560	-97.348	-104.100	-104.513	-103.053	-101.245
Baten	100.250	95.297	104.409	104.259	103.925	103.080
Resultaat	5.690	-2.050	310	-254	872	1.835

Wat gaan we daarvoor doen?

Alle kleine kernen en Neede hebben een dorpsvisie met uitvoeringsprogramma.

We onderhouden actief contacten met dorpsorganisaties. We volgen samen met de dorpsorganisatie het realiseren van de uitvoeringsprogramma's. We stimuleren inwoners om zelf verantwoordelijkheid te nemen in en voor hun leefomgeving.

Bevorderen van het indienen van LEADERprojecten.

Jaarlijks maken inwoners en instellingen in Berkelland gebruik van LEADER. We faciliteren aanvragers waar mogelijk en gebruiken daarvoor ons netwerk.

We bevorderen een jaarlijkse kennisuitwisseling tussen dorpsbelangenorganisaties en lokale verenigingen en stichtingen.

Kennisuitwisseling gebeurt in enkele kernen. We bevorderen met het beschikbaar stellen van informatie over de inwonersamenstelling en ontwikkeling de bewustwording over de toekomst van de kleine kernen.

We faciliteren de jaarlijkse netwerkbijeenkomst van dorpsorganisaties.

We faciliteren leer-netwerken om nieuwe vormen van samenwerking en kennisoverdracht te bevorderen.

We maken nieuwe afspraken over de samenwerking met de dorpsorganisaties.

Het huidige convenant loopt in 2018 af. We gaan in overleg over de rol van de gemeente. In het huidige convenant met de dorpsorganisaties staat aangegeven dat elk dorp een actuele dorpsvisie moet hebben.

We voeren de strategische agenda van de P10 uit op de thema's Aantrekkelijk Platteland, Maatwerk Platteland, Samenspel met Stad.

De P10 inventariseert haar parels, (kleine, innovatieve, moderne voorbeelden van bedrijven, instellingen etc.) die het platteland waarde geven voor de stad. We inventariseren tevens de knelpunten die P10 gemeenten ondervinden bij het vestigen van nieuwe economische ontwikkelingen. Op basis van deze inventarisatie gaan we samen met kennisinstellingen, de VNG en het IPO op zoek naar oplossingen.

3. Initiatieven versterken ons prachtige landschap

Bedragen x €1.000

Exploitatie	2016	Begroting 2017	Primitieve begroting 2018	MeerJB 2019	MeerJB 2020	Meer JB 2021
Lasten	-94.560	-97.348	-104.100	-104.513	-103.053	-101.245
Baten	100.250	95.297	104.409	104.259	103.925	103.080
Resultaat	5.690	-2.050	310	-254	872	1.835

Wat gaan we daarvoor doen?

Beschermen van de cultuurhistorische en landschappelijke waarden.

Bij vergunningverlening houden we rekening met deze waarden. Onder andere door toetsing aan het Gelders Natuurnetwerk (GNN) en de Gelderse Groene Ontwikkelingszone (GO). We handhaven actief op deze waarden.

Delen van gemeente-eigendom (b.v. bermen) die in gebruik zijn bij de landbouw terugbrengen naar hun oorspronkelijke functie.

We werken aan een meer ecologisch bermbeheer in samenwerking met de Vereniging Agrarisch Natuurbeheer. We zaaien een deel van de bermen met een bloemenmengsel bijen- en vlindervriendelijk in.

Stimuleren van aanleg van nieuwe natuur en landschapsbeheer.

We faciliteren initiatieven voor duurzaam natuur- en landschapsbeheer en aanleg, gericht op biodiversiteit. Betrokkenen zijn eigenaren, de Vereniging Agrarische Landschap Achterhoek en de lokale agrarische natuurbeheerverenigingen.

Wat mag het kosten?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	0	0	0	0	0	0
-------------	---	---	---	---	---	---

Kaders die de raad heeft vastgesteld

Beleidskaders	Vastgesteld
Plan van Aanpak bestemmingsplan Buitengebied Berkelland 2016	2015
Uitgangspuntennotitie bestemmingsplan Buitengebied Berkelland 2016	januari 2016
Beleidsregel kleinschalige horeca in het buitengebied	2014
Structuurvisie 2025	2010
Regeling Landschap	2015

Uitvoeringsagenda 2.0 Achterhoek 2020	2016
Voorontwerp Bestemmingsplan buitengebied 2016	in procedure
Structuurvisie bovenplanse sloop-bonus regeling	2017
Beleidsregels Ruimtelijke ordening en duurzame energie	2017

ONTWIKKELPROGRAMMA JEUGD EN ZORG

Ontwikkelprogramma Jeugd en Zorg

"Inwoners doen naar vermogen en vanuit hun eigen kracht mee in de samenleving"

Wat speelt er?

- Voormekaar organisatie**
 Met de vaststelling van het Koersdocument Doorontwikkeling Voormekaar is de positie van Voormekaar bepaald. In de taakuitvoering ligt nu de focus op het versterken van de netwerken en innovatie van zorg en ondersteuning aan inwoners. Inwoners kunnen vaak net zo goed of zelf beter hun boontjes doppen. Daarom speelt de gemeente Berkelland in op de behoeften en initiatieven van de inwoners. Eigen kracht en regie van de inwoners en ondersteuning op maat worden voorop gesteld, zonder de aandacht te verliezen voor mensen die kwetsbaar zijn.
- Toestroom van nieuwkomers**
 Toestroom nieuwkomers met integratievraagstukken, oorlogstrauma's en taalproblemen zorgen voor nieuwe uitdagingen bij gemeente en netwerkpartners (zoals de 'Voormekaarteam's', jeugdzorg, scholen en de SDOA)
- Gebruik bestaande voorzieningen**
 Regelmatige communicatie over het bestaande voorzieningenaanbod blijft nodig om inwoners goed bekend te houden met de ondersteuningsmogelijkheden.
- Openbare Geestelijke Gezondheidszorg**
 De geldstromen voor de ondersteuningstaken van de doelgroepen uit de geestelijke gezondheidszorg (inclusief personen met verward gedrag) gaan veranderen. Nu wordt deze taak nog bekostigd en uitgevoerd door centrumgemeente Doetinchem. Omdat op termijn de individuele gemeenten zelfstandig worden bekostigd zullen die keuzes moeten maken over deze taakuitvoering.
- Maatschappelijke agenda en preventie**
 In de maatschappelijke agenda en het beleidsplan sociaal domein zijn de kaders voor uitvoering vanaf 2018 geschetst. De kaders werken we verder uit in concrete uitvoeringsprogramma's. Dit kunnen wij niet alleen. Samen met maatschappelijke partners gaan wij aan de slag. Daarbij ligt een nadrukkelijk accent op het versterken van preventie. Om beleidsintensivering, voortvloeiend uit de uitvoeringsprogramma's, te kunnen financieren zal de raad het voorstel worden gedaan om een ontwikkelbudget (lumpsum) uit de reserve nadelen decentralisaties beschikbaar te stellen.

Speerpunten

1. Welzijn nieuwe stijl

Bedragen x €1.000

Exploitatie	2016	Begroting 2017	Primitieve begroting 2018	MeerJB 2019	MeerJB 2020	Meer JB 2021
Lasten	-94.560	-97.348	-104.100	-104.513	-103.053	-101.245
Baten	100.250	95.297	104.409	104.259	103.925	103.080
Resultaat	5.690	-2.050	310	-254	872	1.835

Wat gaan we daarvoor doen?

Uitvoering geven aan de maatschappelijke agenda.

Belangrijke onderdelen daarvan zijn jeugd- en jongerenwerk, mantelzorgondersteuning en vrijwilligers(werk)beleid.

Via algemene voorzieningen stimuleren wij onze inwoners om tot een actieve en gezonde levensstijl te komen.

Dit doen wij onder andere door consultatiebureau Yunio publieke gezondheid GGD en de combinatiefunctionarissen hier op in te zetten.

Wij geven invulling aan mantelzorgwaardering.

Dit doen wij door het verstrekken van het mantelzorgcompliment (€ 100) en het organiseren van een mantelzorg-verwendag.

2. Aanjagen verdere innovatie vanuit het sociaal domein

Bedragen x €1.000

Exploitatie	2016	Begroting 2017	Primitieve begroting 2018	MeerJB 2019	MeerJB 2020	Meer JB 2021
Lasten	-94.560	-97.348	-104.100	-104.513	-103.053	-101.245
Baten	100.250	95.297	104.409	104.259	103.925	103.080
Resultaat	5.690	-2.050	310	-254	872	1.835

Wat gaan we daarvoor doen?

De gemeente biedt maatwerk voor inwoners met een chronische ziekte en/of beperking.

Dit doen we via de collectieve zorgverzekering. Voor het jaar 2017 is besloten deze zorgverzekering uit te breiden met het meeverzekeren van het eigen risico in het zwaarste pakket. In 2018 vindt uitbreiding plaats qua aantal zorgverzekeraars.

Een laagdrempelige vorm van cliëntenparticipatie opzetten met ouders en jongeren die gebruik maken van jeugdzorg om hun behoeftes en ideeën mee te nemen in beleid en uitvoering van beleid.

Een slimme infrastructuur organiseren van inwoners en partners die problematiek vroegtijdig kunnen signaleren.

Er zijn veel contacten met Ode,1e en 2e lijns ondersteuners en organisaties. Door deze contacten met samenwerkingsafspraken binnen kernen, maar zeker ook binnen Berkelland, te bestendigen, kunnen we beter op elkaar inspelen en worden signalen tijdig gedeeld, waardoor er eerder en beter passende interventie plaatsvindt. Goede voorbeelden daarvan die in 2018 een verdiepingsslag krijgen: de verbinding tussen de wijkverpleegkundigen en Voormekaar, versterking van de preventieve functie van de jeugdgezondheidszorg, de pilot met een praktijkondersteuner (POH) jeugd GGZ die de gemeente samen met een huisarts uitvoert. Daarnaast start in 2018 een pilot met partners om tot creatieve oplossingen te komen voor huishoudens die in de knel zitten als gevolg van systemen die onvoldoende op elkaar aansluiten.

Het vormgeven van een onafhankelijk meldpunt voor alle vormen van onvrede in het sociale domein.

In het koersdocument doorontwikkeling Voormekaar staat deze ambitie beschreven. In 2018 zal dit nader uitgewerkt worden.

In 2018 geven we een impuls aan het contractmanagement en wordt sterker gestuurd op de kwaliteit van de geleverde zorg.

Er zijn samenwerkingsafspraken gemaakt om in het verlengde van het lokale contractmanagement op regionale schaal het contractmanagement voor de regionale aanbieders te intensiveren.

In 2018 wordt de (regionale) inkoop voor de jaren 2019 en verder voorbereid.

Bij de (regionale) inkoop blijft de nadruk liggen op productontwikkeling en preventie. Doel is om producten aan te laten sluiten bij de behoefte en mogelijkheden van inwoners in plaats van bij de behoefte van aanbieders.

Meer samenwerking realiseren op de uitvoering van Participatiewet, Wmo en Jeugdwet en gerelateerde terreinen, zoals Sport, Onderwijs, Cultuur en Gezondheidszorg.

Integraal werken is cruciaal om innovatie in de (jeugd)zorg te realiseren. Daarbij staat integrale ondersteuning door brede vraagverheldering en inzet op zelfredzaamheid en het sociale netwerk en samenwerking tussen partners uit verschillende leefdomeneinen voorop. We sporen bijvoorbeeld vanuit verschillende dimensies mensen aan tot een actieve en gezonde levensstijl.

Ondersteuning Thuis wordt ook in 2018 voortgezet.

Ondersteuning Thuis biedt voor de inwoner een integraal aanbod van huishoudelijke hulp en begeleiding. Doel is 'minder gedoe' rondom de inwoner en meer kwaliteit. Ook streven wij met Ondersteuning Thuis naar innovatie op de werkvloer.

Vergroten van de eigen opvoedingskracht en –vaardigheden van ouders.

Door alle organisaties in de ondersteuningsketen wordt ingezet op het vergroten van de opvoedvaardigheden van ouders. Ook nemen wij deel aan preventieplatform Jeugd in de Oost-Achterhoek, waarin o.a. een aanbod is ontwikkeld om vechtscheidingen te voorkomen.

Wij bieden de ouders/verzorgers de mogelijkheid tot een persoonsgebonden budget om jeugdhulp en ondersteuning zelf in te kopen (Jeugdwet – pgb).

Wij bieden onze inwoners de mogelijkheid tot een persoonsgebonden budget om maatschappelijke ondersteuning zelf in te kopen (Wmo – pgb).

De gemeente is op grond van de wet verplicht om inwoners de keuze te bieden om zorg en ondersteuning zelf in te kopen.

Wij bieden onze inwoners maatschappelijke ondersteuning indien zij niet op eigen kracht en/of met hulp van hun omgeving voldoende zelfredzaam zijn of kunnen participeren (Wmo - zorg in natura).

Voorbeelden hiervan zijn: Ondersteuning Thuis, huishoudelijke hulp en begeleiding, woonvoorzieningen en vervoersvoorzieningen. In 2020 wordt de invoering van het Wmo-abonnementstarief definitief vastgesteld. Dit betekent dat we rekening moeten houden met een stijgend aantal Wmo-aanvragen.

Wij bieden onze jonge inwoners en/of hun ouders/verzorgers jeugdhulp en ondersteuning (Jeugdwet - zorg in natura).

3. De nieuwe Jeugdbescherming

Bedragen x €1.000

Exploitatie	2016	Begroting 2017	Primitieve begroting 2018	MeerJB 2019	MeerJB 2020	Meer JB 2021
Lasten	-94.560	-97.348	-104.100	-104.513	-103.053	-101.245
Baten	100.250	95.297	104.409	104.259	103.925	103.080
Resultaat	5.690	-2.050	310	-254	872	1.835

Wat gaan we daarvoor doen?

Wij dragen bij aan een intensivering van de samenwerking tussen de partners binnen het veld van jeugdbescherming, o.a. gecertificeerde instellingen en Veilig Thuis. Zowel op regionale als lokale schaal

Dit doen wij door samenwerkingsprotocollen met deze instellingen te herzien en te evalueren, maar ook door het opdrachtgeverschap richting Veilig Thuis te verbeteren.

Wat mag het kosten?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	0	0	0	0	0	0
-------------	---	---	---	---	---	---

Kaders die de raad heeft vastgesteld

Beleidskaders	Vastgesteld
3D Beleidskader 'Voormekaar in Berkelland 2015-2016'	28 oktober 2014
Beleidskader Participatiewet	28 oktober 2014
Visienota 'Meedoen naar vermogen'	2 april 2013
Lokaal gezondheidsbeleid 'Voorkomen is beter dan genezen'	26 juni 2013
Koersdocument Doorontwikkeling Voormekaar	13 december 2016

Beleidsindicatoren

Indicator	Eenheid	Periode	Regio	Waarde	Bron	Beschrijving
Jongeren met delict voor rechter	%	2015	Berkelland	1,47	Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel	Het percentage jongeren (12-21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen.
		2015	Nederland	1,45		
Wmo-cliënten met een maatwerkarrangement	per 10.000 inw	2016	Berkelland	47	CBS - Monitor Sociaal Domein WMO	Een maatwerkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning binnen het kader van de Wmo. Voor de Wmo gegevens geldt dat het referentiegemiddelde gebaseerd is op 180 deelnemende gemeenten.
		2016	Nederland	62		
% kinderen in armoede	%	2015	Berkelland	2,91	Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel	Het percentage kinderen tot 18 jaar dat in een gezin leeft dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen.
		2015	Nederland	6,58		
Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	2016	Berkelland	9,1	CBS - Beleidsinformatie Jeugd	Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar.
		2016	Nederland	10,7		
Jongeren met jeugdreclassering	%	2016	Berkelland	0,3	CBS - Beleidsinformatie Jeugd	Het percentage jongeren (12-22 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel ten opzichte van alle jongeren (12-22 jaar).
		2016	Nederland	0,5		
Jongeren met jeugdbescherming	%	2016	Berkelland	1	CBS - Beleidsinformatie Jeugd	Het percentage jongeren tot 18 jaar met een jeugdbeschermingsmaatregel ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar.
		2016	Nederland	1,2		
Relatief verzuim	per 1.000 inwoners van 5 - 18 jaar	2016	Berkelland	12,36	Ingrado	Het aantal leerplichtigen dat wel staat ingeschreven op een school, maar ongeoorloofd afwezig is, per 1.000 inwoners van 5 - 18 jaar.
		2016	Nederland	26,88		
Absoluut verzuim	per 1.000 inwoners van 5 - 18 jaar	2016	Berkelland	0,98	Ingrado	Het aantal leerplichtigen dat wel staat ingeschreven op een school, per 1.000 inwoners van 5 - 18 jaar.
		2016	Nederland	2,01		

ONTWIKKELPROGRAMMA ECONOMIE EN WERKGELEGENHEID

Ontwikkelprogramma Economie en werkgelegenheid

"Meedoen en werk voor iedereen"

Wat speelt er?

- Bereikbaarheid**
 Fysieke en digitale bereikbaarheid in heel Berkelland zijn noodzakelijk voor zowel inwoners als bedrijven. Dit bepaalt mede of werknemers of bedrijven hier blijven, doorgroeien of zich hier vestigen. Daarom blijft bereikbaarheid een topprioriteit.
- Ontwikkeling werkgelegenheid**
 Hoewel de werkgelegenheid weer iets toeneemt, is het voor veel werklozen nog steeds lastig om werk te vinden. Ook op de langere termijn blijft er sprake van een ruime arbeidsmarkt (meer werkzoekenden dan vacatures) Door een veranderende samenstelling van de beroepsbevolking en veranderingen in de vraag naar werknemers is het van groot belang om alles in het werk te stellen om het aanbod te laten matchen op de vraag. Ook kwetsbare groepen krijgen kansen en doen mee.
- Samenwerking en regionale profilering**
 We kunnen meer bereiken als ondernemers, organisaties en lokaal, regionale, euregionale overheden en provincie met elkaar samenwerken. Zo wordt er door deze partijen hard gewerkt aan een nieuwe profilering van de Achterhoek als SmartHub Achterhoek: de Achterhoek excelleert in Smart Industry, waarvan niet alleen de maakindustrie de vruchten plukt, maar ook andere sectoren zoals de zorg en de agrofood.

Speerpunten

1. Aansluiting onderwijs op arbeidsmarkt is goed

Bedragen x €1.000

	2016	Begroting 2017	Primitieve begroting 2018	MeerJB 2019	MeerJB 2020	Meer JB 2021
Exploitatie						
Lasten	-94.560	-97.348	-104.100	-104.513	-103.053	-101.245
Baten	100.250	95.297	104.409	104.259	103.925	103.080
Resultaat	5.690	-2.050	310	-254	872	1.835

Wat gaan we daarvoor doen?

Bewaken dat er een goede verbinding tussen onderwijs en arbeidsmarkt is.

Jonge mensen worden opgeleid in vakgebieden waarin daadwerkelijk werk te vinden is. We ontwikkelen samen met het Platform Onderwijs en Arbeidsmarkt Achterhoek (POA) een regionaal netwerk om een goede verbinding te krijgen tussen Onderwijs en Arbeidsmarkt. Dit doen we ook op lokaal niveau door samenwerking binnen het Platform BV Berkelland en de lokale onderwijsinstellingen.

Doorontwikkelen van het Onderwijsplein

Het onderwijsplein zal in samenwerking met bedrijfsleven leergangen beter op elkaar laten aansluiten. Daarnaast zetten we in op praktische samenwerking (stages / innovatielokaal)

Investeren in mensen en kennis voor de toekomst.

Tussen 2016 en 2020 is er behoefte aan kennis die door (jeugd)werkloosheid verloren dreigt te gaan. We moeten deze kennis en kunde vasthouden.

Promoten van technische beroepen.

Binnen Berkelland en de regio is er nu en in de toekomst veel vraag naar mensen met een technische opleiding of achtergrond. Dit past ook bij Berkelland als onderdeel van de smarthub regio. We werken bijvoorbeeld mee aan het Technieklokaal, de Techniekdag en de Open bedrijvendag.

2. Bedrijventerreinen en winkelgebieden hebben aantrekkingskracht

Bedragen x €1.000

Exploitatie	2016	Begroting 2017	Primitieve begroting 2018	MeerJB 2019	MeerJB 2020	Meer JB 2021
Lasten	-94.560	-97.348	-104.100	-104.513	-103.053	-101.245
Baten	100.250	95.297	104.409	104.259	103.925	103.080
Resultaat	5.690	-2.050	310	-254	872	1.835

Wat gaan we daarvoor doen?

Doorontwikkelen Regionaal Programma Bedrijventerreinen (RPB).

Samenwerken met andere gemeenten in de regio bij plannen en programmeren van bedrijventerrein. Door samenvoeging van de economische visies in de Oost- en West Achterhoek geven we aan een nieuw RPB inhoud.

Investeren in bedrijventerrein de Laarberg.

Het bedrijventerrein biedt kansen voor Berkelland. Er is in potentie nog ruimte beschikbaar. Het nieuwe Regionaal Programma Bedrijventerreinen moet duidelijkheid geven over de ontwikkelingsmogelijkheden gerelateerd aan de totale vraag / aanbod in de Achterhoek.

Lokale winkelgebieden compact en aantrekkelijk maken.

Er is blijvende aandacht voor de aantrekkelijkheid van de centra in de vier grote kernen. Het centrum van Eibergen wordt vanaf 2017 gerevitaliseerd. Voor Borculo bereiden we de tweede fase voor. In Neede ronden we de revitalisering af. Van revitalisering in Ruurlo is op dit moment geen sprake.

Stimuleren van duurzame, innovatieve en zelfvoorzienende bedrijventerreinen.

In samenwerking met onze partners wordt er meer aandacht geschonken aan verduurzaming van bedrijventerreinen. Dit is immers faciliterend voor de economische ontwikkeling van onze bedrijven. Het pilot project in Ruurlo zal dan ook verder worden uitgerold op de andere bedrijventerreinen in Berkelland.

Versterken van industrieterreinen.

Zorgen voor aantrekkelijke, duurzame terreinen met een goede ontsluiting. Keurmerk Veilig Ondernemen speelt een grote rol in het aantrekkelijk houden/maken van bedrijventerreinen door de veiligheid en leefbaarheid te vergroten. Contacten met bedrijvenparkverenigingen zijn daarbij van groot belang.

3. Bereikbaarheid, fysiek en digitaal, is sterk verbeterd

Bedragen x €1.000

Exploitatie	2016	Begroting 2017	Primitieve begroting 2018	MeerJB 2019	MeerJB 2020	Meer JB 2021
Lasten	-94.560	-97.348	-104.100	-104.513	-103.053	-101.245
Baten	100.250	95.297	104.409	104.259	103.925	103.080
Resultaat	5.690	-2.050	310	-254	872	1.835

Wat gaan we daarvoor doen?

Bereikbaarheid winkelgebieden en bedrijventerreinen verbeteren.

Voldoende parkeerplaatsen, bewegwijzering en wegen (aanrijroutes) zorgen voor een goede bereikbaarheid voor zowel bewoners als voor bestemmingsverkeer en toerisme.

Inzetten op snelle uitwisseling van data.

Voor een snelle uitwisseling van data zal worden ingezet op glasvezel in woonwijken, bedrijventerreinen en het buitengebied.

Ontsluiten van bedrijventerrein “De Laarberg”.

Omdat het economisch gezien belangrijk is dat de Laarberg een goede bereikbaarheid heeft, zal de wegverbinding tussen de Laarberg (Groenlo) en A1 (Lochem – Laarberg) en de verbinding met het Duitse achterland (A 31) op de agenda komen van het Portefeuillehouders Overleg Duurzame Economie en Portefeuillehouders Overleg Mobiliteit.

4. Goede samenwerking tussen de drie O's (Ondernemers, maatschappelijke Organisaties en Overheden)

Bedragen x €1.000

Exploitatie	2016	Begroting 2017	Primitieve begroting 2018	MeerJB 2019	MeerJB 2020	Meer JB 2021
Lasten	-94.560	-97.348	-104.100	-104.513	-103.053	-101.245
Baten	100.250	95.297	104.409	104.259	103.925	103.080
Resultaat	5.690	-2.050	310	-254	872	1.835

Wat gaan we daarvoor doen?

Faciliteren van een ondernemersfonds in 2018.

Ondernemers willen zo de slagkracht met eigen middelen vergroten. Zogenaamde "free riders" gaan meebetalen.

Profileren en stimuleren van de maakindustrie (en andere sectoren) via Smart Industry.

Het concept Smart Industry (innovatief met behulp van ICT, flexibel en op maat produceren) past bij het Achterhoekse bedrijfsleven en biedt enorme kansen, niet alleen voor de maakindustrie, maar bijvoorbeeld ook voor de zorg en agro/food. Bovendien maakt een “Smart” profilering de Achterhoek aantrekkelijk voor studenten, (nieuwe) ondernemers en werkzoekenden.

Samenwerken met Duitsland.

Contacten met Stadt Vreden, Kreis Borken en Euregio gaan we intensiveren, zodat samenwerking, vooral op het gebied van ondernemerschap, ontstaat.

Stimuleren van onderzoek en ontwikkeling op het gebied van duurzame economie.

Bijvoorbeeld door samenwerkingsverbanden met kennisinstellingen, universiteiten, hogescholen, bedrijven en andere duurzame regio's aan te gaan.

Stimuleren van ontwikkeling van bestaande en nieuwe bedrijven.

Via een structurele samenwerking met ondernemers creëren we kansen en een uitdagend ondernemersklimaat.

5. Kwetsbare groepen doen mee

Bedragen x €1.000

Exploitatie	2016	Begroting 2017	Primitieve begroting 2018	MeerJB 2019	MeerJB 2020	Meer JB 2021
Lasten	-94.560	-97.348	-104.100	-104.513	-103.053	-101.245
Baten	100.250	95.297	104.409	104.259	103.925	103.080
Resultaat	5.690	-2.050	310	-254	872	1.835

Wat gaan we daarvoor doen?

Voortdurend koppelen van werkgevers aan werkzoekenden (werkgeversbenadering).

De gemeente maakt hierbij gebruik van het WerkgeversServicePunt Achterhoek (Oost) bij de Sociale Dienst Oost Achterhoek (SDOA). Voor de brede doelgroep van werkzoekenden benaderen we rechtstreeks de ondernemers en maatschappelijke organisaties om werkplekken te vinden voor (kwetsbare) mensen.

We bewaken dat de SDOA voor de inwoners met een sociale werkvoorziening indicatie een goede werkplek vindt.

We spreken het bedrijfsleven en de maatschappelijke organisaties erop aan dat zij inwoners met een arbeidsbeperking een passende werkplek bieden. Als gemeente geven we het daarbij het goede voorbeeld door zelf ook deze werkplekken aan te bieden.

We zien er op toe dat de SDOA de nieuwe instroom van inwoners met een arbeidsbeperking op een passende wijze begeleidt naar werk.

Het betreft een doelgroep die binnen de SDOA relatief nieuw is. We zien er op toe dat deze doelgroep adequaat bediend wordt.

We zoeken o.a. samen met andere partijen naar werkplekken liefst in de eigen woonomgeving voor medewerkers die voorheen bij Hameland, Beschut Binnen, werkten.

In 2016 is de pilot Neede gestart. We kijken naar wat werkt en wat niet. We blijven onverminderd zoeken naar mogelijkheden.

Wat mag het kosten?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	0	0	0	0	0	0
-------------	---	---	---	---	---	---

Kaders die de raad heeft vastgesteld

Beleidskaders	Vastgesteld
Economische Agenda 2016-2020	Vastgesteld door de raad op 14 juni 2016

Beleidsindicatoren

Indicator	Eenheid	Periode	Regio	Waarde	Bron	Beschrijving
Banen	per 1.000 inwoners 15-64jr	2016	Berkelland	598,3	LISA	Het aantal banen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.
		2016	Nederland	744		
Vestigingen	per 1.000 inwoners 15-64jr	2016	Berkelland	142	LISA	Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.
		2016	Nederland	134		
Netto arbeidsparticipatie	%	2016	Berkelland	65,3	CBS - Arbeidsdeelname	Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking.
		2016	Nederland	65,8		
Bruto gemeentelijk product (verwacht/gemeten)	index	2013	Berkelland	115	Atlas voor Gemeenten	Bruto gemeentelijk product (BGP) is het product van de toegevoegde waarde per baan en het aantal banen in een gemeente. De verhoudingswaarde tussen verwacht BGP en gemeten BGP geeft aan of er boven verwachting (<100) of beneden verwachting (>100) wordt ge
		2013	Nederland	100		
Functiemenging	%	2016	Berkelland	45,9	LISA	De functiemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.
		2016	Nederland	52,1		
Bijstandsuitkeringen	per 1.000 inwoners 18jr eo	2016	Berkelland	20,5	CBS - Participatie Wet	Het aantal personen met een bijstandsuitkering, per 1.000 inwoners.
		2016	Nederland	41,3		
Aantal re-integratievoorzieningen	per 1.000 inwoners 15-65jr	2016	Berkelland	39,9	CBS - Participatie Wet	Het aantal re-integratievoorzieningen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar
		2016	Nederland	25,5		
% Jeugdwerkloosheid	%	2015	Berkelland	0,85	Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel	Het percentage werkeloze jongeren (16-22 jaar).
		2015	Nederland	1,52		

ONTWIKKELPROGRAMMA ENERGIE EN DUURZAAMHEID

Ontwikkelprogramma Energie en duurzaamheid

"Berkelland is duurzaam en bruist van de energie"

Wat speelt er?

Energie

- Er is veel steun om in 2019 één derde van het energieverbruik duurzaam op te wekken en/of te besparen t.o.v. 2011. Ook is het energie uitvoeringsprogramma 2015 tot en met 2018 (EUP) vastgesteld medio mei 2016;
- We werken aan een energieneutraal Berkelland in 2030, zoals met de Achterhoekse gemeenten in 2013 is afgesproken bij de Tafel van Groenlo;
- De samenleving zoekt steeds meer naar energiebesparing en duurzame ontwikkelingen zoals opwekking van energie met biogas, wind en zonne-energie;
- Naast het akkoord van Parijs en het nationale Energieakkoord heeft ook de provincie Gelderland het Gelders Energieakkoord opgesteld (GEA). Als gemeente moeten we daarop inspelen.
- De samenwerking van de Achterhoekse gemeenten krijgt steeds meer vorm en inhoud in bijvoorbeeld het Verduursaamenergieloket.nl. Er zijn steeds meer samenwerkingskansen en -mogelijkheden;
- Groene energie wordt steeds goedkoper en productie van groene elektriciteit en groen gas biedt steeds meer kansen voor duurzaam ondernemen.

Grondstoffeninzameling en verwerking

- Afval wordt steeds meer gezien als grondstof omdat de mogelijkheden tot hergebruik fors zijn toegenomen. Daarom wordt nu gesproken over grondstoffen en ook het Grondstoffenbeleid. De landelijke VANG ('Van Afval Naar Grondstof') doelstelling is dat in 2020 niet meer dan 100 kilogram restafval per inwoner ingezameld wordt en een afvalscheiding van meer dan 75%.

Speerpunten

1. De gemeente neemt haar rol door een voorbeeld te zijn voor energiebesparing en energieopwekking te faciliteren.

Bedragen x €1.000

Exploitatie	2016	Begroting 2017	Primitieve begroting 2018	MeerJB 2019	MeerJB 2020	Meer JB 2021
Lasten	-94.560	-97.348	-104.100	-104.513	-103.053	-101.245
Baten	100.250	95.297	104.409	104.259	103.925	103.080
Resultaat	5.690	-2.050	310	-254	872	1.835

Wat gaan we daarvoor doen?

Verlengen van de uitbreiding van de formatie (met 1,0 fte) voor de periode juni tot december 2018.

Dit is nodig voor uitvoering van de doelstelling om in 2030 energieneutraal te zijn.

Vervangen van extra 690 lantaarnpalen met LED en dimmers tot 2019.

Gestreefd wordt de vervanging te intensiveren met 230 LED lantaarnpalen met dimmers per jaar. Dit gaat bovenop het bestaande vervangingsregime met LED en dimmers.

We onderzoeken welke gemeentelijke gronden ingezet kunnen worden voor de opwekking van duurzame energie.

Zonder uitputtend te zijn kan het dan bijvoorbeeld gaan om industriegrond die niet nodig is, voormalige woningbouwlocaties of meervoudig ruimtegebruik van bijvoorbeeld parkeerplaatsen of voormalige agrarische percelen.

We stellen een nieuw Energie Uitvoeringsprogramma op voor de periode vanaf 1 januari 2019 inclusief een bijbehorend formatieplan.

Bij de opstelling van EUP II in de loop van 2018 wordt participatie actief ingezet om betrokkenheid en draagvlak in de samenleving te realiseren en vindt afstemming plaats met alle betrokken teams, ODA en Achterhoekse gemeenten en het Gelders Energie Akkoord (GEA).

We voeren een energieaudit uit voor het energieneutraal maken van de gemeentelijke gebouwen die we nodig hebben voor onze bedrijfsvoering

In een uitvoeringsplan wordt afstemming gezocht met regulier onderhoud en sanering van asbestdaken. De energieaudit is verplicht op basis van de EED (European Energy Directive) waarbij we in ieder geval alle maatregelen moeten uitvoeren die zich binnen 5 jaar terugverdienen. Ook woon-werkverkeer, dienstreizen en het gemeentelijke wagenpark maken onderdeel uit van de energieaudit.

2. Vliegwielen in beweging zetten bij energiebesparing en opwekking van duurzame energie in woningen, instellingen en bedrijven

Bedragen x €1.000

Exploitatie	2016	Begroting 2017	Primitieve begroting 2018	MeerJB 2019	MeerJB 2020	Meer JB 2021
Lasten	-94.560	-97.348	-104.100	-104.513	-103.053	-101.245
Baten	100.250	95.297	104.409	104.259	103.925	103.080
Resultaat	5.690	-2.050	310	-254	872	1.835

Wat gaan we daarvoor doen?

Faciliteren van energie initiatieven op basis van de beleidsuitgangspunten RODE (Ruimtelijke Ordening en Duurzame Energie).

Er is een gebiedsgerichte aanpak met een overzichtskaart en een inpassingsmatrix waarop is aangegeven waar en hoe installaties voor opwekking van duurzame energie mogelijk zijn. Daarnaast is er een matrix met regels en voorschriften waarin een verband is gelegd tussen gebiedstypen en typen opwekinstallaties.

Optimaliseren van regels en wettelijke kaders voor realisatie van installaties voor duurzame energieopwekking met als doel deze sneller en goedkoper realiseerbaar te maken, maar wel goed ruimtelijk ingepast.

Voorbeelden zijn herziening van de Welstandsnota, de legesverordening, binnenplanse vrijstellingen in bestemmingsplannen en vrijstellingen van de omgevingsvergunning.

Kwaliteit

Tijd

Uitvoeren energiescans bedrijven en instellingen.

We faciliteren bedrijven, sportaccommodaties, buurt- en cultuurhuizen en verenigingsgebouwen via DOE scans met subsidie voor energiescans. Deze energiescans zijn voorzien van investeringsramingen en fiscaal advies. De subsidie is verbonden aan het daadwerkelijk investeren in maatregelen die leiden tot aantoonbare energiewinst. We stemmen hierin af met Platform BV Berkelland en de ODA voor wat betreft de handhaving.

We stimuleren door subsidie duurzame technische innovaties bij en door Berkellandse bedrijven.

De innovatie moet aantoonbaar bijdragen aan de doelstelling door energiebesparing en/of duurzame opwekking in m³ en/of kWh

3. Hergebruik van afval/grondstoffen

Bedragen x €1.000

Exploitatie	2016	Begroting 2017	Primitieve begroting 2018	MeerJB 2019	MeerJB 2020	Meer JB 2021
Lasten	-94.560	-97.348	-104.100	-104.513	-103.053	-101.245
Baten	100.250	95.297	104.409	104.259	103.925	103.080
Resultaat	5.690	-2.050	310	-254	872	1.835

Wat gaan we daarvoor doen?

We werken samen met onze inwoners het nieuwe grondstoffenplan uit in maatregelen die afvalbeperking en afvalscheiding bevorderen.

Het Plan 'Van afval naar grondstof' 2018-2022 is in 2017 voorbereid. In 2018 voeren we onderdelen van het plan in.

We zorgen er voor dat inwoners hun afval gescheiden kunnen aanbieden.

We plaatsen inzamelcontainers voor glas en we subsidiëren het inzamelen van papier. We hebben een apart contract met de inzamelaar en per reststoffenstroom met een afvalverwerker. Het contract met de inzamelaar is met een jaar verlengd tot en met 2018. De contracten met de afvalverwerkers hebben verschillende looptijden. Het contract voor het huishoudelijk restafval loopt tot en met 2018.

- Kwaliteit**
- Tijd**
- Geld**

4. Zwerfafval terugdringen

Bedragen x €1.000

Exploitatie	2016	Begroting 2017	Primitieve begroting 2018	MeerJB 2019	MeerJB 2020	Meer JB 2021
Lasten	-94.560	-97.348	-104.100	-104.513	-103.053	-101.245
Baten	100.250	95.297	104.409	104.259	103.925	103.080
Resultaat	5.690	-2.050	310	-254	872	1.835

Wat gaan we daarvoor doen?

Adaptatie van afvalbakken in de openbare ruimte door inwoners

Aansluitend op de bestaande pilots bekijken we samen met buurtbewoners of bestaande afvalbakken geadopteerd worden door onze inwoners of verenigingen.

Halfjaarlijks monitoren wij het zwerfafval in de openbare ruimte

Dit gebeurt door middel van een schouw.

Terugdringen hondenpoep in de openbare ruimte

Aansluitend op de bestaande pilots bekijken we samen met buurtbewoners de mogelijkheid voor uitbreiding van hondenpoepbakken. We werken door gerichte controle en handhaving aan gedragsbeïnvloeding van hondeneigenaren.

Kaders die de raad heeft vastgesteld

Beleidskaders	Vastgesteld
EUP 2015-2018	2015
Beleidsregels RODE	2017
Subsidieregeling Achterhoek bespaart	2016
Duurzaamheidslening particulieren 2016	2016
Stimuleringslening MKB bedrijven, instellingen en agrariërs	2016
Verordening subsidieregeling Energie Uitvoerings Programma Berkelland 2016-2018	2017
Grondstoffenplan 2018-2022 Berkelland	2017
Bestuursakkoord VANG doelstelling	2017

Beleidsindicatoren

Indicator	Eenheid	Periode	Regio	Waarde	Bron	Beschrijving
Hernieuwbare elektriciteit	%	2015	Berkelland	4,1	Rijkswaterstaat Klimaatmonitor	Hernieuwbare elektriciteit is elektriciteit die is opgewekt uit wind, waterkracht, zon of biomassa.
		2015	Nederland	11,8		
Fijn huishoudelijk restafval	kg per inwoner	2015	Berkelland	245	CBS - Statistiek Huishoudelijk afval	Niet gescheiden ingezameld huishoudelijk afval.
		2015	Nederland	200		

Wat mag het kosten? (bedragen x € 1.000)

Bedragen x €1.000

Exploitatie	2016	Begroting 2017	Primitieve begroting 2018	MeerJB 2019	MeerJB 2020	Meer JB 2021
Lasten						
010.010 Regionale woonagenda aansluiting lokale woonagenda	0	0	-70	0	0	0
010.020 Gemeentelijke grondexploitaties	-253	-876	-876	-876	-876	-876
010.030 Inventarisatie kernen woonbehoefte inwoners	-59	-80	-80	-80	-80	-80
010.040 Monitoren toekomstige sloopopgave	0	0	-30	0	0	0
010.500 Loonkosten programma Plezierig wonen	0	-1.322	-1.423	-1.423	-1.423	-58
010.700 Rente en afschrijving programma Plezierig wonen	-93	-234	-140	-140	-140	-140
020.010 Zaaïen van kleurrijke zaadmengsels	-133	-189	-189	-189	-189	-189
020.020 Openbaar groen en begraafplaatsen	-1.719	-1.935	-1.964	-1.964	-1.964	-1.964
020.030 Beh onderh vern renov riolering	-2.176	-1.509	-1.517	-1.504	-1.511	-1.511
020.040 We onderhouden onze infrastructuur	-3.245	-2.842	-3.101	-3.101	-3.101	-3.101
020.050 Doelgroepenvervoer-openbaar verv	-665	-703	-703	-703	-703	-703
020.060 Zwerfafval	-47	-54	-54	-54	-54	-54
020.070 Afval scheiden	-2.869	-3.020	-3.020	-3.020	-3.020	-3.020
020.080 Onderwijs en huisvesting	-861	-787	-787	-787	-787	-787
020.090 Onderhoud gemeentelijke gebouwen	-347	-251	-251	-251	-251	-251
020.500 Loonkosten programma Fijn leven	0	-3.095	-3.208	-3.208	-3.208	-3.208
020.700 Rente en afschrijving programma Fijn leven	-4.991	-4.485	-4.732	-4.732	-4.732	-4.732
030.010 Netwerkbijeenkomsten duurzame landbouw	-32	-43	-43	-43	-43	-43
030.020 Stimuleren nieuwe natuur en landschapsbeheer	-82	-71	-71	-71	-71	-71
030.030 Ondersteunen initiatieven samenwerking verenigingen	-94	-62	-62	-62	-62	-62
030.080 Integrale kavelruil	-29	0	0	0	0	0
030.700 Rente en afschrijving programma Vitaal platteland	-17	-70	-38	-38	-43	-43
040.010 Maatschappelijke ondersteuning	-5.486	-3.372	-4.530	-4.530	-4.530	-4.530
040.020 PGB	-1.293	-3.230	-1.300	-8.986	-1.300	-1.300
040.025 PGB WMO en Begeleiding	-5.177	-6.383	-5.595	-5.595	-5.595	-5.595
040.030 Jeugd	-8.670	-8.351	-7.760	0	-7.800	-7.989

040.040 Algemene voorzieningen	-2.095	-1.567	-1.532	-1.532	-1.532	-1.532
040.050 Inburgering	-111	0	-30	-30	-30	-30
040.060 Loonkosten	0	-2.420	-2.509	-2.509	-2.509	-2.509
050.010 Onderzoek en ontwikkeling duurz. en innovatieve bedr.terr.	-449	-390	-390	-390	-390	-390
050.020 Samenwerken met Duitsland	0	0	-12	-12	-12	-12
050.026 Stimuleren ontwikkelingen bedrijven	0	0	-30	0	0	0
050.028 Stimuleren maakindustrie	0	0	-20	-20	-20	-20
050.029 stimuleren onderzoek/ontwikkeling duurzame bedrijven	-69	-97	-20	0	0	0
050.030 Ondernemersfonds	0	0	-15	-15	-15	-15
050.035 Compact centra (groen/blauwe parels)	-46	-21	-21	-21	-21	-21
050.040 Participatie en werkgeversbenadering	-10.945	-12.032	-14.131	-14.131	-14.131	-14.131
050.050 Verbindingen ondernemers voor participatiewet	-8.916	-7.901	-1.334	-1.134	-934	-734
050.060 Onderwijs en arbeidsmarkt	-61	-11	-11	-11	-11	-11
050.070 Vrije tijdseconomie	-202	-249	-249	-249	-249	-249
050.500 Loonkosten programma Werken en ondernemen in de regio	0	-681	-8.196	-8.161	-8.161	-8.164
050.700 Rente en afschrijving programma Werken en ondernemen in de regio	-2.912	-1.871	-1.763	-1.763	-1.763	-1.763
060.040 Actief met duurzame energie	-23	-154	-154	-7	-7	-7
060.500 Loonkosten programma Actief met duurzaamheid en energie	0	-395	-238	-238	-238	-238
060.700 Rente en afschrijving programma Actief met duurzaamheid en energie	-39	-57	-48	-48	-48	-48
070.010 Verbinding sport, cultuur en welzijn (Brede Impuls)	-222	-232	-232	-232	-232	-232
070.020 Beheer gemeentelijke (binnen)sportaccommodaties	-824	-426	-419	-419	-419	-419
070.030 Faciliteren Sport Federatie Berkelland	-93	-99	-99	-79	-79	-79
070.040 Ondersteuning sportverenigingen	-966	-930	-947	-947	-947	-947
070.050 Subsidieren jeugdleden sportverenigingen	-90	-93	-82	-82	-82	-82
070.500 Loonkosten programma Sport is meer	0	-138	-174	-174	-174	-174
070.700 Rente en afschrijving programma Sport is meer	-209	-129	-176	-176	-181	-176

080.010 Vrijwilligers Dorpsboke	-35	-35	-35	-35	-35	-35
080.020 Subs div lokale culturele act	-596	-508	-516	-516	-516	-516
080.040 Bibliotheek Oost Achterhoek subs	-578	-561	-561	-561	-561	-561
080.050 Gemeentelijke monumenten	-249	-141	-141	-141	-141	-141
080.060 Erfgoedpact en -centrum	-230	-230	-230	-230	-230	-230
080.090 Cultuurnota met uitvoeringsprogramma	-14	-17	-17	-17	-17	-17
080.500 Loonkosten programma Cultuur is voor iedereen	0	-154	-173	-173	-173	-173
080.700 Rente en afschrijving programma Cultuur is voor iedereen	-17	-9	-9	-9	-9	-9
090.010 Brandveilig wonen	-1.410	-2.048	-2.120	-2.195	-2.270	-2.345
090.020 Handhavingsbeleid	-5	-2	-2	-2	-2	-2
090.500 Loonkosten programma Samen veilig	0	0	-78	-78	-78	-78
110.020 Beheer financiële middelen	-47	2.994	-22	-22	-22	-22
110.040 Belastingen en leges	-768	-873	-873	-873	-873	-873
110.080 Uitvoering OZB	-36	-299	-255	-255	-255	-255
110.090 Overige baten en lasten	-50	-2.230	-3.386	-4.807	-3.507	-3.517
110.100 Bedrijfsvoeringskosten	-22.859	-4.925	-5.581	-6.769	-6.769	-6.769
110.500 Loonkosten programma Financiën	-1.012	-11.392	-11.248	-10.010	-10.010	-10.010
110.700 Rente en afschrijving programma Financiën	-44	-4.007	-3.899	-3.733	-3.568	-3.402
120.010 Iedereen wordt op tijd geïnformeerd over de Omgevingswet	0	-50	-577	-350	-350	0
Totaal Lasten	-94.560	-97.348	-104.100	-104.513	-103.053	-101.245
Baten						
010.020 Gemeentelijke grondexploitaties	298	1.006	1.015	1.015	1.015	1.015
010.030 Inventarisatie kernen woonbehoefte inwoners	490	785	785	785	785	785
020.020 Openbaar groen en begraafplaatsen	347	315	312	312	312	312
020.030 Beh onderh vern renov riolering	6.141	6.345	6.046	6.046	6.046	6.046
020.040 We onderhouden onze infrastructuur	292	205	205	205	205	205
020.050 Doelgroepenvervoer-openbaar verv	0	1	1	1	1	1
020.060 Zwerfafval	47	54	54	54	54	54
020.070 Afval scheiden	3.432	3.695	3.957	3.957	3.957	3.957

020.080 Onderwijs en huisvesting	544	143	143	143	143	143
020.090 Onderhoud gemeentelijke gebouwen	143	108	108	108	108	108
030.020 Stimuleren nieuwe natuur en landschapsbeheer	0	18	18	18	18	18
030.030 Ondersteunen initiatieven samenwerking verenigingen	31	29	29	29	29	29
040.010 Maatschappelijke ondersteuning	-4	820	800	800	800	800
040.040 Algemene voorzieningen	9	2	2	2	2	2
040.050 Inburgering	77	0	30	30	30	30
050.010 Onderzoek en ontwikkeling duurz. en innovatieve bedr.terr.	655	501	501	501	501	501
050.035 Compact centra (groen/blauwe parels)	56	62	54	54	54	54
050.040 Participatie en werkgeversbenadering	7.699	7.733	8.377	8.377	8.377	8.377
050.050 Verbindingen ondernemers voor participatiewet	30	0	1.467	1.436	1.400	1.378
050.060 Onderwijs en arbeidsmarkt	0	0	0	0	0	0
050.070 Vrije tijdseconomie	0	2	2	2	2	2
070.020 Beheer gemeentelijke (binnen)sportaccommodaties	262	269	269	269	269	269
080.020 Subs div lokale culturele act	14	24	24	24	24	24
080.040 Bibliotheek Oost Achterhoek subs	5	5	5	5	5	5
080.050 Gemeentelijke monumenten	107	14	14	14	14	14
090.010 Brandveilig wonen	2	0	0	0	0	0
090.020 Handhavingsbeleid	6	0	0	0	0	0
110.020 Beheer financiële middelen	5.639	781	4.298	4.298	4.298	3.598
110.040 Belastingen en leges	1.123	1.545	1.545	1.545	1.545	1.545
110.050 Heffen OZB	7.167	8.128	8.410	8.410	8.410	8.410
110.060 Algemene uitkering	64.643	60.555	63.218	63.099	62.800	62.677
110.080 Uitvoering OZB	-15	0	0	0	0	0
110.090 Overige baten en lasten	673	208	208	208	208	208
110.100 Bedrijfsvoeringskosten	338	1.947	2.514	2.514	2.514	2.514
Totaal Baten	100.250	95.297	104.409	104.259	103.925	103.080
Resultaat	5.690	-2.050	310	-254	872	1.835

ONTWIKKELPROGRAMMA OMGEVINGSWET

Ontwikkelprogramma Omgevingswet

Aan de slag met de Omgevingswet!

Wat speelt er?

- De Omgevingswet komt er aan. In deze wet worden 26 bestaande wetten opgenomen en het aantal Algemene maatregelen van Bestuur teruggebracht van 120 naar 4.
- Het gaat om alle onderwerpen die te maken hebben met de fysieke leefomgeving (ruimtelijke ordening, milieu, lucht, water, natuur, klimaat, verkeer, veiligheid, welzijn, gezondheid, enzovoort).
- Het is de bedoeling dat door de nieuwe wet:
  - plannen en regels inzichtelijker en voorspelbaarder zijn dan nu het geval is
  - de leefomgeving van mensen meer als totaal wordt bekeken
  - het gemeentebestuur meer ruimte krijgt om zelf belangen af te wegen
  - besluiten sneller kunnen worden genomen
- De wet heeft ook gevolgen voor onze manier van besturen, communiceren en (samen)werken.
- We hebben tijd om ons voor te bereiden op de nieuwe wet. Minister Schulz heeft laten weten dat de datum van inwerkingtreding (juli 2019) niet wordt gehaald. We wachten op een nieuwe datum.

Speerpunten

1. Werken volgens de nieuwe wet

Bedragen x €1.000

Exploitatie	2016	Begroting 2017	Primitieve begroting 2018	MeerJB 2019	MeerJB 2020	Meer JB 2021
Lasten	-94.560	-97.348	-104.100	-104.513	-103.053	-101.245
Baten	100.250	95.297	104.409	104.259	103.925	103.080
Resultaat	5.690	-2.050	310	-254	872	1.835

Wat gaan we daarvoor doen?

We overleggen en stemmen af met ketenpartners (zoals buurgemeenten, VNOG, ODA, provincie, Waterschap, GGD).

Ook onze ketenpartners zijn bezig met hun voorbereiding op de nieuwe wet. Het is belangrijk om van elkaar te weten waar zij mee bezig zijn en om af te stemmen.

We richten werkprocessen waar nodig opnieuw in.

Om te kunnen beoordelen waar en hoe werkprocessen moeten worden veranderd hebben we meer duidelijkheid nodig van de wetgever. Deze actie is dus afhankelijk van de voortgang van invulling van de Omgevingswet en het digitaal stelsel.

2. Ontwikkelen visie en plan voor de hele gemeente

Bedragen x €1.000

Exploitatie	2016	Begroting 2017	Primitieve begroting 2018	MeerJB 2019	MeerJB 2020	Meer JB 2021
Lasten	-94.560	-97.348	-104.100	-104.513	-103.053	-101.245
Baten	100.250	95.297	104.409	104.259	103.925	103.080
Resultaat	5.690	-2.050	310	-254	872	1.835

Wat gaan we daarvoor doen?

We experimenteren met een Omgevingsplan en/of -visie voor een bepaald gebied om van te leren.

Voorbeelden:

- Samen met het Waterschap werken we aan een van de bouwstenen voor de gemeentelijke Omgevingsvisie. Het gaat om waterkwaliteit, maar ook om onze visie op klimaatontwikkeling (hittestress, hoosbuien) en de maatregelen die daarvoor nodig zijn in de fysieke leefomgeving.
- Een nog te maken dorpsvisie/-plan voor een van de kleine kernen zouden we op de nieuwe manier kunnen aanpakken.

We treffen voorbereidingen voor een nota van uitgangspunten voor het opstellen van een Omgevingsvisie (reikwijdte, planning, samenwerking andere overheden, betrekken stakeholders en inwoners)

3. Cultuur, gedrag en competenties

Bedragen x €1.000

Exploitatie	2016	Begroting 2017	Primitieve begroting 2018	MeerJB 2019	MeerJB 2020	Meer JB 2021
Lasten	-94.560	-97.348	-104.100	-104.513	-103.053	-101.245
Baten	100.250	95.297	104.409	104.259	103.925	103.080
Resultaat	5.690	-2.050	310	-254	872	1.835

Wat gaan we daarvoor doen?

We maken een communicatieplan en zorgen ervoor dat inwoners, bedrijven, partners en medewerkers op tijd geïnformeerd worden.

- Kwaliteit**
- Geld**

We organiseren bijeenkomsten voor gemeentebestuur en medewerkers.

We zorgen dat medewerkers en (nieuwe) raad en college ervaringen opdoen en indien nodig bijgeschoold worden.

- Geld**

4. Digitalisering; de gemeentelijke informatievoorziening moet aansluiten op de landelijke voorziening.

Bedragen x €1.000

Exploitatie	2016	Begroting 2017	Primitieve begroting 2018	MeerJB 2019	MeerJB 2020	Meer JB 2021
Lasten	-94.560	-97.348	-104.100	-104.513	-103.053	-101.245
Baten	100.250	95.297	104.409	104.259	103.925	103.080
Resultaat	5.690	-2.050	310	-254	872	1.835

Wat gaan we daarvoor doen?

We brengen de gevolgen van verplichting tot digitaal werken in beeld en passen onze systemen op tijd aan.

Deze actie is afhankelijk van de voortgang van het Digitaal Stelsel Omgevingswet.

We stemmen informatie-uitwisseling en archivering met ketenpartners af op de (nieuwe) taakverdeling.

Uitstel van de inwerkingtreding van de Omgevingswet betekent waarschijnlijk dat we deze actie in 2018 nog niet kunnen uitvoeren.

Wat mag het kosten?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	0	0	0	0	0	0
-------------	---	---	---	---	---	---

Kaders die de raad heeft vastgesteld

Beleidskaders	Vastgesteld

CULTUUR

Cultuur

"Alle inwoners kunnen cultuur beleven. Cultuur gaat om kunst, muziek, lezen, evenementen, monumenten, erfgoed en ons landschap"

Wat speelt er?

- **Cultuur is van iedereen.**
Cultuur is van essentieel belang voor onze samenleving. Ook voor onze nieuwkomers is het belangrijk dat zij in aanraking komen met het Berkellandse culturele leven.
- **Cultuur is divers**
Cultuur is verweven met onze tradities, monumenten en het landschap en kan lokaal (per kern) verschillen.
- **Cultuur voor alle kinderen.**
Alle kinderen komen in aanraking met lezen en muziek.
- **Initiatieven vanuit de samenleving.**
Cultuur is alles wat mensen verbindt. De gemeente ondersteunt initiatieven van inwoners en organisaties zodat het culturele aanbod zo breed mogelijk is.

Speerpunten

1. Alle kinderen maken kennis met en beleven cultuur

Bedragen x €1.000

Exploitatie	2016	Begroting 2017	Primitieve begroting 2018	MeerJB 2019	MeerJB 2020	Meer JB 2021
Lasten	-94.560	-97.348	-104.100	-104.513	-103.053	-101.245
Baten	100.250	95.297	104.409	104.259	103.925	103.080
Resultaat	5.690	-2.050	310	-254	872	1.835

Wat gaan we daarvoor doen?

Door samenwerking in combinatiefuncties realiseren we samen met onze partners een goede vorm van (basis)muziekonderwijs, kunstzinnige vorming en leesbevordering van 0 t/m 12 jarigen.

Uw raad heeft in 2017 de kadernotitie 'Inzet Combinatiefunctionarissen Brede Impuls Berkelland' vastgesteld. Binnen deze door u gestelde kaders, worden de combinatiefuncties in de periode 2017-2021 o.a. gefinancierd vanuit de "Brede Impuls" budgetten. Wij faciliteren partijen door het beschikbaar stellen van gemeentelijke en rijksmiddelen en voeren regie op "werken in een netwerkomgeving" (verbinding en samenwerking).

Met de Bibliotheek Oost Achterhoek subsidiëren om een fysieke en digitale 2.0 bibliotheek op te zetten voor leesvaardige, mediawijze kinderen en voor participerende burgers.

Via jaarplannen wordt afgestemd welke activiteiten worden uitgevoerd. Hierbij ligt het accent op: waarborgen van een fysieke bibliotheek, ontmoetingsplaats voor participerende burgers, voorkomen van laaggeletterdheid en digibetisme (op jonge leeftijd) en taalontwikkeling/leesbevordering en mediawijze van kinderen.

Ondersteunen en faciliteren vrijwilligers van de dorpsböke om leesbevordering met het basisonderwijs tot stand te brengen en ontmoetingsplek voor gemeenschap te zijn.

Met een jaarlijkse subsidie aan de dorpsböke en de inzet van de combinatiefunctie (bibliotheek) werken de dorpsböke, de bibliotheek, de kinderopvang en het basisonderwijs samen aan de leesbevordering van 0 t/m 12 jarigen.

Voortzetten van de samenwerking tussen scholen en met Stichting Muziek en KunstWijs waarin de scholen samenwerken per 01-08-2017, na het schooljaar '16-'17.

In 2017 is de samenwerking met 1 jaar verlengd. In het nieuwe beleidskader muzikale vorming zal samenwerking voor een langere periode vastgesteld worden.

2. Inwoners en hun verbanden blijven culturele initiatieven ontwikkelen

Bedragen x €1.000

Exploitatie	2016	Begroting 2017	Primitieve begroting 2018	MeerJB 2019	MeerJB 2020	Meer JB 2021
Lasten	-94.560	-97.348	-104.100	-104.513	-103.053	-101.245
Baten	100.250	95.297	104.409	104.259	103.925	103.080
Resultaat	5.690	-2.050	310	-254	872	1.835

Wat gaan we daarvoor doen?

Behouden van kennisoverdracht en communicatie over (de waarde van) erfgoed en het subsidiëren van het Erfgoedcentrum Achterhoek-Liemers.

Verbinden van erfgoed-stakeholders en initiatieven, bijvoorbeeld erfgoedkoepel, eigenaren, musea. Inzetten op ruimtelijke kwaliteit en de gedeelde verantwoordelijkheid daarvoor. Eigentijdse erfgoedzorg.

Deelnemen aan het Cultuur- en Erfgoedpact.

Het Cultuur- en Erfgoedpact 2017-2020 is een samenwerkingsverband tussen provincie Gelderland, de acht Achterhoekse gemeenten en Doesburg. Doel van het Cultuur- en Erfgoedpact is het steviger inzetten van cultuur en erfgoed om de regionale identiteit te versterken.

In stand houden van gemeentelijke monumenten, archeologische monumenten en Rijksmonumenten.

Instandhouding van gemeentelijke, archeologische en (Rijks)monumenten in eigendom alsmede de instandhouding van gemeentelijke, archeologische en (Rijks)monumenten in eigendom van particulieren wordt via diverse regelingen mogelijk gemaakt.

Nieuwe en onverwachte verbindingen en projecten van de diverse lokale partners aanjagen en faciliteren op zowel maatschappelijke cohesie als ook verdiencapaciteit.

Enkele lokale partners: Muziek en KunstWijs, BeMO, Segnocollectief, stichting Berkelland Cultuur, kunstkringen, erfgoedkoepel, musea, archeologie, bibliotheek e.d.

Toegankelijk maken / ontsluiten van de cultuurhistorische en archeologische waardenkaarten.

In 2018 zullen deze documenten voor onze inwoners en hun verbanden digitaal toegankelijk zijn.

We ondersteunen via subsidiëring diverse lokale culturele activiteiten en/of verbanden.

Het gaat hier om onder meer de subsidiëring aan de BeMO, diverse muziek- en culturele verenigingen en jaarlijkse culturele evenementen en de regionale omroep.

Wat mag het kosten?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	0	0	0	0	0	0
-------------	---	---	---	---	---	---

Kaders die de raad heeft vastgesteld

Beleidskaders	Vastgesteld
<u>Archeologie in de gemeente Berkelland</u>	2015
<u>kaartbijlage 3, blad 1</u>	”
<u>kaartbijlage 3, blad 2</u>	”
<u>kaartbijlage 3, blad 3</u>	”
<u>kaartbijlage 3, blad 4</u>	”
<u>kaartbijlage 3, blad 5</u>	”
<u>Berkelland beschreven</u>	2011
<u>Archeologie met beleid</u>	2012
<u>Cultuurvisie</u>	2008
<u>Beleidsvisie Bibliotheek Oost-Achterhoek</u>	2015
Kadernotitie 'Inzet Combinatiefunctionarissen Brede Impuls Berkelland'	2017
Beleidskader Algemene Muzikale Vorming 2018-2022	2017

SPORT

Sport

"Een leven lang met plezier en verantwoord sporten"

Wat speelt er?

- Berkelland staat bekend om haar vitale verenigingsleven. Het lidmaatschap van sportverenigingen in de gemeente Berkelland loopt sinds 2011 geleidelijk terug. Op 1-1-2016 waren 12.761 inwoners lid van een sportvereniging.
- Het aantal jeugdleden blijft stabiel; dit is gezien de 'ontgroening' en 'vergroening' van onze samenleving een positief feit.
- Ontmoeten van mensen is een belangrijke voorwaarde voor een sterke samenleving. Vernieuwende vormen van samenwerking (synergie) en naoberschap binnen sportverenigingen zijn nodig om sportverenigingen vitaal te houden.
- Naast fysieke en mentale effecten hebben sport en bewegen ook sociaal maatschappelijke effecten. In de visie van positieve gezondheid komen een aantal elementen terug: eigen regie, zingeving, maatschappelijke participatie, sociale activering, welzijn, fysieke/mentale gezondheid en een gezonde leefstijl.
- Er is meer ruimte voor eigen initiatieven van inwoners, bedrijven en verenigingen. (Sport)verenigingen worden steeds zelfstandiger en toekomstbestendiger. Hierdoor wordt de taak en financiële bijdrage van de gemeente kleiner.
- De privatisering en revitalisering van buitensportaccommodaties is afgerond.

Speerpunten

1. Er is een actieve en gezonde leefstijl onder alle inwoners

Bedragen x €1.000

Exploitatie	2016	Begroting 2017	Primitieve begroting 2018	MeerJB 2019	MeerJB 2020	Meer JB 2021
Lasten	-94.560	-97.348	-104.100	-104.513	-103.053	-101.245
Baten	100.250	95.297	104.409	104.259	103.925	103.080
Resultaat	5.690	-2.050	310	-254	872	1.835

Wat gaan we daarvoor doen?

Inzet van sport en beweging om gezondheidsachterstanden in Berkelland te verkleinen.

Via de combinatiefuncties wordt in de periode 2017-2021 uitvoering gegeven aan het projectplan 'meer meedoen met sport en bewegen' waarin er specifieke aandacht is voor ouderen, nieuwkomers, volwassenen die te maken hebben met multiproblematiek (armoede, werkloosheid, verslaving, sociaal isolement) en jeugd en jongeren met gedragsproblemen en/of een beperking. De GIDS-middelen uit de voorgaande jaren zijn hiervoor ingezet.

We faciliteren combinatiefuncties op het gebied van sport.

De besteding van "De Brede Impuls" budgetten zijn in 2016 geëvalueerd en toegekend voor een nieuwe projectperiode (2017-2021). De aanbesteding van de combinatiefuncties is in 2017 afgerond. We faciliteren 11,7 FTE combinatiefuncties; deze functionarissen zijn actief op het gebied van sport, cultuur en welzijn en leggen de verbinding met het sociaal domein. Wij stellen gemeentelijke en Rijksmiddelen beschikbaar en voeren regie op "werken in een netwerkomgeving" (verbinding en samenwerking). Tot slot, de inzet van middelen voor de combinatiefuncties is terug te vinden onder de programmalijn Cultuur.

We subsidiëren jeugdleden van sportverenigingen.

In het vitaliteitsonderzoek dat is uitgevoerd onder sportverenigingen wordt aangegeven dat men behoefte heeft aan structurele ondersteuning. De reguliere subsidie die verenigingen ontvangen, wordt nu hoofdzakelijk bepaald aan de hand van het aantal jeugdleden. Deze aantallen lopen terug en daarmee neemt ook de hoogte van de subsidie die wordt ontvangen af. Tegelijkertijd gaan de verenigingen zich, mede gestuurd vanuit gemeentelijk beleid, richten op andere doelgroepen. We onderzoeken daarom of de huidige (structurele) subsidieregeling nog aansluit op de feitelijke situatie. Dit thema wordt concreet opgepakt binnen de uitwerking van zowel het 'lokale sportakkoord', dat begin 2020 moet worden vastgesteld, als de cultuur- en erfgoedvisie die naar verwachting in mei 2020 wordt vastgesteld.

Wij faciliteren Achterhoek in Beweging (AiB).

Wij zetten uren en cofinanciering in op regionale projecten die zich richt op versterken van sportverenigingen in de richting van marktgericht denken, bredere samenwerking en duurzame sportaccommodaties. Voorbeelden van regionale projecten zijn 'Gezonde Jeugd' en 'Uniek Sporten'. In het project Gezonde Jeugd zetten we in op:

1. het versterken van bestaande interventies
2. het zoeken naar nieuwe effectieve interventies
3. het hebben van een preventienetwerk overgewicht jeugd (sport en gezondheid)

Binnen het project 'Uniek Sporten' wordt er in regionaal verband een loketfunctie georganiseerd waardoor het voor mensen met een beperking mogelijk maakt om te sporten. Wij stellen tijdelijk financiële middelen beschikbaar voor dergelijke initiatieven. In 2018 faciliteren wij de Special Olympics die zullen plaatsvinden in de Achterhoek.

2. Gemeentelijke (binnen) sportaccommodaties zijn verzelfstandigd

Bedragen x €1.000

Exploitatie	2016	Begroting 2017	Primitieve begroting 2018	MeerJB 2019	MeerJB 2020	Meer JB 2021
Lasten	-94.560	-97.348	-104.100	-104.513	-103.053	-101.245
Baten	100.250	95.297	104.409	104.259	103.925	103.080
Resultaat	5.690	-2.050	310	-254	872	1.835

Wat gaan we daarvoor doen?

Beheren van gemeentelijke (binnen) sportaccommodaties.

Wij beheren en exploiteren 4 gymzalen en 3 sporthallen. Hier tegenover staan inkomsten.

Voor binnensport zoeken we per kern naar maatwerkoplossingen.

Mogelijkheden die wij verkennen zijn: verzelfstandiging, afstoting of vervreemding. In Ruurlo loopt hieromtrent een verkenning naar aanleiding van het collegebezoek in 2017.

3. Iedereen kan meedoen aan een leven lang actief sporten en bewegen

Bedragen x €1.000

Exploitatie	2016	Begroting 2017	Primitieve begroting 2018	MeerJB 2019	MeerJB 2020	Meer JB 2021
Lasten	-94.560	-97.348	-104.100	-104.513	-103.053	-101.245
Baten	100.250	95.297	104.409	104.259	103.925	103.080
Resultaat	5.690	-2.050	310	-254	872	1.835

Wat gaan we daarvoor doen?

De gemeente neemt deel aan het Jeugdsportfonds Nederland.

Dit loopt, in tegenstelling tot eerdere berichtgeving, t/m 2018. Wij stellen jaarlijks maximaal € 6.000 beschikbaar. Met deze deelname kunnen wij de kinderen van ouders met een inkomen tussen de 110 en 120% van het sociaal minimum ook bedienen. Eind 2018 wordt opnieuw een besluit genomen voor de periode 2019 en verder.

In het minimabeleid is ruimte voor sportdeelname.

Binnen de bijzondere bijstand kunnen minderdraagkrachtige ouders / verzorgers (tot maximaal 110% van het sociaal minimum) in aanmerking komen voor:

1. maximaal € 200 per kind voor lidmaatschap verenigingen
2. voor het behalen van het diploma A maximaal € 250 per kind

Wij onderzoeken of wij in 2018 gaan deelnemen aan het Meedoen-arrangement, een initiatief van de gemeente Doetinchem.

Via het Meedoen-arrangement kunnen minder draagkrachtige inwoners via een puntensysteem bijvoorbeeld korting krijgen bij sportverenigingen.

4. Toekomstbestendige sportverenigingen

Bedragen x €1.000

Exploitatie	2016	Begroting 2017	Primitieve begroting 2018	MeerJB 2019	MeerJB 2020	Meer JB 2021
Lasten	-94.560	-97.348	-104.100	-104.513	-103.053	-101.245
Baten	100.250	95.297	104.409	104.259	103.925	103.080
Resultaat	5.690	-2.050	310	-254	872	1.835

Wat gaan we daarvoor doen?

Wij faciliteren de Sport Federatie Berkelland (SFB).

Wij faciliteren de verenigingsondersteuning.

Dit doen wij door het subsidiëren van jeugdleden van sportverenigingen en het faciliteren van Achterhoek in Beweging. Daarnaast is naar aanleiding van de motie M16-07 er voor gekozen om de verenigingsondersteuning op twee onderdelen uit te breiden:

- 1) Een eenmalige aanjaagsubsidie van 500 euro voor de administratie. Deze aanjaagsubsidie kan aangevraagd worden door verenigingen/stichtingen op het terrein van sport, cultuur en welzijn die na 1 juli 2016 hun (gedeeltelijke, specialistische) administratie aan de markt uitbesteden. Het doel is om de vrijwilligers van de verenigingen op administratief gebied te ondersteunen en te ontlasten.
- 2) Bestuurskracht en samenwerking tussen verenigingen versterken. Bij veel verenigingen is er een behoefte aan versterking van de bestuurskracht. Via een regiefunctionaris wordt hier op ingezet.

Tijd

Volgens planning verlopen.

Wat mag het kosten?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	0	0	0	0	0	0
-------------	---	---	---	---	---	---

Kaders die de raad heeft vastgesteld

Beleidskaders	Vastgesteld
<u>Sportkader Achterhoek in Beweging 2016-2020</u>	Collegebesluit dec 2015 en gemeenteraad v.k.a. jan. 2016
<u>Uitvoeringsagenda Achterhoek in Beweging</u>	2015
<u>Revitalisering sportpark De Bijenkamp</u>	Oktober 2013
Kadernotitie 'Inzet Combinatiefunctionarissen Brede Impuls Berkelland'	2017

Beleidsindicatoren

Indicator	Eenheid	Periode	regio	Waarde	Bron	Beschrijving
% Niet-wekelijks sporters	%	2012	Berkelland	47	Gezondheidsenquête (CBS, RIVM)	Percentage niet-wekelijks sporters
		2012	Nederland	46,6		

RECREATIE EN TOERISME

Recreatie en toerisme

"Berkelland heeft grote aantrekkingskracht"

Wat speelt er?

- Het kleinschalige en diverse aanbod van dag- en verblijfstoerisme bundelen in een aantal thema's.
- Het bedrijfsleven heeft ongeveer 5 jaar (crisis) achterstand van nieuwe investeringen op bedrijfsniveau. Het kwaliteitsniveau van het toeristisch en recreatief aanbod loopt daardoor achter.
- Recreanten willen telkens iets nieuws beleven.
- Nieuwe technieken bieden nieuwe ICT toepassingen voor de sector.
- Groei van bestedingen komt van senioren en opkomende markten.
- Veelbelovende initiatieven vragen om financiële en eenmalige ondersteuning van de gemeente.

Speerpunten

1. Uitvoeren van de vrijetijdsagenda

Bedragen x €1.000

Exploitatie	2016	Begroting 2017	Primitieve begroting 2018	MeerJB 2019	MeerJB 2020	Meer JB 2021
Lasten	-94.560	-97.348	-104.100	-104.513	-103.053	-101.245
Baten	100.250	95.297	104.409	104.259	103.925	103.080
Resultaat	5.690	-2.050	310	-254	872	1.835

Wat gaan we daarvoor doen?

We dragen bij aan het project digitale beleving in de Achterhoek.

Digitale ontsluiting van locaties die niet toegankelijk zijn. Beleving op maat (juiste locatie, juiste doelgroep, tijd- en weerafhankelijk). Innovatie en vernieuwingsslag bestaande en nieuwe TOP's als lokale economische motoren voor toeristische ontwikkelingen en als digitale knooppunten voor real-time toeristisch aanbod.

2. Het versterken van het kwaliteitsniveau van het vrijetijdsaanbod

Bedragen x €1.000

Exploitatie	2016	Begroting 2017	Primitieve begroting 2018	MeerJB 2019	MeerJB 2020	Meer JB 2021
Lasten	-94.560	-97.348	-104.100	-104.513	-103.053	-101.245
Baten	100.250	95.297	104.409	104.259	103.925	103.080
Resultaat	5.690	-2.050	310	-254	872	1.835

Wat gaan we daarvoor doen?

We dragen financieel en inhoudelijk bij aan het project Mobiliteit als beleving met de E-Kar.

De Achterhoek als één beleving ervaren. Ondernemers organiseren laagdrempelige (convenience) mobiliteit. Denk aan ontsluiting van stations (sterk element in de Achterhoekse infrastructuur) met groene fietsen, scooters of een (Achterhoekse) e-kar. Dit zijn elektrische vervoersmiddelen met een Made in the Achterhoek en met een unieke Achterhoekse signatuur/look and feel.

We dragen financieel en inhoudelijk bij aan projecten op het gebied van routestructuren.

Stichting Achterhoek Toerisme onderhoudt de bewegwijzering van de fiets- en wandelnetwerken. Renovatie van de Graafschap MTB-route, samen met de gemeenten Lochem, Bronckhorst en evt. Zutphen

We faciliteren financieel en inhoudelijk een cursus ambassadeurs voor het landschap van IVN voor inwoners en recreatieondernemers.

Service bieden door kennis van het gebied te delen met de gast.

3. Meerwaarde door samenwerking

Bedragen x €1.000

Exploitatie	2016	Begroting 2017	Primitieve begroting 2018	MeerJB 2019	MeerJB 2020	Meer JB 2021
Lasten	-94.560	-97.348	-104.100	-104.513	-103.053	-101.245
Baten	100.250	95.297	104.409	104.259	103.925	103.080
Resultaat	5.690	-2.050	310	-254	872	1.835

Wat gaan we daarvoor doen?

Jaarlijks organiseren wij een ontmoetingsdag voor vrijetijdsondernemers.

In samenwerking met de regiocoördinator organiseren wij voor de tweede keer een ontmoetingsdag voor vrijetijdsondernemers in Berkelland. We delen op regelmatige basis arbeidsmarktinformatie met elkaar (monitor 2015, nulmeting 2013) De monitor wordt om de twee jaar gehouden.

We doen mee in het Duits-Nederlandse netwerk ‘Grensoverschrijdende Euregionale samenwerking’.

Duitse en Nederlandse grensgemeenten bundelen hun krachten, delen lopende projecten met elkaar, bespreken mogelijke aansluitingen, delen netwerken en zetten samen activiteiten op.

We faciliteren Achterhoek Toerisme financieel en inhoudelijk.

We faciliteren de regiocoördinator inhoudelijk en financieel.

De regiocoördinator in Berkelland heeft in samenspraak met Berkellandse ondernemers een nieuw activiteitenprogramma gemaakt. Dat voeren we uit.

We faciliteren een makelaar Vrijtijdseconomie die de regionale Vrijtijdsagenda uitvoert.

De recent aangestelde VE-makelaar begeleidt het proces om samen met ondernemers projecten uit te voeren. Knelpunten wegwerken en stimuleren innovaties. We stellen regionaal cofinanciering beschikbaar voor projecten die toerisme en recreatie aanjagen.

We faciliteren het Berkeldalproces.

Elkaar en elkaars agenda kennen is van belang om projecten tot stand te brengen en uit te voeren. We werken aan een gedeeld toekomstbeeld voor het Berkeldal.

Wat mag het kosten?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	2016	Begroting 2017	Primitieve begroting 2018	MeerJB 2019	MeerJB 2020	Meer JB 2021
Lasten						
010.010 Regionale woonagenda aansluiting lokale woonagenda	0	0	-70	0	0	0
010.020 Gemeentelijke grondexploitaties	-253	-876	-876	-876	-876	-876
010.030 Inventarisatie kernen woonbehoefte inwoners	-59	-80	-80	-80	-80	-80
010.040 Monitoren toekomstige sloopopgave	0	0	-30	0	0	0
010.500 Loonkosten programma Plezierig wonen	0	-1.322	-1.423	-1.423	-1.423	-58
010.700 Rente en afschrijving programma Plezierig wonen	-93	-234	-140	-140	-140	-140
020.010 Zaaïen van kleurrijke zaadmengsels	-133	-189	-189	-189	-189	-189
020.020 Openbaar groen en begraafplaatsen	-1.719	-1.935	-1.964	-1.964	-1.964	-1.964
020.030 Beh onderh vern renov riolering	-2.176	-1.509	-1.517	-1.504	-1.511	-1.511
020.040 We onderhouden onze infrastructuur	-3.245	-2.842	-3.101	-3.101	-3.101	-3.101
020.050 Doelgroepenvervoer-openbaar verv	-665	-703	-703	-703	-703	-703
020.060 Zwerfafval	-47	-54	-54	-54	-54	-54
020.070 Afval scheiden	-2.869	-3.020	-3.020	-3.020	-3.020	-3.020
020.080 Onderwijs en huisvesting	-861	-787	-787	-787	-787	-787
020.090 Onderhoud gemeentelijke gebouwen	-347	-251	-251	-251	-251	-251
020.500 Loonkosten programma Fijn leven	0	-3.095	-3.208	-3.208	-3.208	-3.208
020.700 Rente en afschrijving programma Fijn leven	-4.991	-4.485	-4.732	-4.732	-4.732	-4.732
030.010 Netwerkbijeenkomsten duurzame landbouw	-32	-43	-43	-43	-43	-43
030.020 Stimuleren nieuwe natuur en landschapsbeheer	-82	-71	-71	-71	-71	-71
030.030 Ondersteunen initiatieven samenwerking verenigingen	-94	-62	-62	-62	-62	-62
030.080 Integrale kavelruil	-29	0	0	0	0	0
030.700 Rente en afschrijving programma Vitaal platteland	-17	-70	-38	-38	-43	-43
040.010 Maatschappelijke ondersteuning	-5.486	-3.372	-4.530	-4.530	-4.530	-4.530
040.020 PGB	-1.293	-3.230	-1.300	-8.986	-1.300	-1.300
040.025 PGB WMO en Begeleiding	-5.177	-6.383	-5.595	-5.595	-5.595	-5.595
040.030 Jeugd	-8.670	-8.351	-7.760	0	-7.800	-7.989

040.040 Algemene voorzieningen	-2.095	-1.567	-1.532	-1.532	-1.532	-1.532
040.050 Inburgering	-111	0	-30	-30	-30	-30
040.060 Loonkosten	0	-2.420	-2.509	-2.509	-2.509	-2.509
050.010 Onderzoek en ontwikkeling duurz. en innovatieve bedr.terr.	-449	-390	-390	-390	-390	-390
050.020 Samenwerken met Duitsland	0	0	-12	-12	-12	-12
050.026 Stimuleren ontwikkelingen bedrijven	0	0	-30	0	0	0
050.028 Stimuleren maakindustrie	0	0	-20	-20	-20	-20
050.029 stimuleren onderzoek/ontwikkeling duurzame bedrijven	-69	-97	-20	0	0	0
050.030 Ondernemersfonds	0	0	-15	-15	-15	-15
050.035 Compact centra (groen/blauwe parels)	-46	-21	-21	-21	-21	-21
050.040 Participatie en werkgeversbenadering	-10.945	-12.032	-14.131	-14.131	-14.131	-14.131
050.050 Verbindingen ondernemers voor participatiewet	-8.916	-7.901	-1.334	-1.134	-934	-734
050.060 Onderwijs en arbeidsmarkt	-61	-11	-11	-11	-11	-11
050.070 Vrije tijdseconomie	-202	-249	-249	-249	-249	-249
050.500 Loonkosten programma Werken en ondernemen in de regio	0	-681	-8.196	-8.161	-8.161	-8.164
050.700 Rente en afschrijving programma Werken en ondernemen in de regio	-2.912	-1.871	-1.763	-1.763	-1.763	-1.763
060.040 Actief met duurzame energie	-23	-154	-154	-7	-7	-7
060.500 Loonkosten programma Actief met duurzaamheid en energie	0	-395	-238	-238	-238	-238
060.700 Rente en afschrijving programma Actief met duurzaamheid en energie	-39	-57	-48	-48	-48	-48
070.010 Verbinding sport, cultuur en welzijn (Brede Impuls)	-222	-232	-232	-232	-232	-232
070.020 Beheer gemeentelijke (binnen)sportaccommodaties	-824	-426	-419	-419	-419	-419
070.030 Faciliteren Sport Federatie Berkelland	-93	-99	-99	-79	-79	-79
070.040 Ondersteuning sportverenigingen	-966	-930	-947	-947	-947	-947
070.050 Subsidieren jeugdleden sportverenigingen	-90	-93	-82	-82	-82	-82
070.500 Loonkosten programma Sport is meer	0	-138	-174	-174	-174	-174
070.700 Rente en afschrijving programma Sport is meer	-209	-129	-176	-176	-181	-176

080.010 Vrijwilligers Dorpsboke	-35	-35	-35	-35	-35	-35
080.020 Subs div lokale culturele act	-596	-508	-516	-516	-516	-516
080.040 Bibliotheek Oost Achterhoek subs	-578	-561	-561	-561	-561	-561
080.050 Gemeentelijke monumenten	-249	-141	-141	-141	-141	-141
080.060 Erfgoedpact en -centrum	-230	-230	-230	-230	-230	-230
080.090 Cultuurnota met uitvoeringsprogramma	-14	-17	-17	-17	-17	-17
080.500 Loonkosten programma Cultuur is voor iedereen	0	-154	-173	-173	-173	-173
080.700 Rente en afschrijving programma Cultuur is voor iedereen	-17	-9	-9	-9	-9	-9
090.010 Brandveilig wonen	-1.410	-2.048	-2.120	-2.195	-2.270	-2.345
090.020 Handhavingsbeleid	-5	-2	-2	-2	-2	-2
090.500 Loonkosten programma Samen veilig	0	0	-78	-78	-78	-78
110.020 Beheer financiële middelen	-47	2.994	-22	-22	-22	-22
110.040 Belastingen en leges	-768	-873	-873	-873	-873	-873
110.080 Uitvoering OZB	-36	-299	-255	-255	-255	-255
110.090 Overige baten en lasten	-50	-2.230	-3.386	-4.807	-3.507	-3.517
110.100 Bedrijfsvoeringskosten	-22.859	-4.925	-5.581	-6.769	-6.769	-6.769
110.500 Loonkosten programma Financiën	-1.012	-11.392	-11.248	-10.010	-10.010	-10.010
110.700 Rente en afschrijving programma Financiën	-44	-4.007	-3.899	-3.733	-3.568	-3.402
120.010 Iedereen wordt op tijd geïnformeerd over de Omgevingswet	0	-50	-577	-350	-350	0
Totaal Lasten	-94.560	-97.348	-104.100	-104.513	-103.053	-101.245
Baten						
010.020 Gemeentelijke grondexploitaties	298	1.006	1.015	1.015	1.015	1.015
010.030 Inventarisatie kernen woonbehoefte inwoners	490	785	785	785	785	785
020.020 Openbaar groen en begraafplaatsen	347	315	312	312	312	312
020.030 Beh onderh vern renov riolering	6.141	6.345	6.046	6.046	6.046	6.046
020.040 We onderhouden onze infrastructuur	292	205	205	205	205	205
020.050 Doelgroepenvervoer-openbaar verv	0	1	1	1	1	1
020.060 Zwerfafval	47	54	54	54	54	54
020.070 Afval scheiden	3.432	3.695	3.957	3.957	3.957	3.957

020.080 Onderwijs en huisvesting	544	143	143	143	143	143
020.090 Onderhoud gemeentelijke gebouwen	143	108	108	108	108	108
030.020 Stimuleren nieuwe natuur en landschapsbeheer	0	18	18	18	18	18
030.030 Ondersteunen initiatieven samenwerking verenigingen	31	29	29	29	29	29
040.010 Maatschappelijke ondersteuning	-4	820	800	800	800	800
040.040 Algemene voorzieningen	9	2	2	2	2	2
040.050 Inburgering	77	0	30	30	30	30
050.010 Onderzoek en ontwikkeling duurz. en innovatieve bedr.terr.	655	501	501	501	501	501
050.035 Compact centra (groen/blauwe parels)	56	62	54	54	54	54
050.040 Participatie en werkgeversbenadering	7.699	7.733	8.377	8.377	8.377	8.377
050.050 Verbindingen ondernemers voor participatiewet	30	0	1.467	1.436	1.400	1.378
050.060 Onderwijs en arbeidsmarkt	0	0	0	0	0	0
050.070 Vrije tijdseconomie	0	2	2	2	2	2
070.020 Beheer gemeentelijke (binnen)sportaccommodaties	262	269	269	269	269	269
080.020 Subs div lokale culturele act	14	24	24	24	24	24
080.040 Bibliotheek Oost Achterhoek subs	5	5	5	5	5	5
080.050 Gemeentelijke monumenten	107	14	14	14	14	14
090.010 Brandveilig wonen	2	0	0	0	0	0
090.020 Handhavingsbeleid	6	0	0	0	0	0
110.020 Beheer financiële middelen	5.639	781	4.298	4.298	4.298	3.598
110.040 Belastingen en leges	1.123	1.545	1.545	1.545	1.545	1.545
110.050 Heffen OZB	7.167	8.128	8.410	8.410	8.410	8.410
110.060 Algemene uitkering	64.643	60.555	63.218	63.099	62.800	62.677
110.080 Uitvoering OZB	-15	0	0	0	0	0
110.090 Overige baten en lasten	673	208	208	208	208	208
110.100 Bedrijfsvoeringskosten	338	1.947	2.514	2.514	2.514	2.514
Totaal Baten	100.250	95.297	104.409	104.259	103.925	103.080
Resultaat	5.690	-2.050	310	-254	872	1.835

WONEN

Wonen

"Een aantrekkelijke woningvoorraad in Berkelland"

Wat speelt er?

- Na 2020 zal na het aantal inwoners ook het aantal huishoudens dalen, waardoor meer aanbod van woningen ontstaat. Dit kan verhoogde leegstand, waardedaling en vermindering van de kwaliteit van de leefomgeving veroorzaken.
- De woningmarkt gaat over gemeentegrenzen heen. Er is daarom een Regionale Woonagenda Achterhoek 2015-2025 opgesteld. Aanvullend is er ook een Lokale Woonagenda 2016-2020 opgesteld.
- In Berkelland kunnen tussen 2010 en 2025 570 woningen worden gebouwd. Er zijn tot 2017378 woningen toegevoegd. Er is dus nog ruimte voor 192 woningen. Extra nieuwbouw hier bovenop is alleen mogelijk als daar sloop tegenover staat of door het toevoegen van tijdelijke woningen.
- Het gaat steeds meer om het investeren in de kwaliteit van de bestaande woningvoorraad. Dit kan door het verduurzamen of levensloopbestendig maken van bestaande woningen.
- Er is in het centra (kernwinkelgebied) van kernen enige ruimte voor transformatie van bestaand vastgoed naar woningen om leegstand en verpaupering in het centrum tegen te gaan.

Speerpunten

1. Een toekomstbestendige bestaande woningvoorraad

Bedragen x €1.000

Exploitatie	2016	Begroting 2017	Primitieve begroting 2018	MeerJB 2019	MeerJB 2020	Meer JB 2021
Lasten	-94.560	-97.348	-104.100	-104.513	-103.053	-101.245
Baten	100.250	95.297	104.409	104.259	103.925	103.080
Resultaat	5.690	-2.050	310	-254	872	1.835

Wat gaan we daarvoor doen?

Beschikbaar stellen blijverslening voor particulieren. Hiermee kunnen zij ingrijpende verbouwingen/aanpassingen aan de eigen woning financieren.

Met de Blijverslening kunnen meer ingrijpende verbouwingen aan de eigen woning worden gefinancierd, zoals een uitbreiding op de begane grond met slaapkamer en badkamer. Het levensloopbestendiger maken draagt bij aan het langer zelfstandig blijven wonen.

Beschikbaar stellen van een starterslening voor starters om op de woningmarkt de overbrugging tussen de koopprijs en de maximale hypotheek bij banken te overbruggen.

De starterslening is bedoeld voor de financiering van bestaande woningen tot een aankoopprijs van € 200.000. In de kleine kernen kan de lening ook ingezet worden voor de bouw van een nieuwe woning. Het landelijke Stimuleringsfonds Volkshuisvesting (www.svn.nl) verzorgt de uitvoering.

Voor meer informatie over energierenovaties in de particuliere woningvoorraad zie ontwikkelprogramma Energie en Duurzaamheid.

Voor meer informatie over het herstructureringsfonds voor investeringen in bestaand vastgoed en openbare ruimte zie ontwikkelprogramma demografische ontwikkelingen.

We onderzoeken of en waar er kleinschalige (extramurale) woonvormen voor ouderen gerealiseerd kunnen worden.

We bevorderen de samenwerking tussen vastgoedeigenaren en zorgleveranciers door het faciliteren van een regietafel. Bij deze regietafel staat het wonen centraal van die inwoners die niet langer zonder ondersteuning thuis kunnen blijven wonen. Doel is gezamenlijk zicht te krijgen op vraag- en aanbodontwikkelingen per kern.

2. Het aantal en type woningen past bij de behoefte

Bedragen x €1.000

Exploitatie	0	0	0	0	0	0
-------------	---	---	---	---	---	---

Wat gaan we daarvoor doen?

Ondersteuning van projecten en onderzoeken rondom wonen

We bewaken de gemeentelijke grondexploitaties. Voor het afwaarderen van plannen treffen we maatregelen.

Het terugdringen van plannen heeft ook effecten op het aantal uit te geven kavels voor nieuwbouw. Een aantal plannen is inmiddels afgewaardeerd. Ook wordt met minder verwachte opbrengsten rekening gehouden. Herverkaveling of een andere invulling van de locatie heeft soms ook gevolgen voor de kosten voor het bouw- of woonrijp maken.

We houden woonbehoefte onderzoeken in de kleine kernen in 2018

We monitoren regionaal en lokaal de ontwikkelingen op de woningmarkt.

Jaarlijks informeren we de raad via de regionale woonmonitor en de lokale voortgangsrapportage over de woningmarkt, de bestaande voorraad en ontwikkelingen rond nieuwbouw en sloop. Daarnaast zijn we in gesprek met inwoners, (dorps)belangenorganisaties, makelaars en corporaties over de actuele ontwikkelingen in de woningmarkt.

We vertalen de uitkomsten van het stoplichtmodel in Structuurvisies Wonen per kern en voor het buitengebied. Deze vormen het kader voor nieuwe bestemmingsplannen.

De overcapaciteit van bestaande bestemmingsplannen is ruim 600 woningen. Per kern geven we in de Structuurvisies Wonen aan welke plannen we verantwoord vinden. We overleggen met belanghebbende partijen over mogelijk andere invulling van de overtollige plannen. Niet gebruikte vergunningen worden na 1 jaar ingetrokken.

Woningmarktonderzoek: hieruit blijkt woningbouwbehoefte naar type en locatie. Analyseren of huidige woningbouwplannen hierbij passen met het regionaal stoplichtmodel.

Voor het analyseren gebruiken wij het regionale stoplichtmodel. Het regionale stoplichtmodel is een hulpmiddel om woningbouw plannen te beoordelen. Op grond van een set volkshuisvestelijke, ruimtelijke en financieel-juridische argumenten kunnen plannen worden gekwalificeerd. Deze regionale methodiek maakt

lokale kwalitatieve afweging van plannen mogelijk. En geeft daarmee onderbouwing aan de visie: doorgaan (groen), heroverwogen op inhoud en/of locatie (oranje), stopzetten (rood).

Wat mag het kosten?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	0	0	0	0	0	0
-------------	---	---	---	---	---	---

Kaders die de raad heeft vastgesteld

Beleidskaders	Vastgesteld
Regionale Woonagenda 2015-2025	Gemeenteraad, mei 2015
Verordening Starterslening gemeente Berkelland 2015	Gemeenteraad, december 2015
Verordening Blijverslening gemeente Berkelland	Gemeenteraad, juni 2016
Structuurvisie Wonen Eibergen	Gemeenteraad, februari 2016
Energie Uitvoeringsprogramma 2015-2018	Gemeenteraad, mei 2016
Lokale Woonagenda	Gemeenteraad, december 2016
Woningmarktmonitor 2017	Gemeenteraad, juni 2017

Beleidsindicatoren

Indicator	Eenheid	Periode	Regio	Waarde	Bron	Beschrijving
Woonlasten éénpersoonshuishouden	euro	2017	Berkelland	658	COELO, Groningen	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuisoude betaalt aan woonlasten.
		2017	Nederland	644		
Woonlasten meerpersoonshuishouden	euro	2017	Berkelland	796	COELO, Groningen	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuisoude betaalt aan woonlasten.
		2017	Nederland	723		
WOZ-waarde woningen	dzd euro	2016	Berkelland	198	CBS - Statistiek Waarde Onroerende Zaken	De gemiddelde WOZ waarde van woningen.
		2016	Nederland	209		
Nieuwbouw woningen	aantal per 1.000 woningen	2014	Berkelland	5	ABF - Systeem Woningvoorraad	Het aantal nieuwbouwwoningen, per 1.000 woningen.
		2014	Nederland	6		

LEEFOMGEVING

Leefomgeving

"Een schone, aantrekkelijke en veilige woon- en leefomgeving met bijbehorende voorzieningen in de gemeente Berkelland"

Wat speelt er?

- Bereikbaar met auto, fiets en bus**
 Ook in de toekomst is het belangrijk dat onze winkelcentra, wijken, bedrijven en voorzieningen goed en veilig zijn te bereiken voor iedereen. De regiotaxi en buurtbus worden steeds belangrijker voor het vervoer in onze gemeente en regio. We verzorgen het vervoer naar bijzondere of speciale scholen.
- Betrokken bij je eigen leefomgeving**
 Het is belangrijk dat inwoners zich betrokken en verantwoordelijk voelen voor hun eigen buurt of wijk. We halen bij inwoners op welke zaken zij prioriteit geven en waar zij zich voor willen inzetten. Voor de lange termijn kaders gebruiken we de ontwikkelagenda die uit de kernenfoto's is opgesteld.
- Gebouwen**
 De gemeente is verantwoordelijk voor het onderhoud en beheer van een aantal gebouwen met een maatschappelijke functie. Het gemeentehuis en de werf zijn nodig voor de eigen taakuitvoering. Voor de overige panden die we niet zelf in gebruik hoeven te hebben zoeken zo veel mogelijk andere eigenaren.
- Riolering**
 De riolering als deel van het (afval)watersysteem is onderdeel van een grotere zorgplicht voor afvalwater, hemelwater en grondwater. Met de komst van de Omgevingswet vervalt de verplichting van een Gemeentelijk RioleringsPlan. In plaats daarvan komt een Gemeentelijk Watertakenplan voor een veilige en goed functionerende (afval)waterkringloop aangepast aan de klimaatverandering.
- Begraven**
 De gemeente is wettelijk verplicht de mogelijkheid tot begraven te bieden. Jaarlijks neemt het aantal begravingen af. Dit heeft gevolgen voor de kostendekkendheid van begraafplaatsen. De betrokkenheid van bewoners bij het beheer van begraafplaatsen groeit.
- Beheer en onderhoud van het openbaar groen**
 De gemeente zorgt voor een basiskwaliteit openbaar groen dat is vastgelegd in een groenbeheersplan. We steunen initiatieven van buurt- en wijkbewoners om zelf groen in hun woonomgeving op een hoger kwaliteitsniveau in te richten, te beheren en te onderhouden.
- Beheer en onderhoud van wegen, straten en pleinen**
 Het wegennet in Berkelland is de basis voor bereikbaarheid van woningen, bedrijven en voorzieningen. Met inzet van assetmanagement werken we aan zo veilig mogelijk gecombineerd gebruik, zoals door ouderen of schoolgaande kinderen. Goed onderhoud is de basis voor veilig weggebruik.

Speerpunten

1. Bereikbare woningen, bedrijven en voorzieningen

Bedragen x €1.000

Exploitatie	2016	Begroting 2017	Primitieve begroting 2018	MeerJB 2019	MeerJB 2020	Meer JB 2021
Lasten	-94.560	-97.348	-104.100	-104.513	-103.053	-101.245
Baten	100.250	95.297	104.409	104.259	103.925	103.080
Resultaat	5.690	-2.050	310	-254	872	1.835

Wat gaan we daarvoor doen?

Bij de aanpassing van de bestaande N18 en de N315 brengen we de belangen van de inwoners en wegverbindingen van Berkelland in.

Het wettelijke doelgroepenvervoer en een deel van het openbaar vervoer samen met buurgemeenten regionaal organiseren en optimaliseren.

De regionale uitvoeringsorganisatie ZOOV is ondergebracht in Winterswijk.

Particuliere initiatieven de ruimte geven.

Bijvoorbeeld 'Gedeeld Mobiel' in Beltrum en Haarlo

Vrijwilligersvervoer stimuleren en helpen ontwikkelen, ook in de doorontwikkeling.

Vlearmoebus

Naoberbus

Vervoerdienst Berkelland

Inzet bus Rode Kruis voor bijzonder vervoer

2. Inwoners voelen zich verantwoordelijk voor eigen buurt of wijk

Bedragen x €1.000

Exploitatie	2016	Begroting 2017	Primitieve begroting 2018	MeerJB 2019	MeerJB 2020	Meer JB 2021
Lasten	-94.560	-97.348	-104.100	-104.513	-103.053	-101.245
Baten	100.250	95.297	104.409	104.259	103.925	103.080
Resultaat	5.690	-2.050	310	-254	872	1.835

Wat gaan we daarvoor doen?

Dorpsnetwerken leggen aan de dorpsgemeenschap verantwoording af over voortgang van hun activiteiten en werken aan een duurzame positie van dorpsnetwerken in de kernen.

Dorpsnetwerken maken een gebiedsagenda en handelen initiatieven uit eigen gebied af. Gemeente stelt samen met dorpsnetwerken spelregels op om initiatieven te stimuleren.

De gemeente beheert de middelen en stelt samen met de dorpsnetwerken spelregels op om initiatieven te stimuleren uit hun eigen gebied. Uitgangspunt is dat kernen zelf in staat zijn om initiatieven te beoordelen en verder te brengen vanuit hun eigen agenda en gemeenschapskracht.

We faciliteren de start van dorpsnetwerken en geven de kernen de ruimte om zichzelf te organiseren in representatieve dorpsnetwerken.

In drie grote kernen ontbreekt het aan organisatiegraad, waardoor de gemeenschapskracht onvoldoende kan worden geactiveerd. Hier gaan we een impuls aan geven.

We overleggen met centrumondernemers over het (groen)onderhoud.

Uitgangspunt is dat centrumgebieden schoon en intact zijn en dat ondernemers een deel van het (groen-) onderhoud zelf te doen

We overleggen met inwoners en maatschappelijke organisaties over vormen van buurtverantwoordelijkheid.

We verkennen bestaande vormen van buurtverantwoordelijkheid op verschillende terreinen. Onder andere over groen en speelruimte. We geven op basis van de ervaringen van de pilots inwoners inzicht in de mogelijkheden en werkbudgetten voor inrichting of onderhoud van hun openbare ruimte.

We overleggen met inwoners over speelplekken.

We stimuleren buurten en wijken ambassadeurs te worden voor speelplekken. Het totaalaanbod van speelgelegenheden (denk aan schoolpleinen en speeltuinen) staat centraal.

3. Onderhouden gemeentelijke gebouwen

Bedragen x €1.000

Exploitatie	2016	Begroting 2017	Primitieve begroting 2018	MeerJB 2019	MeerJB 2020	Meer JB 2021
Lasten	-94.560	-97.348	-104.100	-104.513	-103.053	-101.245
Baten	100.250	95.297	104.409	104.259	103.925	103.080
Resultaat	5.690	-2.050	310	-254	872	1.835

Wat gaan we daarvoor doen?

We onderhouden de gebouwen die in eigendom zijn van de gemeente.

Zie ook de activiteit 'We maken een plan hoe we ons eigen vastgoed verduurzamen en in welk tempo' in het programma 'Actief met duurzaamheid en energie'.

We stoten gebouwen af die we niet zelf in gebruik hoeven te hebben.

Op basis van een aantal aspecten (zoals de verkoopbaarheid) bepalen we in welke volgorde we panden proberen af te stoten.

4. Een veilige en goed functionerende (afval)waterkringloop

Bedragen x €1.000

Exploitatie	2016	Begroting 2017	Primitieve begroting 2018	MeerJB 2019	MeerJB 2020	Meer JB 2021
Lasten	-94.560	-97.348	-104.100	-104.513	-103.053	-101.245
Baten	100.250	95.297	104.409	104.259	103.925	103.080
Resultaat	5.690	-2.050	310	-254	872	1.835

Wat gaan we daarvoor doen?

Opstellen van een visie voor het op te stellen Watertakenplan

De visie en het Watertakenplan maken we samen met het Waterschap Rijn en IJssel en onze inwoners.

We beheren, onderhouden, vernieuwen of rooveren de riolering.

We werken volgens het door de gemeenteraad vastgestelde GemeentelijkRioleringsPlan (GRP). We vernieuwen of rooveren delen van de riolering op basis van inspecties en herinrichtingsplannen voor wegen.

5. Begraafmogelijkheden

Bedragen x €1.000

Exploitatie	2016	Begroting 2017	Primitieve begroting 2018	MeerJB 2019	MeerJB 2020	Meer JB 2021
Lasten	-94.560	-97.348	-104.100	-104.513	-103.053	-101.245
Baten	100.250	95.297	104.409	104.259	103.925	103.080
Resultaat	5.690	-2.050	310	-254	872	1.835

Wat gaan we daarvoor doen?

We onderhouden de gemeentelijke begraafplaatsen en zorgen voor ruimte voor nieuwe begravingen.

We steunen initiatieven van inwoners om zelf actief betrokken te zijn bij inrichting en onderhoud van de gemeentelijke begraafplaatsen.

We steunen initiatieven van inwoners om zelf actief betrokken te zijn bij het onderhoud van gemeentelijke begraafplaatsen.

6. Onderhouden openbaar groen

Bedragen x €1.000

Exploitatie	2016	Begroting 2017	Primitieve begroting 2018	MeerJB 2019	MeerJB 2020	Meer JB 2021
Lasten	-94.560	-97.348	-104.100	-104.513	-103.053	-101.245
Baten	100.250	95.297	104.409	104.259	103.925	103.080
Resultaat	5.690	-2.050	310	-254	872	1.835

Wat gaan we daarvoor doen?

We beheren en onderhouden het openbaar groen.

We onderhouden het openbaar groen volgens de uitgangspunten die de gemeenteraad in het Groenstructuurplan heeft vastgelegd. Het groenonderhoud besteden we uit. Het uitvoeren van opdrachten uit Meldingen Openbare Ruimte doen we met een eigen serviceteam. Een deel van het groenonderhoud gebeurt door met mensen met een beperking / afstand tot de arbeidsmarkt.

We geven ruimte voor groenonderhoud door inwoners, bedrijven of instellingen in buurt en-/of de wijk.

Inwoners mogen bepaalde delen van het groen in hun eigen woonstraten aanpassen aan hun wensen als ze zelf het jaarlijkse onderhoud doen.

7. Onderhouden wegen, straten en pleinen

Bedragen x €1.000

Exploitatie	2016	Begroting 2017	Primitieve begroting 2018	MeerJB 2019	MeerJB 2020	Meer JB 2021
Lasten	-94.560	-97.348	-104.100	-104.513	-103.053	-101.245
Baten	100.250	95.297	104.409	104.259	103.925	103.080
Resultaat	5.690	-2.050	310	-254	872	1.835

Wat gaan we daarvoor doen?

We brengen samen met inwoners en gebruikers in beeld of huidige wegfuncties nog passen bij het huidige gebruik.

We starten met een pilot Lintveldseweg in Eibergen.

We evalueren en actualiseren het Gladheidsbestrijdingsplan.

Het gaat om aanpassingen van gladheidsbestrijdingsroutes als gevolg van de aanleg van de nieuwe N18 en de overdracht van wegen aan Rijk en Provincie.

We houden de Wegenlegger actueel.

We bereiden o.a. de aanpassingen van de wegenlegger als gevolg van de nieuwe N18 voor.

We onderhouden onze infrastructuur.

We werken volgens het door het college vastgestelde 'Wegbeheer gemeente Berkelland Beleidskeuzes en beheerkosten Update 2016-2020'. Het wegennet in Berkelland is divers. Voor de veiligheid is onderhoud noodzakelijk. Jaarlijks bepalen we op basis van inspecties welke wegen we dat jaar onderhouden of welke we gaan vervangen.

Wat mag het kosten?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	0	0	0	0	0	0
-------------	---	---	---	---	---	---

Kaders die de raad heeft vastgesteld

Beleidskaders	Vastgesteld
Rapportage groenbeheer	2009
Speelruimteplan	2007
Groenstructuurplan	
Speelruimtebeleid	2009

INTEGRALE VEILIGHEID

Integrale veiligheid

"Veiligheid is van en voor ons allemaal"

Wat speelt er?

- **Waakzaamheid en sociale controle**
Er is een toenemende bereidheid om deel te nemen aan buurtpreventie door het oprichten van WhatsApp groepen.
- **Bedrijven willen investeren in KVO (Keurmerk Veilig Ondernemen)**
Bedrijven kunnen zelf veel doen aan de eigen veiligheid. En nog meer in hun bedrijfsomgeving als bedrijven op bedrijventerreinen samenwerken. Ook hier geldt dat de eigen inzet voorwaarde is voor veiligheidsprofessionals om hun werk goed te kunnen doen.
- **Integer bestuurders en medewerkers zijn noodzakelijk voor vertrouwen in openbaar bestuur**
Voor een groot vertrouwen in de overheid is het belangrijk dat bestuurders en ambtenaren altijd integer handelen en dit ook actief laten zien.
- **Ondermijning**
Ondermijnende criminaliteit, wat is dat nou eigenlijk? De exacte definitie is moeilijk in een zin samen te vatten, maar grofweg betekent het de vermenging van de onderwereld en de bovenwereld. Het is een maatschappelijk probleem. Praktijkvoorbeelden zijn er te over: De buurman die wiet verbouwt op zijn zolder waardoor brand kan ontstaan, mensenhandelaren die hun slachtoffers dwingen tot prostitutie, maar ook overlastgevende hangjongeren op een pleintje die ervoor zorgen dat omwonenden geen aangifte durven te doen. Ondermijnende criminaliteit raakt ons allemaal.

Speerpunten

1. De inwoners en de BOA's zijn onze ogen en oren van de wijk voor veiligheid

Bedragen x €1.000

Exploitatie	2016	Begroting 2017	Primitieve begroting 2018	MeerJB 2019	MeerJB 2020	Meer JB 2021
Lasten	-94.560	-97.348	-104.100	-104.513	-103.053	-101.245
Baten	100.250	95.297	104.409	104.259	103.925	103.080
Resultaat	5.690	-2.050	310	-254	872	1.835

Wat gaan we daarvoor doen?

Onze BOA's (Bevoegd OpsporingsAmbtenaar) en de politie doen de witte voetjes actie.

Inwoners met open ramen en deuren krijgen een wit voetje (folder) om mensen te doordringen dat inbreken soms wel erg makkelijk is

We blijven ons inzetten om zoveel mogelijk mensen aan te sluiten bij burgernet en het burgerinitiatief WhatsApp groepen

Als er veel mensen aangesloten zijn bij burgernet kunnen incidenten worden opgelost, maar ook toekomstige incidenten worden voorkomen. Door de WhatsApp groepen zijn inwoners alert op verdachte situaties en melden deze ook bij de politie

We ondersteunen de politie bij het inzetten van lokfietsen om het aantal fietsdiefstallen te verminderen.

De gemeente ondersteunt hierin. Berkelland betaalt de track en trace systemen gezamenlijk met alle Achterhoekse gemeentes, omdat kleine criminaliteit vaak leidt tot oplossen van HIC (High Impact Crime). Deze HIC heeft grote impact op het leven van inwoners.

We versturen preventiebrieven in straten waar ingebroken is om het oplossingspercentage omhoog te krijgen en omdat er vaak meerdere keren in één buurt ingebroken wordt.

Veiligheid heeft voor iedereen prioriteit. Om het oplossingspercentage omhoog te krijgen (sommige omwonenden hebben wel iets gezien) en omdat er vaak meerdere keren in één buurt ingebroken wordt. Veilig samen leven kan niet zonder zelf verantwoordelijk te zijn. Buurtpreventie is de verantwoordelijkheid van iedere inwoner. Bijvoorbeeld door op het huis van de burens te letten als die met vakantie zijn.

2. Integere ambtenaren en bestuurders

Bedragen x €1.000

Exploitatie	2016	Begroting 2017	Primitieve begroting 2018	MeerJB 2019	MeerJB 2020	Meer JB 2021
Lasten	-94.560	-97.348	-104.100	-104.513	-103.053	-101.245
Baten	100.250	95.297	104.409	104.259	103.925	103.080
Resultaat	5.690	-2.050	310	-254	872	1.835

Wat gaan we daarvoor doen?

Voor alle medewerkers bijeenkomsten organiseren over integriteit. De integriteitsrichtlijnen worden voortdurend gecheckt of ze bijdragen aan integer handelen.

Het gaat vooral om houding en gedrag, bewustzijn. We zetten het onderwerp daarom hoog op de agenda. We maken ambtenaren bewust en bekwaam op het gebied van integriteit.

Dit doen we onder andere door:

- Communiceren over het geactualiseerde visiedocument Integriteit en de geactualiseerde klokkenluidersregeling.
- Het afnemen van de ambtseed of ambtsbelofte bij nieuwe medewerkers.
- Organiseren van een dilemmatraining bij de aanstelling van een nieuwe raad.
- Aandacht geven aan de herkenbaarheid van de vertrouwenspersonen in de organisatie.

3. Veiligheid bij bedrijven is in orde

Bedragen x €1.000

Exploitatie	2016	Begroting 2017	Primitieve begroting 2018	MeerJB 2019	MeerJB 2020	Meer JB 2021
Lasten	-94.560	-97.348	-104.100	-104.513	-103.053	-101.245
Baten	100.250	95.297	104.409	104.259	103.925	103.080
Resultaat	5.690	-2.050	310	-254	872	1.835

Wat gaan we daarvoor doen?

Invoering Keurmerk Veilig Ondernemen ondersteunen, stimuleren en inkoopregistratie controleren in Digitaal Opsporingsregister ter voorkoming handel in gestolen goederen.

Alle bedrijventerreinen zijn in 2015/2016 opnieuw gecertificeerd voor drie jaar. In Neede en Borculo zijn bedrijven al bezig met het opstellen van een KVO. Eibergen is ook aan het kijken of ze een KVO kunnen opstellen.

4. Terugdringen ondermijning

Bedragen x €1.000

Exploitatie	2016	Begroting 2017	Primitieve begroting 2018	MeerJB 2019	MeerJB 2020	Meer JB 2021
Lasten	-94.560	-97.348	-104.100	-104.513	-103.053	-101.245
Baten	100.250	95.297	104.409	104.259	103.925	103.080
Resultaat	5.690	-2.050	310	-254	872	1.835

Wat gaan we daarvoor doen?

BIBOB (wet Bevordering IntegriteitsBeoordelingen door het Openbaar Bestuur) toets vaker uitvoeren

Het uitvoeren van de BIBOB toets is hierbij geen doel op zich, maar ambtenaren moeten zich realiseren dat er meer mensen gebibobt kunnen worden dan de mensen/bedrijven met een horeca met een drank- en horecaverunning. De gemeente wil bijvoorbeeld geen vastgoed verkopen aan mensen met criminele bedoelingen of mensen die zwart geld wit wassen door aankoop van vastgoed.

Controleren inkoopregistratie in het Digitaal Opsporingsregister (DOR)

BOA's en politie controleren of bedrijven (handelaren) de inkoop registreren in het DOR (Digitaal Opsporingsregister) ter voorkoming van handel in gestolen spullen. Het registreren van vaak gestolen goederen in het DOR is opgenomen in de APV.

Het opstellen van een nieuw IVP (integraal veiligheidsplan)

Opzetten van een Veiligheidsknoop (VIK)

Dit project voeren we samen met andere gemeentes en de VNG uit. Binnen de gemeentelijke organisatie is veel informatie beschikbaar (BAG gegevens, KvK gegevens, GBA gegevens). Gezamenlijk kan er gekeken worden of personen of adressen extra aandacht verdienen.

Wat mag het kosten?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	0	0	0	0	0	0
-------------	---	---	---	---	---	---

Kaders die de raad heeft vastgesteld

Beleidskaders	Vastgesteld
Integraal Veiligheidsplan (2014-2018)	Raad 16 september 2014
Integriteitsbeleid	2016
Handhavingsplan en Raadsbesluit Openbare ruimte 2016	2016

Beleidsindicatoren

Indicator	Eenheid	Periode	Regio	Waarde	Bron
Winkeldiefstal per 1.000 inwoners	aantal per 1.000 inwoners	2016	Berkelland	0,6	CBS - Geregistreerde criminaliteit & Diefstallen
		2016	Nederland	2,3	
Geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners	aantal per 1.000 inwoners	2016	Berkelland	2,9	CBS - Geregistreerde criminaliteit & Diefstallen
		2016	Nederland	5,3	
Diefstal uit woning per 1.000 inwoners	aantal per 1.000 inwoners	2016	Berkelland	2	CBS - Geregistreerde criminaliteit & Diefstallen

		2016	Nederland	3,3	
Vernieling en beschadiging per 1.000 inwoners	aantal per 1.000 inwoners	2016	Berkelland	3	CBS - Geregistreerde criminaliteit & Diefstallen
		2016	Nederland	5,6	
Verwijzingen Halt	per 10.000 inw.	2016	Berkelland	82,6	Bureau Halt
		2016	Nederland	137,4	
Hardekern jongeren	per 10.000 inw.	2014	Berkelland	1,2	Korps Landelijke Politiediensten (KLPD)
		2014	Nederland	1,3	

FINANCIËN

Wat speelt er?

- In deze coalitieperiode hebben we een bezuinigingstaakstelling van € 4,8 miljoen.
- We hebben ruimte binnen onze liquide middelen. Met de lage rente op de kapitaalmarkt levert dit geen rendement op.
- De regelgeving rond de begroting is gewijzigd daardoor zijn een aantal extra overzichten verplicht

Speerpunten

1. Financieel structureel gezonde gemeente

Bedragen x €1.000

Exploitatie	2016	Begroting 2017	Primitieve begroting 2018	MeerJB 2019	MeerJB 2020	Meer JB 2021
Lasten	-94.560	-97.348	-104.100	-104.513	-103.053	-101.245
Baten	100.250	95.297	104.409	104.259	103.925	103.080
Resultaat	5.690	-2.050	310	-254	872	1.835

Wat gaan we daarvoor doen?

We besparen € 3.200.000 door budgetten te verlagen en inkomsten te verhogen.

We ontwikkelen onze rendementsdoelstellingen.

We beheren onze financiële middelen.

We heffen andere belastingen en leges.

We heffen Onroerende zaakbelasting.

We ontvangen een algemene uitkering.

We storten in en onttrekken aan reserves.

Overzicht Overhead (bedragen x € 1.000)

De wijzigingen in het Besluit Begroting en Verantwoording schrijven een overzicht van de overhead voor. In dit overzicht staan alle inkomsten en uitgaven die de gemeente doet aan ondersteunende diensten en middelen die daarbij horen.

x € 1.000	Baten	Lasten	Saldo 2018	2019	2020	2021
-----------	-------	--------	------------	------	------	------

Salarissen		-8.801	-8.801	-8.801	-8.801	-8.801
Duurzame goederen		-25	-25	-25	-25	-25
Overige goederen	486	-3.487	-3.001	-3.001	-3.001	-3.001
Rente		-273	-273	-273	-273	-273
Afschrijving		-684	-684	-684	-684	-684
Overige verrekeningen		-65	-65	-65	-65	-65
Ingeleend personeel		-120	-120	-120	-120	-120
Uitgeleend personeel	1.947		1.947	1.947	1.947	1.947
Inkomenoverdrachten Rijk		-6	-6	-6	-6	-6
Inkomenoverdrachten overige instelling		-57	-57	-57	-57	-57
Totaal	2.433	-	-11.099	-	-	-
		13.352		11.049	11.049	11.049

Overzicht baten en lasten per taakveld (bedragen x € 1.000)

Het Besluit Begroting en Verantwoording schrijft een overzicht van de lasten en baten per taakveld voor. Dit overzicht geeft een beeld van waar de bedragen in de begroting naar toe gaan.

Taak veld	Omschrijving	Baten	Lasten	Saldo 2018	Saldo 2019	Saldo 2020	Saldo 2021
0.1	Bestuur		-1.836	-1.836	-1.836	-1.836	-1.836
0.2	Burgerzaken	669	-640	29	29	29	29
0.3	Beheer overige gebouwen	10	-12	-2	-2	-2	-2
0.4	Overhead	2.433	-13.532	-11.099	-11.049	-11.049	-11.049
0.5	Treasury	4.288	-2.925	1.363	1.529	1.694	1.190
0.61	OZB woningen	7.807	-863	6.945	6.945	6.945	6.945
0.62	OZB niet-woningen	1.190		1.190	1.190	1.190	1.190
0.64	Belasting overig	4		4	4	4	4
0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	63.218		63.218	63.099	62.800	62.600
0.8	Overige baten en lasten	208	-3.730	-3.522	-3.952	-3.652	-3.652

0.9	Vennootschapsbelasting						
0.10	Mutaties reserves	513	-1.021	-508	366	290	2
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	99	-2.312	-2.213	-2.288	-2.363	-2.4
1.2	Openbare orde en veiligheid		-211	-211	-211	-211	-2
2.1	Verkeer en vervoer	203	-5.673	-5.469	-5.469	-5.469	-5.4
2.2	Parkeren	3	-37	-34	-34	-34	-
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	501	-513	-12	-12	-12	-
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	54	-150	-96	-96	-96	-
3.4	Economische promotie	287	-762	-475	-425	-425	-4
4.2	Onderwijshuisvesting	14	-2.366	-2.352	-2.352	-2.352	-2.3
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	130	-935	-805	-805	-805	-8
5.1	Sportbeleid en activering		-1.246	-1.246	-1.226	-1.226	-1.2
5.2	Sportaccommodaties	269	-650	-381	-381	-381	-3
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie		-507	-507	-507	-507	-5
5.4	Musea	38	-470	-433	-433	-433	-4
5.5	Cultureel erfgoed		-85	-85	-85	-85	-
5.6	Media	5	-619	-614	-614	-614	-6
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	66	-3.087	-3.021	-3.021	-3.021	-3.0
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	59	-1.601	-1.542	-1.542	-1.542	-1.5
6.2	Wijkteams		-4.142	-4.142	-4.142	-4.142	-4.1
6.3	Inkomensregelingen	8.377	-12.361	-3.984	-3.984	-3.984	-3.9
6.4	Begeleide participatie	1.467	-11.090	-9.624	-9.420	-9.256	-9.0
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)		-6.750	-6.750	-6.750	-6.750	-6.7
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	800	-1.300	-500	-500	-500	-5
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-		-8.384	-8.384	-8.384	-8.384	-8.3
6.82	Geëscaleerde zorg 18-		-852	-852	-852	-852	-8

7.1	Volksgezondheid		-1.412	-1.412	-1.412	-1.412	-1.412
7.2	Riolering	6.116	-5.162	954	967	960	960
7.3	Afval	4.029	3.290	739	739	739	739
7.4	Milieubeheer	8	-1.486	-1.478	-1.330	-1.330	-1.330
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	264	-350	-86	-86	-86	-86
8.1	Ruimtelijke ordening	73	-898	-826	-826	-826	-826
8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	1.015	-1.015	0	0	0	0
8.3	Wonen en bouwen	794	-1.518	-723	-723	-723	-723
0.11	Resultaat	105.022	-105.022	0	973	1.034	1.034

Balansen 2018 - 2021 (bedragen x € 1.000)

ACTIVA	2018	2019	2020	2021
Immateriële vaste activa	2.442	2.442	2.44	2.442
Materiële vaste activa	95.123	91.523	86.623	81.723
Financiële vaste activa	44.752	40.861	36.970	36.029
Voorraden	875	-13	-646	-645
Uitzettingen < 1 jaar	48.661	52.552	56.443	57.384
Liquide middelen	17	17	17	17
Overlopende activa	8.210	8.210	8.210	8.210
Totaal Activa	200.080	195.592	190.059	185.160
Passiva				
Eigen Vermogen	106.409	105.698	103.942	102.819
Voorzeningen	11.147	11.147	11.147	11.147
Vaste schulden > 1 jaar	63.646	59.869	56.092	52.316
Vlottende schulden < 1 jaar	11.955	11.955	11.955	11.955
Overlopende passiva	6.923	6.923	6.923	6.923
Totaal Passiva	200.080	195.592	190.095	185.160

Emu-saldi 2017 - 2019 (bedragen x € 1.000)

	2017	2018	2019
Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-3.281	1.885	1.735

Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	5.143	4.902	4.902
Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie	180	180	180
Investerings in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	4.951	4.705	4.700
Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht bij post 4			
Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa: Baten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs), voor zover niet op exploitatie verantwoord			
Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d. (alleen transacties met derden die niet op de exploitatie staan)			
Baten bouwgrondexploitatie: Baten voorzover transacties niet op exploitatie verantwoord			
Lasten op balanspost Voorzieningen voorzover deze transacties met derden betreffen			
Lasten ivm transacties met derden, die niet via de onder post 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht en die nog niet vallen onder één van			
Verkoop van effecten:			
Gaat u effecten verkopen? (ja/nee)	Nee	Nee	Nee
Zo ja wat is bij verkoop de verwachte boekwinst op de exploitatie?			
Berekend EMU-saldo	-2.909	2.262	2.117

Wat mag het kosten?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	0	0	0	0	0	0
-------------	---	---	---	---	---	---

Beleidsindicatoren

Indicator	Eenheid	Periode	Regio	Waarde	Bron
Formatie	Fte per 1.000 inwoners	2017	Berkelland	6,22	Eigen begroting
		2018		6,85	
		2019		6,9	
Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	2017	Berkelland	5,86	Eigen begroting
		2018		6,23	
		2019		6,78	
Apparaatskosten	Kosten per inwoner	2017	Berkelland	475,32	Eigen begroting
		2018		467,13	
		2019		500,51	
Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	2017	Berkelland	2,6	Eigen begroting
				2,9	
				2,5	
Overhead	% van totale lasten	2017	Berkelland	10,8	Eigen begroting
				8,9	
				12,06	

BEDRIJFSVOERING

Bedrijfsvoering

Berkelland goed georganiseerd!

Wat speelt er?

Organisatieontwikkeling

In februari 2018 is het twee jaar geleden dat de organisatie is gekanteld naar zelforganiserende teams om daarmee invulling te geven aan de in de visie "Organisatieontwikkeling 2020" geformuleerde ambitie om slank, daadkrachtig en flexibel te zijn. Het fundament van deze organisatieontwikkeling, de zelforganisatie, staat niet ter discussie. Wel is er een doorontwikkeling geweest in de concern-hulpstructuur om het rendement te vergroten. Zo zijn er maatregelen genomen om de aansturingstructuur te versterken met meerdere Concernopdrachtgevers, is het programmamanagement doorontwikkeld en wordt de integraliteit en afstemming tussen de teams te verbeterd. We realiseren ons dat het enige jaren zal duren voordat de zelforganisatie tot volle wasdom komt. Daarbij hebben de in eerdere begrotingen genoemde aandachtspunten voor het daadwerkelijk realiseren van de gewenste veranderingen nog steeds de volle aandacht. Het gaat dan om:

- elkaar aanspreken op proces en resultaat;
- onze veranderende rol in de samenleving, zowel bekeken vanuit participatie (samenleefomgeving) als dienstverlening;
- resultaatgericht werken (projectmatig werken, rollen opdrachtgever-opdrachtnemer versterken);
- professionaliseren opdrachtgeverschap (regierol in een netwerksamenleving);
- verbeteren kwaliteit bestuurlijke ondersteuning.

Hoewel er stevige stappen zijn gezet in het slechten van deze blokkades is er nog een weg te gaan. Dat doen we vanuit een meervoudige ontwikkelstrategie waar in de herfst van 2017 de laatste hand aan wordt gelegd. Deze strategie legt het (meervoudige) focus bij de inrichting, richting en verrichting van de ambtelijke organisatie. Onderdelen van deze aanpak zijn:

- de kwalitatieve doorontwikkeling van de organisatie waarmee we toewerken naar een organisatie die op basis van kwaliteit, kwantiteit en competenties in relatie tot de bestuurlijke ambitie in balans is.
- toerusting en ontwikkeling van de teams
- het Dynamisch Programma Zelforganisatie
- sturing op resultaten en kwaliteit
- een verdere ontwikkeling van het bestuurlijk-ambtelijke samenspel
- inzet op leren, innoveren en samenwerken.

ICT innovatie

ICT kan een belangrijk hulpmiddel zijn om onze nieuwe gemeentelijk rol in de samenleving en organisatie te realiseren. De voortdurende ICT innovatie biedt veel nieuwe mogelijkheden en kansen om dienstverlening en bedrijfsvoering op een andere manier te organiseren. Het Digitaal Stelsel Omgevingswet is daarvan een voorbeeld en is opgenomen in het Ontwikkelprogramma Omgevingswet.

In 2017 hebben we ICT ontwikkelingen langs een aantal sporen verkend en de consequenties geïnventariseerd. We streven naar een moderne en voorspelbare dienstverlening en bedrijfsvoering. De vraag van inwoner en gebruiker staat centraal.

Gemeenten worden de komende jaren wettelijk verplicht gebruik te maken van een Generieke Digitale Infrastructuur (afgekort: GDI) De GDI bestaat uit digitale basisvoorzieningen waarmee overheidsorganisaties hun primaire processen kunnen inrichten, zoals Mijn Overheid, Idensys, eHerkenning.

Met de beoogde Wet Open Overheid wordt toegang tot publieke informatie een recht van inwoners. Daarbij worden gemeenten verplicht om uit eigen beweging bepaalde categorieën informatie openbaar te maken. We sluiten aan op bestaande landelijke ontwikkelingen en (regionale) samenwerkingen. Ambitie en ICT keuzes worden afgestemd op die van bestuurlijke keuzes en de organisatiedoelen.

De term datagedreven sturing horen we steeds vaker in gemeenteland. Want ook gemeenten ontdekken de grote waarde van gegevens. Verschillende gemeenten gebruiken deze gegevens al om het beleid te onderbouwen en te verbeteren. Beleid dat steeds meer is gebaseerd op feitelijke waarnemingen en veel minder op aannames en veronderstellingen. De vraag is wat de impact van datagedreven sturing zal zijn op de gemeentelijke organisatie, de dienstverlening en het werk.

Privacybescherming en informatieveiligheid

Informatiebeveiliging wordt tegenwoordig strak gereguleerd door de Informatie Beveiligingsdienst (IBD) van KING/VNG. Gemeenten hebben zelfregulerende afspraken gemaakt om informatiebeveiliging bestuurlijk te verankeren. In 2018 zal voor de tweede maal een nieuwe en verscherpte ENSIA verantwoording worden afgelegd aan de gemeenteraad.

Specifiek aandachtspunt binnen informatiebeveiliging is de bescherming van persoonsgegevens. Vanaf 25 mei 2018 hebben gemeenten ook te maken met de Europese Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG). De AVG vervangt de Wbp vanaf deze datum. Deze nieuwe wetgeving moet zorgen voor een betere balans tussen de privacybescherming van burgers en de huidige wetgeving... in heel Europa. Hierbij staat digitale verwerking en uitwisseling van gegevens centraal.

Voor de bedrijfsvoeringsorganisatie blijft de ambitie om de dienstverlening aan de organisatie en externe partijen te verbeteren door voortdurend te professionaliseren en de klantgerichtheid van denken en handelen te vergroten.

Speerpunten

1. Een professionele bedrijfsvoering

Bedragen x €1.000

Exploitatie	2016	Begroting 2017	Primitieve begroting 2018	MeerJB 2019	MeerJB 2020	Meer JB 2021
Lasten	-94.560	-97.348	-104.100	-104.513	-103.053	-101.245
Baten	100.250	95.297	104.409	104.259	103.925	103.080
Resultaat	5.690	-2.050	310	-254	872	1.835

Wat gaan we daarvoor doen?

Ontwikkelen opdrachtgeverschap.

- Het inrichten van contract- en leveranciersmanagement. Zo ontstaat meer grip op de kwaliteit, kwantiteit en tijdigheid van de prestaties die onze leveranciers ons leveren. Ook knelpunten signaleren we hierdoor eerder, waardoor we tijdig kunnen bijsturen.

Professionaliseren projectmatig werken.

- Verdere versterking van de competenties binnen Team Projecten door middel van onder andere cursussen en onderlinge coaching zodat het team kan doorgroeien tot het 'expertiseteam' voor projectmatig werken in de organisatie.
- Verbeteren van de kennis en ondersteunen bij projectmatig werken breed in de organisatie.
- Het stimuleren van een projectmatige aanpak van taken en werkzaamheden in de hele organisatie. Dit vraagt om het optimaliseren van de bedrijfsvoering qua planning, begroting, monitoring en ICT.
- Het werken met bestuursopdrachten en projectformulieren ter ondersteuning van de besluitvormingsprocessen in de organisatie, de resultaatgerichtheid en de samenwerking tussen teams.

Uitvoeren interne audits.

We organiseren jaarlijks een aantal audits om vast te stellen of onze processen goed verlopen en of we deze processen kunnen verbeteren. De uitkomsten van deze audits bespreken we met degenen die bij de audit betrokken zijn, eventueel aangevuld met andere medewerkers uit de teams. Bij deze interne audits worden ook de resultaten van de verbeterpunten van het voorgaande jaar besproken.

Verbeteren juridische kwaliteit.

- We voeren audits uit om tot een betere kwaliteit van het eindproduct te komen.

- We organiseren gemeentebreed cursussen om de juridische kennis van medewerkers te verbeteren.
- We organiseren lunchbijeenkomsten voor geïnteresseerden binnen de organisatie met onze huisadvocaat, waarbij steeds een ander actueel thema op het programma staat.

Verminderen fiscale risico's.

Als gemeente krijgen we steeds meer met fiscale wetgeving te maken; btw, btw-compensatiefonds (BCF), Vennootschapsbelasting (VPB) etc. Dit brengt fiscale risico's met zich mee. Voor beheersing van de risico's ligt de focus op:

- Horizontale toezicht meer inhoud geven.
- Kwaliteitslag maken rondom proces aangiftes.
- Duidelijker en inzichtelijker (in kader van horizontale toezicht) maken wat de fiscale positie is per activiteit.
- Fiscale kennis verbreden binnen financiën.
- (interne) Klanten bewust maken van fiscale risico's en hoe dit tijdig en adequaat te beheersen.

We evalueren onze dienstverlening aan derden.

- We evalueren onze dienstverlening.
- We evalueren of de afspraken nog voldoen aan de wensen van contractpartners.
- We ondersteunen derden op personeel, financieel, ict en juridisch gebied.

2. Herijking van de besparing op de organisatiekosten

Bedragen x €1.000

Exploitatie	2016	Begroting 2017	Primitieve begroting 2018	MeerJB 2019	MeerJB 2020	Meer JB 2021
Lasten	-94.560	-97.348	-104.100	-104.513	-103.053	-101.245
Baten	100.250	95.297	104.409	104.259	103.925	103.080
Resultaat	5.690	-2.050	310	-254	872	1.835

Wat gaan we daarvoor doen?

We stellen de omvang van de formatie vast op 287,9 fte (huidige omvang 276 fte)

- Kwaliteit**
- Tijd**

We zetten in op een meervoudige ontwikkelstrategie voor de organisatie.

3. ICT innovatie een belangrijk hulpmiddel dat leidt tot een moderne en voorspelbare dienstverlening en bedrijfsvoering.

Bedragen x €1.000

Exploitatie	2016	Begroting 2017	Primitieve begroting 2018	MeerJB 2019	MeerJB 2020	Meer JB 2021
Lasten	-94.560	-97.348	-104.100	-104.513	-103.053	-101.245
Baten	100.250	95.297	104.409	104.259	103.925	103.080
Resultaat	5.690	-2.050	310	-254	872	1.835

Wat gaan we daarvoor doen?

Mogelijkheden 'datagedreven gemeenten' verkennen

- We onderzoeken de mogelijkheden tot definitieve invoering van de VNG pilot veiligheidsinformatieknooppunt: experiment met data-analyse ter bestrijding van criminaliteit/fraude en ondermijnende activiteiten.

Het openbaar beschikbaar maken van informatie.

Aansluiten op de generieke digitale infrastructuur.

- We breiden de voorzieningen voor digitale dienstverlening uit met eHerkenning en Digid-machtigingen.
- We sluiten aan op MijnOverheid Lopende zaken en Berichtenbox.

4. De gegevens die we beheren zijn goed beschermd en worden zorgvuldig behandeld.

Bedragen x €1.000

Exploitatie	2016	Begroting 2017	Primitieve begroting 2018	MeerJB 2019	MeerJB 2020	Meer JB 2021
Lasten	-94.560	-97.348	-104.100	-104.513	-103.053	-101.245
Baten	100.250	95.297	104.409	104.259	103.925	103.080
Resultaat	5.690	-2.050	310	-254	872	1.835

Wat gaan we daarvoor doen?

Voldoen aan de normen die worden gesteld in de Baseline Informatiebeveiliging.

Het volledig voldoen aan alle normen van de Baseline Informatiebeveiliging is een enorme klus en een meerjaren project. Het gaat over ondermeer de toegang van het gebouw en autorisatie van computersystemen en het iBewustzijn van medewerkers en in control zijn van genomen maatregelen.

Voldoen aan de eisen die worden gesteld in de AVG en bescherming van persoonsgegevens.

- Vaststellen Handboek Privacybescherming.
- Bijhouden register van gegevensverwerking.

GRONDBELEID

Grondbeleid

‘Het voeren van een actief grondbeleid waar dit mogelijk en gewenst is’

Wat speelt er?

In 2015 is de Regionale Woonagenda voor de periode 2015-2025 vastgesteld. Het aantal nieuw toe te voegen woningen is met 10% verder verlaagd van 635 naar 570 in de periode 2010-2025.

In de periode 2017 tot 2025 is nog slechts ruimte voor 192 nieuwe woningen. Dit heeft ook gevolgen voor gemeentelijke plannen.

Het accent voor ruimtelijke ontwikkeling zal meer en meer verschuiven van nieuwbouw naar herstructurering en transformatie van bestaand vastgoed.

Speerpunten

3. Een geactualiseerd Regionaal Programma Bedrijventerreinen

Bedragen x €1.000

Exploitatie	2016	Begroting 2017	Primitieve begroting 2018	MeerJB 2019	MeerJB 2020	Meer JB 2021
Lasten	-94.560	-97.348	-104.100	-104.513	-103.053	-101.245
Baten	100.250	95.297	104.409	104.259	103.925	103.080
Resultaat	5.690	-2.050	310	-254	872	1.835

Wat gaan we daarvoor doen?

Actualiseren Regionaal Programma Bedrijventerreinen

In overleg met gemeenten Winterswijk, Aalten en Oost Gelre streven we naar een gezamenlijke visie op verantwoorde ontwikkeling van bestaande plannen.

1. Voldoen aan de regionale afspraken om minder woningen toe te voegen

Bedragen x €1.000

Exploitatie	2016	Begroting 2017	Primitieve begroting 2018	MeerJB 2019	MeerJB 2020	Meer JB 2021
Lasten	-94.560	-97.348	-104.100	-104.513	-103.053	-101.245
Baten	100.250	95.297	104.409	104.259	103.925	103.080
Resultaat	5.690	-2.050	310	-254	872	1.835

Wat gaan we daarvoor doen?

Opstellen van een structuurvisies wonen voor iedere kern

Om te kunnen voldoen aan de regionale afspraken om minder woningen toe te voegen analyseren we alle woningbouwplannen. Daarvoor gebruiken we het stoplichtmodel. Op basis van volkshuisvestelijke en ruimtelijke argumenten maken we keuzes tussen plannen.

We zoeken daarbij een evenwichtige balans tussen woningbouw door particuliere ontwikkelaars, woningbouwcorporaties en uitgifte van kavels door onze gemeente. De beleidsuitgangspunten en de kaders uit een structuurvisie vertalen we in bestemmingsplannen. Voor gemeentelijke woningbouwplannen kan dit betekenen dat we voor ingenomen grondposities een alternatieve invulling moeten zoeken. Dit kan leiden tot verliezen. Met particuliere ontwikkelaars en woningcorporaties maken we afspraken over het terugdringen van het aantal te bouwen woningen. Het project Kernfoto en de lokale ontwikkelagenda's dragen bij aan de beeldvorming over locaties die kansen bieden of extra aandacht vragen.

2. Optimale financiële resultaten

Bedragen x €1.000

Exploitatie	2016	Begroting 2017	Primitieve begroting 2018	MeerJB 2019	MeerJB 2020	Meer JB 2021
Lasten	-94.560	-97.348	-104.100	-104.513	-103.053	-101.245
Baten	100.250	95.297	104.409	104.259	103.925	103.080
Resultaat	5.690	-2.050	310	-254	872	1.835

Wat gaan we daarvoor doen?

Beoordelen weerstandsvermogen reserve grondexploitatie

De algemene reserve bouwgrondexploitatie bedraagt op 1 januari 2017 € 1.777.000,-. Het berekende risico ligt – afhankelijk van het scenario - in de bandbreedte van € 2.700.000,- tot ruim € 2.900.000,-. Ook als in de beoordeling 50% van de verwachte toekomstige positieve resultaten wordt meegenomen is het weerstandsvermogen matig.

Beoordeling voorziening afwaardering bouwgrondexploitaties

Bij de jaarrekening 2010 is een voorziening van € 5.000.000,- gevormd om een gedeelte van onze bouwgrondexploitaties af te waarden. Met kosten voor herinrichting van de openbare ruimte of schadeloosstelling van particuliere ontwikkelaars is daarbij nog geen rekening gehouden. Ondertussen zijn een beperkt aantal complexen afgewaardeerd. De voorziening is medio 2017 nog ruim € 2.075.000,- groot.

Inschatten risico's grondexploitaties

De algemene reserve grondexploitaties moet eventuele toekomstige tegenvallers op kunnen vangen. Het is daarom belangrijk om een goede inschatting te maken van deze eventuele tegenvallers. De hoogte van de reserve grondexploitaties moet daarop afgestemd worden. De gemeente werkt met een methode van risicomangement om de kans op toekomstige tegenvallers en meevallers zo goed mogelijk te berekenen en in geld uit te drukken. In de analyse hanteren we scenario's waarbij gerekend wordt met verschillende marktrisico's en project-specifieke risico's. De marktrisico's omvatten kostenstijgingen (inflatie), daling van gronduitgiftepreisen en vertraging van het uitgiftetempo.

De financiële effecten van de demografische ontwikkelingen op de grondexploitatie zijn globaal becijferd. De werkelijke uitkomsten zijn afhankelijk van de te maken keuzes binnen het woningbouwprogramma, de onderhandelingen met particuliere ontwikkelaars en de regionale afspraken over de verdeling van de financiële gevolgen. De omvang van het risico wordt vooral bepaald door de hoogte van de (plan)schadeclaims voor plannen van particuliere ontwikkelaars.

Kosten van bouwplannen verhalen

De wetgever geeft ons de mogelijkheid om de kosten die wij maken om bouw mogelijk te maken te verhalen op de ontwikkelaar. Het gaat dan bijvoorbeeld om de kosten van planvorming, het aanleggen van infrastructuur en investeringen in de openbare ruimte. Wij zetten in op een zo optimaal mogelijk kostenverhaal bij ontwikkelaars. De afspraken over kostenverhaal leggen we voor het wijzigen van het bestemmingsplan vast in overeenkomsten.

Kostenneutraal verwerken grondexploitaties

In de begroting voor het jaar 2018 is het onderdeel grondexploitatie zogenaamd kostenneutraal opgenomen: per saldo wordt geen verlies of winst verwacht. Een verklaring daarvoor is dat de uitgaven en inkomsten tijdens

de looptijd worden gemuteerd op de boekwaarde. Winsten worden pas verantwoord als het resultaat werkelijk is gerealiseerd, verliezen worden genomen zodra deze voorzienbaar zijn.

Totaal verwachten we voor alle lopende grondexploitaties in 2018 circa € 430.000,- uitgaven en € 1.530.000,- opbrengsten. Volgens de huidige plannings worden in 2018 geen complexen volledig afgerond. Dit betekent dat in dat jaar naar verwachting geen winsten kunnen worden verantwoord.

Optimaal uitvoering geven aan de fiscale wetgeving

Per 1 januari 2016 geldt nieuwe fiscale wetgeving voor gemeenten. Over de positieve resultaten van economische activiteiten moeten we winstbelasting betalen. Dat geldt onder andere voor de grondexploitatie. De financiële effecten zijn tijdens het opstellen van deze begroting nog niet exact bekend, mede omdat over de interpretatie van regels en de vertaling naar praktische uitvoering nog steeds een aantal onduidelijkheden bestaan. Onze inzet is er op gericht de nadelige effecten van de winstbelasting waar mogelijk te beperken.

Verbeteren inzicht in financiële resultaten van lopende grondexploitaties

De economische crisis en de demografische ontwikkelingen maken duidelijk dat de bewaking van de grondexploitaties van groot belang is. Minimaal jaarlijks actualiseren we de gemeentelijke exploitatiebegrotingen. Via de jaarrekening leggen we verantwoording af over het afgelopen jaar. We nemen maatregelen om de rapportage van de resultaten verder te verbeteren. We baseren ons daarbij op de adviezen van de commissie Besluit Begroting en Verantwoording [BBV].

LOKALE HEFFINGEN

Lokale heffingen

"Lokale heffingen en lastendruk in beeld"

Wat speelt er?

De belastingen en heffingen die inwoners betalen, verschillen per persoon. Toch bestaat de behoefte om gemeenten te vergelijken. Voor die vergelijking maken we gebruik van de gemeentelijke lastendruk. Hierbij gaan we uit van een standaard situatie met de tarieven van een gemeente. In de berekening van de lastendruk houden we rekening met de Onroerende Zaak Belastingen, Afvalstoffenheffing en Rioolheffing. Voor Berkelland ziet de gemeentelijke lastendruk er als volgt uit:

Bedragen in €	Gebruiker van de woning geen eigenaar		Gebruiker van de woning eigenaar	
	Tarief 2017	Tarief 2018	Tarief 2017	Tarief 2018
OZB gebruiker	0	0	0	0
OZB eigenaar	0	0	204,00	206,86
Reinigingsheffing	189,36	189,36	189,36	189,36
Rioolheffing gebruiker	201,60	201,60	201,60	201,60
Rioolheffing eigenaar	0	0	185,30	185,30
Totaal belastingdruk	390,96	390,96	780,26	783,12

Uitgangspunten voor de vergelijking zijn:
 Huishouden van 4 personen
 Woningwaarde van € 150.000
 Groot pakket afvalstoffenheffing (380 liter)
 Waterverbruik van 45 kub per persoon

Kaders

- De onroerende zaak belastingen stijgt niet meer dan de inflatiecorrectie. Voor 2018 houden we rekening met een stijging van 1,4%.
- De Reinigingsheffingen zijn bedoeld om de kosten van afvalinzameling en –verwijdering te dekken. Wij streven naar 100 procent kostendekking bij de afvalstoffenheffing. Bij het berekenen van de kostendekking houden we rekening met de directe kosten, de kosten van overhead, BTW, en eventuele prijsstijgingen.
- De gemeente heeft de zorg voor het stedelijk afvalwater, hemelwater en de structurele nadelige gevolgen van de grondwaterstand. De kosten hiervan worden betaald uit de rioolheffing. Er is een bewuste keuze gemaakt om de heffing te splitsen in een gebruikersdeel en een eigenarendeel. De gebruiker betaalt, omdat hij/zij afvalwater op het riool loost. De eigenaar omdat de aansluiting op de rioleringsde gebruikswaarde van zijn pand verhoogt. De rioolheffing is kostendekkend. Bij het berekenen van de kostendekking houden we rekening met de directe kosten, de kosten van overhead, BTW, en eventuele prijsstijgingen.
- Iedereen die in onze gemeente overnacht in een hotel, pension, vakantiewoning of kampeersonderkomen en die niet in de gemeentelijke basisadministratie van onze gemeente is opgenomen, moet toeristenbelasting betalen. Het is praktisch niet uitvoerbaar de belasting te innen bij de personen die overnachten. Daarom heffen wij de belasting van degenen die gelegenheid tot overnachten bieden (de exploitanten). De exploitanten mogen de belasting doorberekenen aan de personen die overnachten. Voor kampeersonderkomens op vaste- en seizoenstandplaatsen op

campings kan een forfaitair tarief (vast jaarbedrag) worden gerekend op basis van het gemiddelde aantal personen en het gemiddelde aantal overnachtingen.

- Wij leveren diverse diensten en producten zoals paspoorten, rijbewijzen, uittreksels, bouwvergunningen en kapvergunningen, waarvoor wij een vergoeding (leges) vragen. Deze leges staan in de Legesverordening. Deze verordening voldoet aan de eisen die door de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) en de Europese dienstenrichtlijn (EDR) zijn gesteld.
- De begraafrechten moeten in principe de kosten van het begraven en het onderhouden van de begraafplaatsen dekken. Omdat wij veel graven hebben uitgegeven voor onbepaalde tijd lukt het niet om de begraafrechten kostendekkend te krijgen.
- Marktgeden moeten de kosten van de markten dekken. Wij kennen één tarief voor de gehele gemeente Berkelland.
- Voor mensen met een minimuminkomen bestaat de mogelijkheid gehele of gedeeltelijke kwijtschelding te krijgen voor de volgende gemeentelijke belastingen:
  - a. OZB;
  - b. Reinigingsheffingen;
  - c. Rioolheffing.

Wij verlenen gehele kwijtschelding als er aan alle voorwaarden voor kwijtschelding is voldaan. In onze gemeente hanteren wij de zogenaamde 100 procent kwijtscheldingsnorm.

Dit betekent dat mensen met een inkomen op bijstandsniveau, zonder vermogen, altijd in aanmerking komen voor kwijtschelding.

Speerpunten

1. Een verantwoorde gemeentelijke belastingdruk

Bedragen x €1.000

Exploitatie	2016	Begroting 2017	Primitieve begroting 2018	MeerJB 2019	MeerJB 2020	Meer JB 2021
Lasten	-94.560	-97.348	-104.100	-104.513	-103.053	-101.245
Baten	100.250	95.297	104.409	104.259	103.925	103.080
Resultaat	5.690	-2.050	310	-254	872	1.835

Wat gaan we daarvoor doen?

Heffen Reinigingsheffingen.

- Voor 2020 verhogen we het tarief met 1,4% inflatiecorrectie.
- De verwachte opbrengst voor 2020 is € 3.190.570.

Het tarief voor de reinigingsheffingen is als volgt opgebouwd:

Bedragen begroot

Taakveld Afval	3.006.946
Taakveld Overhead (inclusief btw)	682.405
Taakveld Overige lasten (inflatie)	35.301
Correctie niet toe te rekenen lasten	-36.000
Totaal lasten	3.688.652
Opbrengst belastingen	3.190.570
Overige opbrengsten	498.082
Totaal opbrengsten	3.688.652

Dekking 100%

Heffen Rioolheffing.

- Voor 2020 verhogen we het tarief met 1,4% inflatiecorrectie en 2% overeenkomstig de afspraak in het Watertakenplan 2019 - 2023.
- De verwachte opbrengst in 2020 is € 6.369.440.

Het tarief voor de rioolheffing is als volgt opgebouwd:

	Bedragen begroot
Taakveld Riolering	4.707.048
Taakveld Overhead (inclusief btw)	1.843.079
Taakveld Overige lasten (inflatie)	17.094
Correctie niet toe te rekenen lasten	-36.000
Totaal lasten	6.531.221
Opbrengst belastingen	6.369.440
Overige opbrengsten	161.781
Totaal opbrengsten	6.531.221
Dekking	100%

Heffen van Onroerende zaakbelastingen.

Onroerende zaakbelastingen (OZB) zijn de belastingen op de waarde van een woning of bedrijf. De hoogte van de OZB is afhankelijk van de waarde van de onroerende zaak. Voor de gemeente zijn het de belangrijkste vrij besteedbare gemeentelijke belastingen. Sinds 2009 zijn de tarieven van de OZB vastgesteld op een percentage van de waarde van de onroerende zaak.

Vanaf 1 januari 2008 zijn de maximaal toegestane tariefsverhoging en de maximale tarieven komen te vervallen. Voor 2020 stellen we voor de tarieven te verhogen met het inflatiepercentage 1,4% en daarnaast te corrigeren met de gevolgen van de waardeontwikkeling op de vastgoedmarkt. Op basis van de huidige WOZ-waarden zijn dit voor 2019 de volgende voorlopige tarieven:

Categorie	Tarief 2019	Tarief 2020
Eigenaar woning	0,1279%	0,1297%
Gebruiker niet woning	0,1527%	0,1548%
Eigenaar niet woning	0,1931%	0,1958%

Voor 2020 verwachten we een opbrengst van € 8.732.406.

2. Verantwoorde tarieven voor onze dienstverlening

Bedragen x €1.000

Exploitatie	2016	Begroting 2017	Primitieve begroting 2018	MeerJB 2019	MeerJB 2020	Meer JB 2021
Lasten	-94.560	-97.348	-104.100	-104.513	-103.053	-101.245
Baten	100.250	95.297	104.409	104.259	103.925	103.080
Resultaat	5.690	-2.050	310	-254	872	1.835

Wat gaan we daarvoor doen?

Heffen begraafrechten.

- We verhogen het tarief in 2019 met 2,4% inflatiecorrectie.
- We verwachten in 2019 een opbrengst van € 266.000.
- De werkelijke opbrengst in 2019 bedraagt € 237.000.

De tarieven zijn als volgt opgebouwd:

	Bedragen begroot	Bedragen werkelijk
Taakveld Begraafplaatsen	282.000	269.000
Taakveld Overhead (inclusief btw)	108.000	110.000
Taakveld Overige lasten (inflatie)	2.000	
Correctie niet toe te rekenen lasten	-36.000	-36.000
Totaal lasten	358.000	343.000
Opbrengst belastingen	266.000	237.000
Overige opbrengsten	5.000	6.000
Totaal opbrengsten	271.000	243.000
Dekking	76%	71%

Heffen Leges.

- Voor 2020 verhogen we de tarieven met 1,4%.

De opbouw van de tarieven en de verwachte opbrengst per titel staan in onderstaande tabel:

Hoofdstuk	Begroot	Taakveld	Toe te rekenen lasten	Overhead	Totaal lasten	Baten	Dekking
Titel 1	Algemene dienstverlening						
1	Burgerlijke stand	Taakveld Burgerzaken	41.110	13.593	54.703	40.000	73%
2	Reisdocumenten	Taakveld Burgerzaken	361.724	141.527	503.251	351.000	70%
3	Rijbewijzen	Taakveld Burgerzaken	201.557	91.845	293.402	212.000	72%
4	Verstrekingen uit basisregistratie personen	Taakveld burgerzaken	27.089	12.032	39.121	30.000	77%
5	Verstrekingen uit het kiezersregister	Taakveld Burgerzaken					
6	Verstrekingen op grond van Wet bescherming persoonsgegevens	Taakveld Burgerzaken					
7	Bestuursstukken	Taakveld Overhead					
8	Vastgoedinformatie	Taakveld Burgerzaken	19.597	12.844	32.441	21.000	65%
9 t/m 19	Diversen	Taakveld Openbare orde en veiligheid	6.000	673	6.673	9.000,00	135%
	Subtotaal		657.077	272.513	929.590	663.000	71%
Titel 2	Omgevingsvergunning	Taakveld Wonen en bouwen	1.563.710	1.051.716	2.615.426	829.476	32%

Heffen marktgelden.

- Voor 2020 verhogen we de tarieven met 1,4%.

- De verwachte opbrengst in 2020 is € 50.000.

Het tarief is als volgt opgebouwd:

	Bedragen begroot
Taakveld Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	83.358
Taakveld Overhead (inclusief btw)	48.916
Taakveld Overige lasten (inflatie)	216
Correctie niet toe te rekenen lasten	-40.000
Totaal lasten	92.490
Opbrengst belastingen	520.000
Overige opbrengsten	4.250
Totaal opbrengsten	54.250
Dekking	59%

Heffen Toeristenbelasting.

- We verhogen het tarief voor de toeristenbelasting in 2020 niet.
- Het tarief is € 1,25 per persoon per nacht
- We verwachten een opbrengst in 2020 van € 355.000

3. Kwijtschelding van belasting voor mensen met een minimuminkomen

Bedragen x €1.000

Exploitatie	2016	Begroting 2017	Primitieve begroting 2018	MeerJB 2019	MeerJB 2020	Meer JB 2021
Lasten	-94.560	-97.348	-104.100	-104.513	-103.053	-101.245
Baten	100.250	95.297	104.409	104.259	103.925	103.080
Resultaat	5.690	-2.050	310	-254	872	1.835

Wat gaan we daarvoor doen?

Kwijtschelden gemeentelijke belastingen.

Voor mensen met een minimuminkomen bestaat de mogelijkheid gehele of gedeeltelijke kwijtschelding te krijgen voor de volgende gemeentelijke belastingen:

- OZB;
- Afvalstoffenheffing;
- Rioolheffing.

Wij verlenen gehele kwijtschelding als er aan alle voorwaarden voor kwijtschelding is voldaan. In onze gemeente hanteren wij de zogenaamde 100 procent kwijtscheldingsnorm.

Dit betekent dat mensen met een inkomen op bijstandsniveau, zonder vermogen, altijd in aanmerking komen voor kwijtschelding.

WEERSTANDSVERMOGEN

Weerstandsvermogen

"Berkelland kan een stootje hebben"

Wat speelt er?

De wereld om ons heen verandert snel. Dat betekent dat er altijd ontwikkelingen zijn waar geen rekening mee is gehouden. Deze ontwikkelingen kunnen de gemeente geld kosten. Het is daarom verstandig om geld te reserveren voor eventuele tegenvallers. Hoeveel geld we moeten reserveren hangt af van de risico's die we lopen. In Berkelland is een raadsbesluit genomen waarin staat dat we proberen € 5.000.000 te reserveren om risico's af te dekken. Overigens merken we dat het benoemen van de risico's al helpt bij het beperken van de gevolgen. We letten meer op de mogelijke risico's en proberen eerder in te grijpen.

Speerpunten

1. Een weerstandvermogen dat voldoende is om de risico's op te vangen

Bedragen x €1.000

Exploitatie	2016	Begroting 2017	Primitieve begroting 2018	MeerJB 2019	MeerJB 2020	Meer JB 2021
Lasten	-94.560	-97.348	-104.100	-104.513	-103.053	-101.245
Baten	100.250	95.297	104.409	104.259	103.925	103.080
Resultaat	5.690	-2.050	310	-254	872	1.835

Wat gaan we daarvoor doen?

Beoordelen weerstandsvermogen.

Het weerstandsvermogen geeft aan of we de risico's die we lopen ook kunnen betalen. Daarom proberen we van de risico's die we lopen in te schatten hoe groot de kans is, en hoeveel het ons kost als het risico zich voordoet. Op die manier maken we een inschatting van het vermogen dat wij nodig hebben om de risico's die we lopen te kunnen betalen.

Op 1 januari 2017 verwachten we dat de algemene reserve € 30.763.775 groot is. We schatten dat de risico's die we lopen uitkomen op €6.825.167. Daarmee komt het weerstandvermogen op 4,5. Dit is uitstekend.

Inventariseren risico's.

Als we ons verdiepen in risico's kunnen we eindeloze lijsten maken van alle mogelijke risico's. Dat is natuurlijk niet de bedoeling. We moeten ons beperken. Welke risico's nemen we niet mee:

- alle risico's met een uiterst kleine kans;
- alle risico's met een kleine kans en tegelijk ook kleine financiële gevolgen;
- alle risico's die we als gemeentelijke organisatie onderkennen en waarvoor we afdoende interne beheersmaatregelen hebben genomen;
- alle risico's die via verzekeringen voldoende afgedekt zijn.

Vooraf nog de volgende toelichting:

- We pretenderen niet volledig te zijn. Er zijn vast risico's die we nog niet onderkennen;
- geschatte omvang: hoe groot is het financieel gevolg als dit risico zich op enig moment voordoet;
- geschatte kans: hoe groot is de kans dat dit risico zich in dit begrotingsjaar voordoet. Als we inschatten dat een risico zich hooguit eens in de tien jaar voordoet, rekenen we met een kans van 1/10 (10 procent);
- de genoemde omvang en kans zijn inschattingen van de organisatie. Meerdere mensen binnen de organisatie hebben meegedaan aan deze schattingen;
- We hebben geen feitenmateriaal waarmee we deze keuzes kunnen onderbouwen. We vinden dat deze schatting voldoende is voor het doel van deze paragraaf: het bepalen van het weerstandsvermogen.

Risico	Geschatte omvang (€)	Geschatte kans	Financieel effect van de risico's (€)
Grondexploitatie			3.500.000
Samenwerkende partijen (GR'en/DVO's)	20.000.000	1/10	2.000.000
Decentralisatie Jeugdzorg/Wmo/Participatie	1.000.000	1/10	100.000
Klimaatveranderingen	6.000.000	1/25	240.000
Calamiteiten	5.000.000	1/100	50.000
Privacy/Datalek	820.000	1/20	41.000
Organisatorische risico's	250.000	1/10	25.000
Uitval ICT	150.000	1/5	30.000
Garantstelling Laarberg	12.500.000	1/75	166.667
Planschadeclaims	100.000	1/10	10.000
Beheer voormalige vuilstortplaat Langenberg	1.000.000	1/50	20.000
BTW verrekening gymzalen en sporthallen	100.000	2/5	40.000
Garanties	7.350.000	1/75	98.000
Stimuleringsfonds Volkshuisvesting (SVN)	745.000	2/5	298.000
Uitstaande gelden	28.000.000	1/100	280.000
Totaal	83.015.000		6.898.167

Kengetallen financiële positie

Vanaf de begroting 2016 moeten we ook financiële kengetallen opnemen in de begroting en jaarrekening. Het gaat om 6 kengetallen die we hierna kort toelichten.

1. Netto schuldenquote

De netto schuldenquote geeft aan of de gemeente haar schulden kan betalen met de inkomsten die ze heeft. De richtlijn van de provincie Gelderland is dat bij een netto schuldenquote van 90% een risico ontstaat. Bij een schuldenquote boven de 130% is de gemeente nauwelijks nog in staat de schulden te betalen.

2. Netto schuldenquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Als je geld uitleent kost levert dat inkomsten op. Die inkomsten dekken een gedeelte van de schuld. Daarmee heb je in ieder geval al in staat een gedeelte van je schuld te betalen. Er zit natuurlijk wel een risico aan het uitlenen van geld. Degene die het geld leent kan misschien het geld niet terugbetalen.

De provincie Gelderland hanteert dezelfde percentages voor de risicobepaling als bij de Netto Schuldenquote

3. Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio geeft aan of de gemeente haar schulden kan betalen. Het gaat er hier dus niet om of de schulden betaald kunnen worden uit de inkomsten maar ook uit het bestaande bezit. De provincie Gelderland vindt een solvabiliteit van minder dan 50% al risicovol en een solvabiliteit van minder dan 20% erg risicovol. In het beleid bestemming overschotten hebben wij de grens gesteld dat we bij een solvabiliteit van minder dan 35% eerst de algemene reserve aanvullen.

4. Structurele exploitatieruimte

Met dit kengetal kunnen we zien of we structureel in staat zijn de lasten die we als gemeente hebben ook te kunnen betalen. Dit kengetal is uiteindelijk het belangrijkste voor de vorm van toezicht waar de provincie Gelderland ons onder plaatst. Voor het repressief toezicht is het van belang dat of de begroting of de meerjarenraming een kengetal laat zien dat groter is dan 0%. Wij streven naar een situatie waarbij de begroting en de meerjarenraming een percentage groter dan 0 laten zien.

5. Grondexploitatie

Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe de waarde van de gronden zich verhoudt tot de inkomsten van de gemeente. De provincie Gelderland vindt een percentage minder dan 20 weinig risicovol. Een percentage van meer dan 35 is volgens de provincie Gelderland erg risicovol.

6. Belastingcapaciteit

Dit kengetal laat zien hoe de belastingdruk in de gemeente zich verhoudt tot het landelijk gemiddelde. Het cijfer is er alleen op gericht om gemeenten te kunnen vergelijken op dit gebied. In het cijfer zijn alle gemeentelijke woonlasten meegenomen. Als het percentage onder de 100 ligt hef je minder belasting dan gemiddeld in Nederland. Is het percentage hoger dan 100 dan hef je meer belasting dan gemiddeld in Nederland. Er wordt geen rekening gehouden met de verschillen die er tussen gemeenten bestaan. De provincie Gelderland vindt een percentage van meer dan 105 erg risicovol.

Kengetallen	Jaarrekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018
Netto schuldenquote	30,5%	33,7%	24,51%
Netto schuldenquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	-4,7%	-10,19%	-13,23%
Solvabiliteitsratio	49,6%	51,06%	53,18%
Structurele exploitatieruimte	5%	0,0%	1%
Grondexploitatie	0%	3,47%	2,82%
Belastingcapaciteit	115%	117%	116%

SAMENWERKINGSPARTIJEN

Samenwerkingspartijen

"Partijen waarmee we samenwerken en hun kernactiviteiten"

Speerpunten

1. Goede (nuts)voorzieningen door deelnemingen

Bedragen x €1.000

Exploitatie	2016	Begroting 2017	Primitieve begroting 2018	MeerJB 2019	MeerJB 2020	Meer JB 2021
Lasten	-94.560	-97.348	-104.100	-104.513	-103.053	-101.245
Baten	100.250	95.297	104.409	104.259	103.925	103.080
Resultaat	5.690	-2.050	310	-254	872	1.835

Wat gaan we daarvoor doen?

Aandeelhouderschap van Alliander N.V. goed uitoefenen.

Aandachtspunten en ontwikkelingen

Geen

Aandelen 633.991 aandelen van € 2,00

Geschat dividend 2017 € 300.000

Kernactiviteiten van de organisatie

- Activiteiten in het kader van het wettelijke netbeheer zoals aanleg en onderhoud van elektriciteits- en gasnetwerken;
- Activiteiten die voor de klant logischerwijs bij regulier netbeheer behoren, zoals levering, installatie en beheer van trafo's en meters.
- Activiteiten in de vrije markt, die kernversterkend werken zoals het ontwerpen, aanleggen en beheren van complexe infrastructuren (Liandon).

Website / vestigingsplaats www.alliander.com / Arnhem

Eigen vermogen – vreemd vermogen 01. 01 € 3.864.000.000 – € 3.871.000.000

Eigen vermogen – vreemd vermogen 31.12 € 3.864.000.000 – € 3.871.000.000

Coördinatie Financieel beleidsmedewerker Team financiën

Bestuurzetels Wethouder / Burgemeester Wethouder Boer: Afgevaardigde aandeelhoudersvergadering

Begrotingskaders NVT

Concept NVT

Definitief NVT

Aandeelhouderschap van Vitens N.V. goed uitoefenen.

Aandachtspunten en ontwikkelingen

Geen

Aandelen 24.034 aandelen van € 1,00

Geschat dividend 2017 € 50.000

Kernactiviteiten van de organisatie

- Het leveren van drinkwater tegen lage operationele kosten.
- Internationaal is Vitens betrokken bij de drinkwatervoorziening van nog eens ruim 20 miljoen mensen, overal ter wereld.

Website / vestigingsplaats	www.vitens.nl / Zwolle
Eigen vermogen – vreemd vermogen 01. 01	€ 526.300.000 – € 1.223.800.000
Eigen vermogen – vreemd vermogen 31.12	€ 525.700.000 – € 1.233.900.000
Coördinatie	Financieel beleidsmedewerker Team financiën
Bestuurzetels Wethouder / Burgemeester	Wethouder Boer: Afgevaardigde aandeelhoudersvergadering
Begrotingskaders	NVT
Concept	NVT
Definitief	NVT

Aandeelhouderschap van AGEM goed uitoefenen.

Aandachtspunten en ontwikkelingen

- De AGEM faciliteert het opzetten van energie-coöperaties.
- AGEM en Achterhoek Duurzaam Verbouwen ontwikkelen het verduurSaam energieloket verder.

Aandelen	Geen
Geschat dividend 2018	Niet van toepassing
Kernactiviteiten van de organisatie	<ul style="list-style-type: none"> • Advies, kennisbundeling, energieproductie en levering
Website / vestigingsplaats	www.agem.nu / Doetinchem
Eigen vermogen – vreemd vermogen 01. 01	
Eigen vermogen – vreemd vermogen 31.12	
Coördinatie	Medewerker Team projecten
Bestuurzetels Wethouder / Burgemeester	Wethouder Pot
Begrotingskaders	Dagelijks Bestuur
Concept	Algemeen Bestuur
Definitief	Commissie/Raadsleden

Aandeelhouderschap van BNG Bank goed uitoefenen.

Aandachtspunten en ontwikkelingen

Geen

Aandelen	305.877 aandelen van € 2,50
Geschat dividend 2017	€ 200.000
Kernactiviteiten van de organisatie	<ul style="list-style-type: none"> • BNG is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. Met gespecialiseerde dienstverlening draagt BNG bij aan het zo laag mogelijk houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burgers. • BNG verleent financiële diensten op maat voor gemeenten, gemeenschappelijke regelingen, waterschappen, provincies en andere decentrale overheidsinstellingen.
Website / vestigingsplaats	www.bng.nl / Den Haag
Eigen vermogen – vreemd vermogen 01. 01	€ 4.486.000.000 – € 149.514.000.000
Eigen vermogen – vreemd vermogen 31.12	€ 4.486.000.000 – € 149.514.000.000
Coördinatie	Financieel beleidsmedewerker Team financiën
Bestuurzetels Wethouder / Burgemeester	Wethouder Boer: Afgevaardigde aandeelhoudersvergadering
Begrotingskaders	NVT
Concept	NVT
Definitief	NVT

Aandeelhouderschap van Gebiedsonderneming Laarberg B.V. goed uitoefenen.

Aandachtspunten en ontwikkelingen

- De grondverkoop is mede afhankelijk van economische omstandigheden.
- De aanleg van de N18 en de aansluiting op het bedrijventerrein. De afwikkeling van verkeersstromen via de Deventer Kunstweg is aandachtspunt.
- Binnen het bedrijventerrein is een historische Circumvallatielinie gelegen. Over de financiële consequenties hiervan moeten samen met gemeente Oost Gelre afspraken worden gemaakt.
- Het Regionale Programma Bedrijventerreinen laat een overschot aan (mogelijke) capaciteit zien. De Laarberg heeft hierdoor 20 ha aan potentiële capaciteit voor bedrijven geschrap. Nieuwe ontwikkelingen in de regio die zouden kunnen concurreren met de belangen van de Laarberg worden kritisch gevolgd.

Aandelen	€ 9.000 (90 aandelen van € 100)
Geschat dividend 2018	Nihil
Kernactiviteiten van de organisatie	<ul style="list-style-type: none"> • Ontwikkelen van Regionaal bedrijventerrein Laarberg
Website / vestigingsplaats	www.laarberg.nl / Lichtenvoorde
Eigen vermogen – vreemd vermogen 01. 01	€ 18.605- € 6.617
Eigen vermogen – vreemd vermogen 31.12	
Coördinatie	Planeconoom Team projecten
Bestuurzetels Wethouder / Burgemeester	Wethouder Boer
Begrotingskaders	Directie
Concept	Directie
Definitief	Vergadering van Aandeelhouders

Aandeelhouderschap van Gebiedsonderneming Laarberg C.V. goed uitoefenen.

Aandachtspunten en ontwikkelingen

- De grondverkoop is mede afhankelijk van economische omstandigheden.
- De aanleg van de N18 en de aansluiting op het bedrijventerrein. De afwikkeling van verkeersstromen via de Deventer Kunstweg is aandachtspunt.
- Binnen het bedrijventerrein is een historische Circumvallatielinie gelegen. Over de financiële consequenties hiervan moeten samen met gemeente Oost Gelre afspraken worden gemaakt.
- Het Regionale Programma Bedrijventerreinen laat een overschot aan (mogelijke) capaciteit zien. De Laarberg heeft hierdoor 20 ha aan potentiële capaciteit voor bedrijven geschrap. Nieuwe ontwikkelingen in de regio die zouden kunnen concurreren met de belangen van de Laarberg worden kritisch gevolgd.

Aandelen	Niet van toepassing. Gemeente Berkelland heeft als commandiet, net als gemeente Oost Gelre, € 1 ondernemingsvermogen ingebracht.
Geschat dividend 2018	Nihil
Kernactiviteiten van de organisatie	<ul style="list-style-type: none"> • Ontwikkelen van Regionaal bedrijventerrein Laarberg
Website / vestigingsplaats	www.laarberg.nl / Lichtenvoorde
Eigen vermogen – vreemd vermogen 01. 01	€ 2 - € 22.784.202
Eigen vermogen – vreemd vermogen 31.12	
Coördinatie	Planeconoom Team projecten
Bestuurzetels Wethouder / Burgemeester	Wethouder Boer
Begrotingskaders	Directie
Concept	Directie
Definitief	Vergadering van Aandeelhouders

Aandeelhouderschap van Twence goed uitoefenen.

Aandachtspunten en ontwikkelingen

- Dividend wordt uitgekeerd op basis van het aantal inwoners per 1 januari 2005 van de voormalige gemeente Neede.
- De Regio Twente heeft besloten dat Twence aan de gemeenten € 80 miljoen uitkeert. Twence keert eerst als basis € 2,5 miljoen dividend uit. Aanvullend wordt in 10 jaar om te beginnen in 2009 € 80 miljoen uitgekeerd. Kan dit niet in 10 jaar, dan in een langere periode. Voor de gemeente Berkelland betekent dit bij een periode van 10 jaar ongeveer € 130.000,-- per jaar.

Aandelen	14.282 aandelen
Geschat dividend 2017	€ 150.000,-- (inclusief de tijdelijke uitkering van € 130.000 tot 2019.)
Kernactiviteiten van de organisatie	<ul style="list-style-type: none"> • Afvalverwerking en energielevering.
Website / vestigingsplaats	www.twence.nl / Hengelo ov
Eigen vermogen – vreemd vermogen 01. 01	€ 126.072.000 – € 149.737.000
Eigen vermogen – vreemd vermogen 31.12	€ 126.072.000 – € 149.737.000
Coördinatie	Taakveldverantwoordelijke afval, Team opdrachtgeverschap
Bestuurzetels Wethouder / Burgemeester	Wethouders Boer: afgevaardigde aandeelhoudersvergadering; wethouder J. Pot strategisch overleg.
Begrotingskaders	NVT
Concept	NVT
Definitief	NVT

2. Goede dienstverlening door samenwerking

Bedragen x €1.000

Exploitatie	2016	Begroting 2017	Primitieve begroting 2018	MeerJB 2019	MeerJB 2020	Meer JB 2021
Lasten	-94.560	-97.348	-104.100	-104.513	-103.053	-101.245
Baten	100.250	95.297	104.409	104.259	103.925	103.080
Resultaat	5.690	-2.050	310	-254	872	1.835

Wat gaan we daarvoor doen?

Deelnemen in de Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Achterhoek.

Aandachtspunten en ontwikkelingen

Geen

Bijdrage per inwoner (totaal gemeente) (€ 1.044.950)

Overige bijdragen per inwoner Niet van toepassing

- de uitvoering van milieu vergunningverlening en handhaving en de Wabo-specialismen (o.a. advies over bodem, geluid, constructies en externe veiligheid);
- onder de belangen van de deelnemers wordt tevens begrepen het belang van een goede samenwerking tussen de omgevingsdiensten in Gelderland (Gelders Stelsel)

Website / vestigingsplaats www.odachterhoek.nl / Hengelo Gld

Deelnemers Aalten, Berkelland, Bronckhorst, Doetinchem, Lochem, Montferland, Oost Gelre, Oude IJsselstreek, Winterswijk en Zutphen en de provincie Gelderland.

Wettelijke voorschriften Wet gemeenschappelijke regelingen, de Archiefwet 1995 en het Archiefbesluit

Samenwerkingsvorm Openbaar lichaam

Toegekende bevoegdheden	De deelnemers hebben geen publiekrechtelijke bevoegdheden overgedragen aan het openbaar lichaam. De deelnemers beslissen ieder afzonderlijk over de verlening van mandaat, volmacht en machtiging aan het openbaar lichaam
Eigen vermogen – vreemd vermogen 01. 01	€ 623.000,-/ € 326.000
Eigen vermogen – vreemd vermogen 31.12	
Coördinatie	Team opdrachtgeverschap
Bestuurzetels Wethouder / Burgemeester	Burgemeester Van Oostrum: voorzitter Algemeen Bestuur en Dagelijks Bestuur
	Toezending algemene financiële en beleidsmatige kaders vóór 15 april 2017 Laatste B&W / aanleverdatum voor openbaar raadsvoorstel 9 mei / 2 mei 2017
Planning behandeling begroting 2018	Commissie bestuur 7 juni 2017 Raad 20 juni 2017 Vaststellen AB-RA vóór 1 augustus 2017
Begrotingskaders	Dagelijks Bestuur
Concept	Algemeen Bestuur
Definitief	Raadsleden / Collegeleden
Deelnemen in de Gemeenschappelijke regeling Openbaar Lichaam Crematoria Twente.	
Aandachtspunten en ontwikkelingen	
Geen	
Bijdrage per inwoner (totaal gemeente)	Niet van toepassing
Overige bijdragen per inwoner	Niet van toepassing
	<ul style="list-style-type: none"> • Het (doen) oprichten van en/of deelneming in een of meer vennootschappen, stichtingen of andere rechtspersonen tot stichting of exploitatie van crematoria; • Het zorg dragen voor de continuïteit van een crematoriavoorzieningen in de regio Twente en aangrenzende gebieden door het bezitten van aandelen in Crematoria Twente B.V (CT); • het handhaven van de kwaliteit van de crematoriavoorzieningen op minimaal het bereikte niveau; • het uitoefenen van de wettelijke bevoegdheden op de algemene vergadering van aandeelhouders (AvA) van CT B.V.;
Kernactiviteiten van de organisatie	
Website / vestigingsplaats	www.crematoriatwente.nl / Enschede
Deelnemers	Berkelland, Winterswijk, Almelo, Borne, Dinkelland, Enschede, Haaksbergen, Hengelo (O.), Hof van Twente, Losser, Oldenzaal, Tubbergen, Wierden
Wettelijke voorschriften	Wet gemeenschappelijke regelingen, Wet op de lijkbezorging
Samenwerkingsvorm	Openbaar lichaam
Toegekende bevoegdheden	De bevoegdheden m.b.t. de stichting en exploitatie van crematoria als bedoeld in de Wet op de lijkbezorging.
Eigen vermogen – vreemd vermogen 01. 01	Niet van toepassing
Eigen vermogen – vreemd vermogen 31.12	
Coördinatie	Medewerker Team opdrachtgeverschap
Bestuurzetels Wethouder / Burgemeester	Wethouder Pot: Algemeen Bestuur
	Toezending algemene financiële en beleidsmatige kaders vóór 15 april 2017 Laatste B&W / aanleverdatum voor openbaar raadsvoorstel 9 mei / 2 mei 2017
Planning behandeling begroting 2018	Commissie bestuur 7 juni 2017 Raad 20 juni 2017 Vaststellen AB-RA vóór 1 augustus 2017

Begrotingskaders	Dagelijks Bestuur
Concept	Algemeen Bestuur
Definitief	Raadsleden / Collegeleden

Deelnemen in de Gemeenschappelijke regeling Recreatieschap Achterhoek en Liemers.

Aandachtspunten en ontwikkelingen

- De WGR blijft nog in stand vanwege de financiële afwikkeling. De procedure om het Recreatieschap te ontmantelen is grotendeels afgerond.
- Het AB van het RAL heeft geen begroting opgesteld voor het jaar 2017.

Bijdrage per inwoner (totaal gemeente) € 0,00

Overige bijdragen per inwoner € 0,00

- Het Recreatieschap Achterhoek en Liemers is een samenwerkingsverband van 13 gemeenten in de Achterhoek en de Liemers. Het recreatieschap is per 1 januari 2014 ontmanteld en wordt de komende tijd binnen vastgestelde kaders afgebouwd. Feitelijk is de (ambtelijke) organisatie al ontmanteld, echter juridisch verkeert het RAL nog in het proces van liquidatie. Afsproken is dat de gemeente Doetinchem het Dagelijks Bestuur van het RAL hierbij ondersteunt.

Kernactiviteiten van de organisatie

Website / vestigingsplaats

www.recreatieschap.nl /Doetinchem

Deelnemers

Aalten, Berkelland, Bronckhorst, Doetinchem, Oost Gelre, Montferland, Oude IJsselstreek en Winterswijk Duiven, Lochem, Rijnwaarden, Westervoort, Zevenaar, Zutphen.

Wettelijke voorschriften

Wet gemeenschappelijke regelingen

Samenwerkingsvorm

Openbaar lichaam

Toegekende bevoegdheden

Het behartigen van gemeenschappelijke belangen van de deelnemers op het gebied van openluchtrecreatie en toerisme.

Eigen vermogen – vreemd vermogen 01. 01

€ 3.934.564 – € 1.126.000

Eigen vermogen – vreemd vermogen 31.12

Coördinatie

Medewerker Team opdrachtgeverschap

Bestuurzetels Wethouder / Burgemeester

Wethouder Van Haaren: Algemeen Bestuur

Planning behandeling begroting 2018

Er komt geen begroting meer

Begrotingskaders

Concept

Definitief

Deelnemen in het samenwerkingsverband Euregio.

Aandachtspunten en ontwikkelingen

- De komende decennia toewerken naar één economische grensregio;
- Meedoen in Europa door blijvend te richten op Europe2020-Strategie. Met de regio spannen we ons in om 'bekend zijn' en 'je bekend maken' bij ander regio's;
- Realiseren van de Uitvoeringsagenda Achterhoek 2020 door waar mogelijk aan te sluiten op Europese programma's. De nieuwe Interreg V periode 2014 – 2020 biedt kansen om innovatie in de Achterhoek onder de paraplu brengen van Interreg subsidies;
- Berkelland kijkt naar Duitsland voor kansen het economisch verkeer en de arbeidsmarkt te vergroten. Twente en Achterhoek oriënteren zich op de kansen voor een grensoverschrijdende werkplaats;

- Met Kreis Borken en 17 burgemeesters in de Kreis werken we grensoverschrijdend aan een actieprogramma. Bij de regio is een “ontgrenzer” aangesteld dhr. W. Leemreize. Onder andere op basis van de ‘Atlas van kansen voor de grensregio Achterhoek-Borken’ worden door Kreis Borken en Regio Achterhoek projecten gerealiseerd rond de thema’s Arbeid, Jeugd, Zorg Taal;

Een aantal projecten ter illustratie:

- Duitse Taal: Via directeurenoverleg Neede en Eibergen vroeg vreemde talenonderwijs (V.V.T.O.). Onderzocht wordt om tweetalig onderwijs voor 2016 aan te bieden. Dag van de buurtaal was op 23 april 2015 met ca. 500 scholieren in Bochholt.

Voor de gemeenteorganisatie is in 2015 een cursus Duitse taal en cultuur aangeboden om communicatiedrempels te verlagen.

- grensoverschrijdende samenwerking HBO-scholen. In april 2014 is een studie naar aansluitingen van NL-DU Hogescholen gedaan. Taal is een belemmerende factor.
- zorg: probleemverkenning van Europese patiënten richtlijnen voor grens overschrijdende ziekenhuiszorg; Er is een uitwisseling geweest met 30 Duitse Huisartsen in het SKB ziekenhuis in Winterswijk. Er is behoefte aan Duitse zijde voor behandeling in NL. Er komt een bijeenkomst over belemmeringen door (Duitse) verzekeraars en regelgeving met Noordrijn-Westfalen en het Nederlandse ministerie van gezondheidszorg;
- arbeidsmobiliteit: Met de Euregio loopt het project Brainflow. Het betreft regiomarketing om talent aan te trekken en talent te behouden voor de regio;
- In 2014 is een haalbaarheidsstudie afgerond t.a.v. grensoverschrijdende spoorlijnen Arnhem/ Munster c.q. Winterswijk/ Borken;
- eind 2016 worden resultaten verwacht van een economisch strategische studie naar betere ontsluiting van Laarberg over de oost-west as (A1 in NL en A31 in D). Deventer Kunstweg en Vredenseweg zijn ook onderwerp van studie. De opdracht wordt uitgevoerd in opdracht van de gemeenten Berkelland, Oost Gelre en Winterswijk. Lochem en Stadt Vreden zijn betrokken.

Bijdrage per inwoner (totaal gemeente) € 0,29 (€ 12.870,49)

Overige bijdragen per inwoner Niet van toepassing

- De opbouw en versterking van grensoverschrijdende structuren in het Duits-Nederlandse grensgebied. Onder meer door het verstrekken van Interreg – en MOZER subsidies;
- de kansen voor burgers, bedrijven, organisaties en aangesloten gemeenten in het werkgebied aan weerszijden van de grens grensoverschrijdend te verruimen, de welvaart en het welzijn in het grensgebied te vergroten en het wederzijdse begrip te bevorderen;

Kernactiviteiten van de organisatie

Coördinatie

Beleidsmedewerker afdeling Ruimtelijke ontwikkeling

Bestuurszetel

Burgemeester van Oostrum, de raadsleden Kion en Bos

Website

www.euregio.nl

Deelnemen in het samenwerkingsverband ZOOV.

Aandachtspunten en ontwikkelingen

- Meer uitgaan van de eigen kracht van de inwoners, o.a. via vervoer door vrijwilligers, en via slim toewijzen het vervoer van en naar voorzieningen en instellingen voorkomen.

Bijdrage per inwoner (totaal gemeente) €115.686

Overige bijdragen per inwoner Het door ZOOV voor Berkelland te verzorgen taxivervoer (WMO en Leerlingenvervoer) is geraamd op € 960.000

- Het aanbieden van een geïntegreerd systeem van aanvullend Openbaar Vervoer (OV) voor iedere inwoner en de Wmo-vervoervervoorziening voor mensen met een beperking en het leerlingenvervoer (per augustus 2017)

Kernactiviteiten van de organisatie

Coördinatie	Team Opdrachtgeving (waarbij het inhoudelijke deel voor de medewerkers Wmo, Verkeer en Vervoer (OV) en leerlingenvervoer is
Bestuurszetel	Wethouder Pot in stuurgroep Basismobiliteit (gelinkt aan Poho Mobiliteit)
Website	www.zoov.nl

Deelnemen in de Gemeenschappelijke regeling Erfgoedcentrum Achterhoek en Liemers.

Aandachtspunten en ontwikkelingen

Het ECAL doet onderzoek naar de (rand)voorwaarden voor aansluiting bij een E-depot. Dit in het kader van waarborging van duurzaamheid en toegankelijkheid van digitale archieven

Bijdrage per strekkende meter (totaal gemeente)	€ 115 (€230.097)
Overige bijdragen per inwoner	Niet van toepassing

- Het beheer van de historische archieven van de 15 gemeenten die deelnemen aan de Samenwerkingsregeling Regionaal Erfgoedcentrum Achterhoek en Liemers. Aalten, Berkelland, Doetinchem, Oude IJsselstreek, Oost Gelre, Montferland, Winterswijk, Bronckhorst (taken en activiteiten Streekarchivariaat en de taken van de huidige Stichting Staring Instituut) en Doesburg, Rijnwaarden, Lochem, Zutphen, Westervoort, Zevenaar, Duiven en de provincie Gelderland (de taken van de huidige Stichting Staring Instituut)
- Het beheren, verzamelen, ordenen en ontsluiten van historische informatie (gebaseerd op een wettelijke taak).
- Een groter en breder publiek aanspreken.

Kernactiviteiten van de organisatie

Website / vestigingsplaats	www.ecal.nu / Doetinchem
Deelnemers	Aalten, Berkelland, Bronckhorst, Doetinchem, Montferland, Oost Gelre, Oude IJsselstreek, Winterswijk
Wettelijke voorschriften	Wet gemeenschappelijke regelingen, de Archiefwet 1995 en het Archiefbesluit
Samenwerkingsvorm	Openbaar lichaam
Toegekende bevoegdheden	Het vaststellen van verordeningen in het kader van de overgedragen archieftaak, inclusief de bevoegdheid om een verordening vast te stellen als bedoeld in artikel 229 van de Gemeentewet.
Eigen vermogen – vreemd vermogen 01. 01	€ 129.213 - € 753.352
Eigen vermogen – vreemd vermogen 31.12	
Coördinatie	Medewerker Team Documentaire InformatieVoorziening en secretariaat.
Bestuurzetels Wethouder / Burgemeester	Burgemeester van Oostrum: Algemeen Bestuur Toezending algemene financiële en beleidsmatige kaders vóór 15 april 2017 Laatste B&W / aanleverdatum voor openbaar raadsvoorstel 9 mei / 2 mei 2017 Commissie bestuur 7 juni 2017 Raad 20 juni 2017 Vaststellen AB-RA vóór 1 augustus 2017
Planning behandeling begroting 2018	Dagelijks Bestuur
Begrotingskaders	Algemeen Bestuur
Concept	Raadsleden / Collegeleden
Definitief	

Deelnemen in de Gemeenschappelijke regeling GGD Noord- en Oost Gelderland.

Aandachtspunten en ontwikkelingen

- De GGD heeft een inspanningsverplichting op zich genomen tot het inverdiene van de indexering. Wij willen de ontwikkeling van de inwonerbijdrage baseren op de ontwikkeling van de algemene uitkering uit het gemeentefonds. Het AB van de GGD heeft op 9 juli 2015 besloten dat de essentie van de Achterhoekse indexeringsmethode onderdeel is geworden van de systematiek. Deze essentie is: Let niet alleen op prijsstijgingen, maar ook op de inkomstenkant van de gemeenten. Als er op basis van de kostenontwikkeling versus de inkomstenontwikkeling aanleiding toe is, kan het AB besluiten tot een bezuinigingsopdracht. Op verzoek van de Achterhoekse gemeenten zal er nog een bestuurlijke discussie plaats vinden over de uitvoering van de indexeringsystematiek.
- De dialoog jeugdgezondheidszorg is afgerond. Wij handhaven voornamelijk de huidige uitvoeringssituatie. (Van 0-4 jaar door Yunio en van 4 tot 18 jaar door de GGD).
- De GGD wil aansluiten bij de ontwikkelingen in het Sociaal Domein en de gemeenten hier in ondersteunen.

Bijdrage per inwoner (totaal gemeente)	€ 14,00 (€ 620.957,00)
Overige bijdragen per inwoner	Afname op projectbasis <ul style="list-style-type: none"> • GGD Noord- en Oost-Gelderland biedt actief 'Een gezond houvast' en bewaakt, beschermt en bevordert de gezondheid van de inwoners. • GGD Noord- en Oost Gelderland doet dat voor 22 gemeenten in Noord- en Oost Gelderland.
Kernactiviteiten van de organisatie	
Website / vestigingsplaats	http://www.ggdnog.nl / Warnsveld
Deelnemers	Aalten, Berkelland, Bronckhorst, Doetinchem, Oost Gelre, Montferland, Oude IJsselstreek en Winterswijk, Apeldoorn, Brummen, Deventer, Elburg, Epe, Ermelo, Harderwijk, Hattem, Heerde, Lochem, Nunspeet, Oldebroek, Putten, Voorst, Zutphen
Wettelijke voorschriften	Wet gemeenschappelijke regelingen, de Wet collectieve preventie volksgezondheid en de Gemeentewet
Samenwerkingsvorm	Openbaar lichaam
Toegekende bevoegdheden	Gemeentelijke bevoegdheden zoals deze voortvloeien uit de Wet publieke gezondheid
Eigen vermogen – vreemd vermogen 01. 01	€ 2.156.000- — € 2.687.000
Eigen vermogen – vreemd vermogen 31.12	
Coördinatie	Adviseur sociaal domein (focus zorg en welzijn), Team opdrachtgeverschap
Bestuurzetels Wethouder / Burgemeester	Wethouder Van Haaren: Algemeen Bestuur Toezending algemene financiële en beleidsmatige kaders vóór 15 april 2017 Laatste B&W / aanleverdatum voor openbaar raadsvoorstel 9 mei / 2 mei 2017
Planning behandeling begroting 2018	Commissie bestuur 7 juni 2017 Raad 20 juni 2017 Vaststellen AB-RA vóór 1 augustus 2017
Begrotingskaders	Algemeen Bestuur
Concept	Algemeen Bestuur
Definitief	Raadsleden / Collegeleden

Deelnemen in de Gemeenschappelijke regeling Regio Achterhoek.

Aandachtspunten en ontwikkelingen

- De Achterhoek intensificeert de samenwerking tussen overheid, ondernemers en maatschappelijke organisaties.

- Doel van het nieuwe samenwerkingsmodel is de Achterhoek (economisch) te versterken door snellere besluitvorming, meer uitvoeringskracht en een sterker gezicht naar buiten.
- Dat gebeurt met de Agenda2030. Die is in de maak. De voorlopige naam van de samenwerking is Achterhoek2030.
- In de Achterhoek wordt samengewerkt in de volgende organen:
  - De Achterhoek Board: bepaalt de inhoud (Agenda2030)
  - De Achterhoek Raad (49 gemeenteraadsleden): bepaalt samen met de Board de Agenda 2030 voor de Achterhoek en controleert de voortgang.
  - Zes Thematafels: voeren deze agenda uit. Thema's zijn:
    - Smart werken en innovatie
    - Onderwijs en arbeidsmarkt
    - Vastgoed en woningmarkt
    - Mobiliteit en bereikbaarheid
    - Circulaire economie en Energietransitie
    - Zorginnovatie
  - Regio Achterhoek (Wgr): voert de regie op de algehele samenwerking en zorgt ervoor dat de Achterhoek Agenda 2030, de jaarplannen en bijbehorende investeringsagenda worden opgesteld en uitgevoerd. Ze adviseert Board en Raad over de lobby en subsidies en levert hiervoor ook capaciteit.
- Projecten worden uitgevoerd in wisselende samenstelling, met een eigen financiering en organisatorische vormgeving.

Bijdrage per inwoner (totaal gemeente)	€ 6,58 (€ 286.354)
Overige bijdragen per inwoner	Afname op projectbasis <ul style="list-style-type: none"> • Het adequaat behartigen van de regionale belangen van de aangesloten gemeenten; • de bovenlokale vraagstukken in de Achterhoek effectief en efficiënt regisseren; • coördinatie van de strategische agenda voor de uitvoering van Achterhoek 2020 met de door de gemeenteraden geprioriteerde speerpunten.
Kernactiviteiten van de organisatie	
Website / vestigingsplaats	www.achterhoek2020.nl / Doetinchem
Deelnemers	Aalten, Berkelland, Bronckhorst, Doetinchem, Oost Gelre, Oude IJsselstreek en Winterswijk. Montferland wil per 01012017 uit de gemeenschappelijke regeling.
Wettelijke voorschriften	Wet gemeenschappelijke regelingen.
Samenwerkingsvorm	Openbaar lichaam
Toegekende bevoegdheden	Archiefwet, Besluit Woninggebonden subsidies en Leemtewet Stortplaatsen.
Eigen vermogen – vreemd vermogen 01. 01	€ 1.165.086 - € 193.334
Eigen vermogen – vreemd vermogen 31.12	
Coördinatie	Medwerker Team Opdrachtgevers.
Bestuurzetels Wethouder / Burgemeester	Burgemeester Van Oostrum: Algemeen Bestuur
Planning behandeling begroting	Toezending algemene financiële en beleidsmatige kaders vóór 15 april
Begrotingskaders	NVT
Concept	NVT
Definitief	NVT

Deelnemen in de Gemeenschappelijke regeling Sociale Dienst Oost Achterhoek.

Aandachtspunten en ontwikkelingen

<ul style="list-style-type: none"> • De SDOA heeft een businessplan om de uitstroom te versterken. • De vaste formatie van de SDOA is te krap voor de huidige klanten en nieuwe instroom. Er wordt gewerkt met een grote flexibele schil aan tijdelijk personeel. • Per 1 januari 2015 is de Participatiewet van kracht. De SDOA krijgt hierdoor te maken met een nieuwe doelgroep. De SDOA gaat een rol krijgen in de detachering van de SW-medewerkers. De komende periode wordt die rol nader uitgewerkt. 	
Bijdrage per inwoner (totaal gemeente)	Niet van toepassing Beheerskosten € 2.737.000
Overige bijdragen per inwoner	Overige bijdragen cliëntgebonden: € 9.954.000 (= begroting programma's SDOA verminderd met begrootte bedragen 2016 voor 2.5. Hameland en 2.6. Stadsbank.) <ul style="list-style-type: none"> • Uitvoering van wet- en regelgeving op het gebied van sociale zekerheid voor de gemeenten Berkelland, Oost Gelre en Winterswijk. • De dienst staat voor maximale zelfstandigheid van de klanten op het gebied van arbeid, inkomen en participatie.
Kernactiviteiten van de organisatie	
Website / vestigingsplaats	www.socialiediensttoostachterhoek.nl / Groenlo
Deelnemers	Oost Gelre, Winterswijk en Berkelland
Wettelijke voorschriften	Wet gemeenschappelijke regelingen, Gemeentewet, Wet maatschappelijke ondersteuning, Participatiewet. Deze wet vervangt de Wet werk en bijstand (Wwb), de Wet sociale werkvoorziening (WSW) en een groot deel van de Wet werk en arbeidsondersteuning jonggehandicapten (Wajong).
Samenwerkingsvorm	Gemeenschappelijk orgaan Alle taken en bevoegdheden die op grond van de onder a tot en met j genoemde wetten en regelgeving aan het college toekomen worden, voor zover de wet het toelaat en de wet die het betreft niet is ingetrokken dan wel overdracht van bevoegdheden niet meer mogelijk is, aan het algemeen bestuur van de dienst overgedragen: <ol style="list-style-type: none"> a. Participatiewet; b. Besluit bijstandsverlening zelfstandigen (Bbz); c. Wet Inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze d. werknemers (loaw); e. Wet Inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen f. zelfstandigen (loaz); g. Wet inburgering (Wi); h. Wet kinderopvang (Wk), voor zover het de uitvoering voor vastgestelde doelgroepen betreft; i. voorzieningen en besluiten van algemene strekking die betrekking hebben op de onder a tot en met h genoemde wetten en overige regelgeving met betrekking tot die wetgeving waarvan de uitvoering aan gemeenten, al dan niet in medebewind, is opgedragen; j. nieuwe wet- of regelgeving die in de plaats treedt of samenhangt met de onder a tot en met h genoemde wetten en regelgeving;
Toegekende bevoegdheden	<ol style="list-style-type: none"> 2. De dienst wordt voorts belast met: <ol style="list-style-type: none"> a. de uitvoering van de schuldhulpverlening; b. de administratieve verwerking van de beschikkingen in het kader van de Wet maatschappelijke ondersteuning.; c. uitvoeringstaken in het kader van de Wet sociale werkvoorziening, voor zover die niet zijn opgedragen aan de gemeenschappelijke regeling Hameland; d. uitvoering van de gemeentelijke regelingen op het gebied van minimabeleid en bijzondere bijstand.

	3. Het algemeen bestuur van de dienst is bij de uitvoering van deze taken gebonden aan het door de gemeenten vastgestelde beleid. € 3.264.000 – € 5.194.000
Eigen vermogen – vreemd vermogen 01. 01	
Eigen vermogen – vreemd vermogen 31.12	
Coördinatie	Opdrachtgever Participatiewet Team opdrachtgeverschap
Bestuurzetels Wethouder / Burgemeester	Wethouder Boer: Algemeen Bestuur en Dagelijks Bestuur Wethouder Pot: Algemeen Bestuur
	Toezening algemene financiële en beleidsmatige kaders vóór 15 april 2017
Planning behandeling begroting 2018	Laatste B&W / aanleverdatum voor openbaar raadsvoorstel 9 mei / 2 mei 2017 Commissie bestuur 7 juni 2017 Raad 20 juni 2017 Vaststellen AB-RA vóór 1 augustus 2017
Begrotingskaders	Dagelijks Bestuur
Concept	Algemeen Bestuur
Definitief	Raadsleden / Collegeleden
Deelnemen in de Gemeenschappelijke regeling Stadsbank Oost Nederland.	
Aandachtspunten en ontwikkelingen	
	<ul style="list-style-type: none"> • Verantwoording over de inhoudelijke taak van Stadsbank Oost Nederland ligt bij de gemeenschappelijke regeling Sociale Dienst Oost Achterhoek (SDOA). • Een beleidsmedewerker van de SDOA heeft zitting in het ambtelijk platform en wordt betrokken bij het uitzetten van nieuw beleid
Bijdrage per inwoner (totaal gemeente)	Niet van toepassing
Overige bijdragen per inwoner	Overige bijdragen € 335.000 (via de begroting van SDOA) <ul style="list-style-type: none"> • Stadsbank Oost Nederland levert bijzonder financiële dienstverlening aan consumenten. • De bank ondersteunt de aangesloten gemeenten in hun sociale beleid, zonder winstoogmerk. • Op een zowel maatschappelijk als zakelijk verantwoorde wijze voorzien in de behoefte aan geldkrediet, schuldhulpverlening, budgetbeheer, afgifte van verklaringen ex artikel 285 lid 4 Faillissementswet, de beschikbaarstelling van bewindvoerders ter uitvoering van bepalingen inzake de wettelijke schuldsanering natuurlijke personen
Kernactiviteiten van de organisatie	
Website / vestigingsplaats	www.stadsbankoostnederland.nl / Enschede
Deelnemers	Aalten, Berkelland, Bronckhorst, Montferland, Oude IJsselstreek, Oost Gelre, Winterswijk, Almelo, Borne, Dinkelland, Enschede, Haaksbergen, Hellendoorn, Hengelo, Hof van Twente, Lochem, Losser, Oldenzaal, Rijssen-Holten, Twenterand, Tubbergen, Wierden
Wettelijke voorschriften	Wet gemeenschappelijke regelingen, Burgerlijk Wetboek, Faillissementswet, Wet op het consumentenkrediet, Wet toezicht kredietwezen 1992, Wet werk en bijstand, Gemeentewet, Wet financiering decentrale overheden, Algemene wet bestuursrecht
Samenwerkingsvorm	Gemeenschappelijk orgaan
Toegekende bevoegdheden	<ol style="list-style-type: none"> 1. Krediettransacties binnen de Wet FIDO gegeven kaders; 2. Schuldenregeling; 3. Budgetbeheer; 4. Verklaringen op grond van de Faillissementswet; 5. Bewindvoering en curatele op grond van de Faillissementswet;

	6. Bewindvoering op grond van het Burgerlijk Wetboek
	7. Diensten in het kader van de beschikbaarheidsnuttigheid;
	8. Preventie;
	9. Het bevorderen van de spaarzin;
	10. Harmonische en evenwichtige ontwikkeling van de onderneming
Eigen vermogen – vreemd vermogen 01. 01	€ 1.891.000 – € 3.748.000
Eigen vermogen – vreemd vermogen 31.12	
Coördinatie	Opdrachtgever Participatiewet Team opdrachtgeverschap
Bestuurzetels Wethouder / Burgemeester	Wethouder Boer: Algemeen Bestuur
	Toezending algemene financiële en beleidsmatige kaders vóór 15 april 2017
	Laatste B&W / aanleverdatum voor openbaar raadsvoorstel 9 mei / 2 mei 2017
Planning behandeling begroting 2018	Commissie bestuur 7 juni 2017 Raad 20 juni 2017 Vaststellen AB-RA vóór 1 augustus 2017
Begrotingskaders	Dagelijks Bestuur
Concept	Algemeen Bestuur
Definitief	Raadsleden / Collegeleden
Deelnemen in de Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Noord Oost Gelderland.	
Aandachtspunten en ontwikkelingen	
Geen	
Bijdrage per inwoner (totaal gemeente)	€ 42,34(€1.873.900)
Overige bijdragen per inwoner	Niet van toepassing
	<ul style="list-style-type: none"> • Meer veiligheid in de regio. • Samenwerking tussen de Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen (GHOR) en brandweer.
Kernactiviteiten van de organisatie	
Website / vestigingsplaats	www.vnog.nl / Apeldoorn
Deelnemers	Aalten, Berkelland, Bronckhorst, Doetinchem, Oost Gelre, Montferland, Oude IJsselstreek en Winterswijk, Apeldoorn, Bathmen, Brummen, Deventer, Elburg, Epe, Ermelo, Gorssel, Harderwijk, Heerde, Hattem, Lochem, Nunspeet, Oldebroek, Putten, Voorst, Warnsveld, Zutphen
Wettelijke voorschriften	Wet gemeenschappelijke regelingen, de Brandweerwet 1985, de Wet geneeskundige hulpverlening bij rampen, de Gemeentewet, de Wet rampen en zware ongevallen en de Wet Ambulancevervoer
Samenwerkingsvorm	Openbaar lichaam
Toegekende bevoegdheden	Alle taken en bevoegdheden op grond van de Brandweerwet 1985, de Wet geneeskundige hulpverlening bij rampen, de Wet rampen en zware ongevallen en de Wet Ambulancevervoer.
Eigen vermogen – vreemd vermogen 01. 01	€ 0,- — € 3.500.000
Eigen vermogen – vreemd vermogen 31.12	
Coördinatie	Opdrachtgever Veiligheid Team opdrachtgeverschap
Bestuurzetels Wethouder / Burgemeester	Burgemeester van Oostrum: Algemeen Bestuur en Dagelijks Bestuur
	Toezending algemene financiële en beleidsmatige kaders vóór 15 april 2017
	Laatste B&W / aanleverdatum voor openbaar raadsvoorstel 9 mei / 2 mei 2017
Planning behandeling begroting 2018	Commissie bestuur 7 juni 2017 Raad 20 juni 2017 Vaststellen AB-RA vóór 1 augustus 2017

Begrotingskaders	Raadsleden / Collegeleden
Concept	Algemeen Bestuur
Definitief	Raadsleden / Collegeleden

Deelnemen in het Openbaar Lichaam vuilverwerking Noord Oost Achterhoek.

Aandachtspunten en ontwikkelingen

- De Regio Achterhoek is verantwoordelijk voor de gesloten regionale stortplaatsen de Langenberg, 't Wald en 't Bellegoor. Op 1 januari 2019 neemt de provincie Gelderland de verantwoordelijkheid van de Regio Achterhoek voor wat betreft de Langenberg over. De besturen van de stortplaatsen 't Wald en 't Bellegoor willen het eigendom en de nazorgtaken overdragen en hebben in het verleden ingestemd met overdracht aan de Regio Achterhoek.
- Het Algemeen Bestuur van de Regio Achterhoek heeft besloten de nazorgtaak voor de drie stortplaatsen versneld over te willen dragen aan de provincie.
- Na formele overdracht kan de gemeenschappelijke regeling OLVNOA worden geliquideerd.

Bijdrage per inwoner (totaal gemeente)	Niet van toepassing De kosten van beheer en nazorg worden verantwoord via de jaarrekening en begroting van de Regio Achterhoek. Binnen OLVNOA zelf vinden geen noemenswaardige activiteiten meer plaats. De gemeente beheert de financiële reserves van OLVNOA.
Overige bijdragen per inwoner	
Kernactiviteiten van de organisatie	<ul style="list-style-type: none"> • Het beheer en de nazorg voor de gesloten vuilstortplaats 't Bellegoor, gelegen aan de Deventer Kunstweg 2 in Eibergen.
Website / vestigingsplaats	www.vnog.nl / Borculo
Deelnemers	Berkelland en Oost-Gelre
Wettelijke voorschriften	Wet gemeenschappelijke regelingen
Samenwerkingsvorm	Openbaar lichaam
Toegekende bevoegdheden	Het bestuur is bevoegd alle besluiten te nemen en overeenkomsten aan te gaan tot uitvoering van zijn taak omschreven in artikel 1 van de regeling € 3,5 miljoen - € 0,- Het eigen vermogen is niet vrij beschikbaar maar dient om eeuwigdurend in de nazorg van de stortplaats te kunnen voorzien. Per medio 2014 is het vermogen rentedragend overgeheveld naar de provincie Gelderland.
Eigen vermogen – vreemd vermogen 01. 01	
Eigen vermogen – vreemd vermogen 31.12	
Coördinatie	Planeconoom Team projecten
Bestuurzetels Wethouder / Burgemeester	
Planning behandeling begroting 2018	Niet van toepassing
Begrotingskaders	Niet van toepassing
Concept	Niet van toepassing
Definitief	Niet van toepassing

Deelnemen in het samenwerkingsverband Bestuurlijke Begeleidingsgroep Beekvliet - Stelkampsveld.

Aandachtspunten en ontwikkelingen

- Het is een langlopend proces nog zonder einddatum.
- Draagvlak en communicatie met het gebied is erg belangrijk. We steken veel energie in de contacten met het gebied en hebben hiervoor een vast contactpersoon.

Bijdrage per inwoner (totaal gemeente)	Niet van toepassing
Overige bijdragen per inwoner	Niet van toepassing

Kernactiviteiten van de organisatie	<ul style="list-style-type: none"> We werken samen met de provincie, het waterschap, terrein beherende organisaties, inwoners e.a. aan een gedragen gebiedsproces voor dit Natura 2000 gebied.
Coördinatie	Medewerker Gebiedsteam
Bestuurszetel	Wethouder van Haaren
Website	Geen

Deelnemen in het samenwerkingsverband Leisurelands.

Aandachtspunten en ontwikkelingen

- Leisurelands beheert vijf recreatiegebieden in de Achterhoek en Liemers. Daaronder Recreatiegebied Hambroek in Borculo
- Op dit moment zijn de gemeenten nog geen aandeelhouder van Leisurelands. De Gemeenschappelijk Regeling Recreatieschap Achterhoek Liemers B.V. is aandeelhouder van Leisurelands.
- Onderdeel van de fusie is dat de gemeenten in de Achterhoek aandeelhouder worden van Leisurelands, net als de 23 gemeenten op de Veluwe en in het Rijk van Nijmegen dit nu al zijn.
- De aandeelhoudersovereenkomst is in 2016 opnieuw vastgesteld voor vijf jaar. De structuur van de vennootschap blijft ongewijzigd. Dit heeft als voordeel dat er sprake is van flexibiliteit en de mogelijkheid de aandeelhoudersovereenkomst over vijf jaar te heroverwegen.

Bijdrage per inwoner (totaal gemeente)	Niet van toepassing
Overige bijdragen per inwoner	Niet van toepassing <ul style="list-style-type: none"> Leisurelands bestaat uit 20 recreatiegebieden met zo'n vijf à zes miljoen bezoekers per jaar en ongeveer 800 evenementen op jaarbasis. Leisurelands werd als RGV in 1962 opgericht. Het bedrijf startte als een stichting en is uitgegroeid tot een private onderneming.
Kernactiviteiten van de organisatie	
Coördinatie	Beleidsmedewerker Team Opdrachtgeverschap
Bestuurszetel	Wethouder Van Haaren is lid van het algemeen bestuur van het Recreatieschap Achterhoek en Liemers
Website	www.leisurelands.nl

Deelnemen in het samenwerkingsverband N18.

Aandachtspunten en ontwikkelingen

Geen

Bijdrage per inwoner (totaal gemeente)	Niet van toepassing
Overige bijdragen per inwoner	Niet van toepassing <ul style="list-style-type: none"> Uitvoeren van het standpunt van de minister van Infrastructuur en milieu. Afspraken maken tussen meebetalende partijen over voorbereiding en realisatie van fase 1 van de N18.
Kernactiviteiten van de organisatie	
Coördinatie	Medewerker Team projecten via de Ambtelijke Begeleidingsgroep
Bestuurszetel	Bestuurders komen bijeen indien nodig.
Website	www.rijkswaterstaat.nl/N18

Deelnemen in het samenwerkingsverband NUVAL Platform.

Aandachtspunten en ontwikkelingen

- Deelnemers aan het Nuval platform hebben ook een aandeelhoudersovereenkomst. Hierin staat dat zij als een partij stemmen op de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van Alliander. Een vertegenwoordiger van het Nuval platform neemt ook deel aan het Grootaandeelhoudersoverleg van Alliander.

Bijdrage per inwoner (totaal gemeente)	Bijdrage per aandeel Alliander € 0,008 en per aandeel Vitens € 0,02
Overige bijdragen per inwoner	Niet van toepassing
Kernactiviteiten van de organisatie	<ul style="list-style-type: none"> • Informatie delen en afstemmen
Coördinatie	Medewerker Team financiën
Bestuurszetel	Wethouder Boer maakt deel uit van de stuurgroep
Website	Geen

Deelnemen in het samenwerkingsverband P10.

Aandachtspunten en ontwikkelingen

- De Strategische Agenda is geconcretiseerd in een Uitvoeringsplan (jaarplan) 2016-2017.
- Voor 2017 krijgt de gemeenteraad een Jaarprogramma met daarin drie speerpunten waar ze dat jaar over gaan lobbyen en kennis over gaan ontwikkelen.
- Bij lobby wordt ingegaan op onderstaande vragen:
  - o Wat is het probleem, welke urgentie heeft het?
  - o Wat doen we zelf al?
  - o Waar kan de ander ons mee helpen, wat gaat er fout als de ander ons er niet mee helpt

Bijdrage per inwoner (totaal gemeente)	(€ 5.500)
Overige bijdragen per inwoner	Niet van toepassing
Kernactiviteiten van de organisatie	<ul style="list-style-type: none"> • Het platteland op de kaart zetten en de kracht van het platteland benadrukken. • Recht doen aan de specifieke situatie van het grootschalige platteland.
Coördinatie	Medewerker Team opdrachtgeverschap
Bestuurszetel	Wethouder Hoytink-Roubos en burgemeester van Oostrum
Website	www.p-10.eu

Deelnemen in het samenwerkingsverband Stichting Achterhoek Toerisme.

Aandachtspunten en ontwikkelingen

- Geen

Bijdrage per inwoner (totaal gemeente)	€ 1,40
Overige bijdragen per inwoner	Bijdrage voor investeringen in routenetwerken 8 cent per inwoner en 1,5 cent per toeristische overnachting.
Kernactiviteiten van de organisatie	<ul style="list-style-type: none"> • Achterhoek Toerisme is een stichting met een algemeen maatschappelijke doelstelling (het bevorderen van toerisme en recreatie in de Achterhoek). • De financiering van de AT vindt plaats door een vaste bijdrage per gemeente, maar AT genereert ook "eigen" inkomsten door het ontwikkelen van allerlei activiteiten. • De AT is in beginsel vrij in het besteden van de gemeentelijke bijdrage, zolang ze deze besteedt in het kader van de algemene maatschappelijke doelstelling,

- Stichting beheer gelden routebureau Achterhoek is opgericht om te waarborgen dat de middelen afkomstig van de ontmanteling van het RAL beschikbaar blijven voor het routebureau. De beheerstichting is direct gerelateerd aan stichting Achterhoek Toerisme.

Coördinatie Beleidsmedewerker Team opdrachtgeverschap
Bestuurszetel Wethouder Van Haaren
Website www.achterhoek.nl

Deelnemen in het samenwerkingsverband Stichting Hambroek.

Aandachtspunten en ontwikkelingen

- Op korte termijn wordt geen zandverkoop meer verwacht.
- Het is een langlopend project zonder vaste einddatum. De looptijd is conjunctuurgevoelig.
- Er zijn recreatieve ontwikkelingen in de omgeving die aansluiten bij de functie van recreatieplas Het Hambroek.

Bijdrage per inwoner (totaal gemeente) Niet van toepassing

Overige bijdragen per inwoner Niet van toepassing

Kernactiviteiten van de organisatie

- Zandwinning; vanaf 2012 niet meer in exploitatie)
- het realiseren en exploiteren van het recreatiegebied Hambroek te Borculo.

Coördinatie Medewerker Gebiedsteam

Bestuurszetel Wethouder van Haaren / M.G. Mellink: medewerker Gebiedsteam

Website Geen

3. Goede dienstverlening door andere partijen

Bedragen x €1.000

Exploitatie	2016	Begroting 2017	Primitieve begroting 2018	MeerJB 2019	MeerJB 2020	Meer JB 2021
Lasten	-94.560	-97.348	-104.100	-104.513	-103.053	-101.245
Baten	100.250	95.297	104.409	104.259	103.925	103.080
Resultaat	5.690	-2.050	310	-254	872	1.835

Wat gaan we daarvoor doen?

Afspraken maken over dienstverlening met het Gemeentelijk Belastingkantoor Twente (GBT).

Aandachtspunten en ontwikkelingen

- De overeenkomst met het GBT is aangegaan per 1 januari 2016 en geldt in eerste instantie tot 1 januari 2021. Daarna volgt stilzwijgende verlenging van nog eens vijf belastingjaren. Daarna geldt een stilzwijgende verlenging voor onbepaalde tijd. Voor iedere periode zijn opzegtermijnen afgesproken.
- In de FUIO (fiscale uitvoeringsovereenkomst) met het GBT is een bedrag van € 585.062,63 opgenomen voor structurele, jaarlijkse kosten.
- Er zijn echter op dit moment nog wel gesprekken gaande over aanvullende werkzaamheden. De uitkomst hiervan is nog niet bekend.

Bijdrage per inwoner (totaal gemeente) € 585.062,63

Overige bijdragen per inwoner Niet van toepassing

Kernactiviteiten van de organisatie

- Heffen en invorderen van aanslagen gemeentelijke belastingen.

- Het vaststellen van de WOZ waarden (wet Waardering Onroerende Zaken).
- Het voeren van bezwaar- en beroepszaken tegen gemeentelijke heffingen en tegen de Wet Onroerende Zaken.

Coördinatie
Bestuurszetel
Website

Medewerker Team opdrachtgeverschap
Niet van toepassing
www.gbtwente.nl

FINANCIERING

Financiering

"Geld lenen kost geld!"

Wat speelt er?

Regelgeving

De wet FIDO (Financiering Decentrale Overheden) verplicht gemeenten richtlijnen vast te stellen voor het beheer van de gemeentelijke geldstromen en de risico's die daaraan zijn verbonden (= treasury). Wij hebben dit gedaan in ons treasurystatuut.

Algemene ontwikkelingen (Rentevisie)

In het treasurystatuut zijn de randvoorwaarden voor het gemeentelijk beleid opgenomen.

Een belangrijk onderdeel hiervan is het verwachte en werkelijke verloop van de rente. Op grond van de huidige inzichten verwachten wij een lichte stijging van de korte rente (3 maands euribor) en de verwachting voor de lange rente (10 jaar) is dat deze in 2017 licht gaat stijgen. Gezien de rentevisie zal de rentebate t.o.v. 2016 niet veel verschillen.

Gemeentefinanciering

Wij proberen de benodigde leningen tegen zo laag mogelijke (rente)kosten aan te trekken en tegelijkertijd risico's zoveel mogelijk uit te sluiten. Gezien de huidige liquiditeitspositie van de gemeente is de verwachting dat we in 2016 geen langlopende leningen aantrekken,

Speerpunten

1. Beperken van de risico's op het te lenen en uit te lenen geld

Bedragen x €1.000

	2016	Begroting 2017	Primitieve begroting 2018	MeerJB 2019	MeerJB 2020	Meer JB 2021
Exploitatie						
Lasten	-94.560	-97.348	-104.100	-104.513	-103.053	-101.245
Baten	100.250	95.297	104.409	104.259	103.925	103.080
Resultaat	5.690	-2.050	310	-254	872	1.835

Wat gaan we daarvoor doen?

Beoordelen koersrisico.

Het koersrisico is het risico dat de (markt-) waarde van aandelen of obligaties daalt door koersontwikkelingen. Wij lopen weinig koersrisico, omdat wij onze gelden hebben uitgezet op spaarrekeningen of vastrentende waarden die voldoen aan de wet FIDO (Financiering Decentrale Overheden).

Beoordelen renterisico.

Er zijn twee normen die aangeven hoe groot het renterisico is. Wij lopen geen groot renterisico.

1. Een norm die aangeeft hoeveel geld we mogen lenen voor een periode korter dan 1 jaar. Volgens deze norm mogen we € 10,2 miljoen lenen. We verwachten dat we ruim onder deze norm blijven zoals uit onderstaande overzicht blijkt.

Bedragen in € 1.000	Liquiditeitspositie in relatie tot kasgeldlimiet	2017	2018
1	Vlottende schuld	0	
2	Vlottende middelen	30.000	
3	Netto vlottend (+) of overschot (-)	-30.000	

4	Kasgeldlimiet	
(4a) = (7>3)	Ruimte onder de kasgeldlimiet	40.200
(4b) = (7<3)	Overschrijding van de kasgeldlimiet	
Berekening kasgeldlimiet		
5	Begrotingstotaal	120.000
6	Percentage	8,5
7	Kasgeldlimiet = (5) x (6) / 100	10.200

2. Een norm die aangeeft of wijzigingen in de rente van huidige leningen, rente over nieuwe leningen en aflossingen passen bij de begroting.

Als de aflossingen en de renteherzieningen onder de € 24.0 miljoen blijven is het goed. Wij verwachten lasten voor renteherziening en aflossing van € 3.8 miljoen zoals uit onderstaand overzicht blijkt (bedragen x € 1.000)

Stap	Variabelen Renterisicnorm	2017	2018	2019	2020
1	Renteherzieningen				
2	Aflossingen	3.777	3.732	3.732	3.732
3	Renterisico (1+2)	3.777	3.732	3.732	3.732
4	Renterisiconorm (4a x 4b/100)	24.000	24.000	24.000	24.000
	Ruimte onder risiconorm (4 >3)	20.223	20.268	20.268	20.268
	Overschrijding renterisiconorm (4<3)				
	Renterisiconorm				
4a	Begrotingstotaal	120.000	120.000	120.000	120.000
4b	Percentage regeling	20	20	20	20

De verdeling van de rente over de taakvelden levert het volgende renteresultaat op in de begroting

	2018	2019	2020	2021
Externe rente korte en lange financiering	2.914.823	2.749.117	2.583.411	2.251.997
Externe rente baten	-3.625	-3.625	-3.625	-3.625
Totaal door te rekenen externe rente	2.918.448	2.752.742	2.587.036	2.255.622
Rente grondexploitatie	69.905	69.905	69.905	69.905
Rente projectfinanciering	3.625	3.625	3.625	3.625
Saldo door te rekenen externe rente	2.844.918	2.679.512	2.513.506	2.182.092

Werkelijk aan taakvelden toegerekend

Renteresultaat

Beoordelen uitstaande leningen.

Om rendement te halen op onze liquide middelen lenen we geld uit aan daarvoor aangewezen instelling.

De belangrijkste leningen zijn verstrekt aan de

- BNG (20 miljoen)
- VNOG (10 miljoen) In 2018 staat er nog 6,2 miljoen uit.

ONDERHOUD KAPITAALGOEDEREN

Onderhoud kapitaalgoederen

"We zorgen goed voor onze kapitaalgoederen"

Wat speelt er?

In deze paragraaf staat hoe we met onze kapitaalgoederen omgaan. Kapitaalgoederen zijn goederen met een meerjarig nut. Denk aan wegen, gebouwen, riolering en openbaar groen.

Zoals wettelijk is voorgeschreven worden investeringen met een meerjarig nut afgeschreven. De afschrijvingstermijn die daarbij wordt gebruikt komt overeen met de economische levensduur van de investering. Wij hanteren wel een ondergrens. Wanneer de investering minder dan € 5.000 bedraagt, wordt het niet afgeschreven. De lasten worden dan in één keer afgeboekt.

Speerpunten

1. Een verantwoord beheer van onze kapitaalgoederen

Bedragen x €1.000

Exploitatie	2016	Begroting 2017	Primitieve begroting 2018	MeerJB 2019	MeerJB 2020	Meer JB 2021
Lasten	-94.560	-97.348	-104.100	-104.513	-103.053	-101.245
Baten	100.250	95.297	104.409	104.259	103.925	103.080
Resultaat	5.690	-2.050	310	-254	872	1.835

Wat gaan we daarvoor doen?

Onderhouden gebouwen.

De gemeentelijke gebouwen zijn in 2014 geïnspecteerd. Hierdoor is er een goed beeld gekregen van de onderhoudstoestand van de gebouwen. Op basis van deze inspectie is de meerjarenonderhoudsplanung opgesteld.

Niveau 1	Uitstekend	Nieubouwkwaliteit en/of met nieuwbouw vergelijkbare kwaliteit
Niveau 2	Goed	Nieubouwkwaliteit met de eerste tekenen van feitelijke veroudering
Niveau 3	Redelijk	Het verouderingsproces is over vrijwel de gehele linie duidelijk op gang gekomen
Niveau 4	Matig	Het verouderingsproces heeft het bouwdeel duidelijk in zijn greep
Niveau 5	Slecht	Het verouderingsproces is min of meer onomkeerbaar geworden
Niveau 6	Zeer slecht	Een zodanig slechte toestand dat dit niet meer te classificeren onder conditie 5

Voor groot onderhoud aan gebouwen is € 400.000 beschikbaar.

Om een goed en veilig gebouw te kunnen bieden is ervoor gekozen om de gemeentelijke gebouwen in onderhoudsniveau 3 te houden/krijgen. Uitzondering hierop is het gemeentehuis en de gemeentewerf. Hiervoor is onderhoudsniveau 2 aangehouden

Onderhouden groen.

Voor groen onderhoud is € 2.935.000 beschikbaar.

Onderhouden van riolering

We hebben steeds beter inzicht in de onderhoudstoestand van riolen en rioolgemalen. Hierdoor kan het risico op calamiteiten beter worden ingeschat. Hoewel er enkele zwakke plekken in het rioolstelsel zijn, is er geen groot risico zodat hierdoor problemen ontstaan.

Het Gemeentelijk Rioleringsplan is in 2013 voor vijf jaar vastgesteld. In dit plan wordt aandacht besteed aan het onderhoud en de noodzakelijke investeringen op korte en lange termijn. Op basis van dit plan worden onderhoudsplannen uitgewerkt. De kosten voor de riolering worden volledig gedekt uit het rioolrecht. Afgezien van onvoorziene omstandigheden kunnen alle werkzaamheden aan de riolering hierdoor worden uitgevoerd.

Onderhouden van wegen.

We inspecteren regelmatig het kwaliteitsniveau van onze wegverhardingen. De kwaliteit van de wegverhardingen volgens de laatste inspecties is te zien in onderstaande tabel.

Wegfunctie						
Gebruiksfunctie	Centrumgebied	Wijkontsluiting wegen	Woonstraten	Industriewegen	Ontsluitingswegen buiten de kom	Overige wegen buiten de kom
Asfalt						
Rijbaan	Hoog	Basis	Laag	Basis	Laag	Laag
Fietspaden	Hoog	Hoog	Basis	Zeer hoog	Laag	Basis
Voetpaden			Basis			
Overige		Basis			Zeer hoog	Laag
Elementen						
Rijbaan	Basis	Hoog	Basis	Hoog	Laag	Laag
Fietspaden		Hoog	Hoog	Zeer hoog	Laag	
Voetpaden	Hoog	Hoog	Hoog	Basis		
Overige	Basis	Hoog	Basis	Hoog		Laag

De gemiddelde kwaliteit van de wegverhardingen scoort Basis – Laag. Industriewegen scoren overwegend hoog. Dit komt doordat nog niet zolang geleden revitalisaties zijn uitgevoerd. Fietspaden scoren overwegend basis. Volgens het gekozen scenario zou dit hoog moeten zijn. Over het algemeen ligt de kwaliteit boven het gekozen scenario 'Overwegend laag'.

INVESTERINGSLIJST 2018

Investeringslijst 2018

"Berkelland investeert en vernieuwt"

Doelstellingen

1. Investerings 2018

Bedragen x €1.000

Exploitatie	2016	Begroting 2017	Primitieve begroting 2018	MeerJB 2019	MeerJB 2020	Meer JB 2021
Lasten	-94.560	-97.348	-104.100	-104.513	-103.053	-101.245
Baten	100.250	95.297	104.409	104.259	103.925	103.080
Resultaat	5.690	-2.050	310	-254	872	1.835

Maatregelen

3 Bussen

De drie in 2007 aangeschafte Ford **bussen** zijn aan vervanging toe. De huidige bussen zijn uitgevoerd als dubbele cabine met laadbak. De nu aan te schaffen voertuigen worden dichte bussen. Dit heeft als voordeel dat het kleine gereedschap (denk aan motorzagen) uit het zicht kunnen worden gehouden.

Garvelinkskamp

Vanaf omstreeks 2020 worden in de wijk Garvelinkskamp in Ruurlo riolerings- en afkoppelmaatregelen genomen. Het terrein tussen Barchemseweg, Garvelinkkampweg en Brouwershoekweg is uitermate geschikt om overtollig regenwater te bergen en sluit daarmee goed aan op de doelstelling om de openbare ruimte klimaatadaptief in te richten. Dit terrein is ons onlangs te koop aangeboden. Wij willen op dit aanbod ingaan.

Ruwenhofstraat Neede

De weg in de Ruwenhofstraat is slecht. Tevens moet er nog een verbinding van het regenwaterriool gemaakt worden tussen de Borculoseweg en Oranjelaan. Door dit te combineren worden de weg en het riool aangepakt.

Openbare verlichting

De omgevingswet bundelt alle bestaande wetten op het gebied van de leefomgeving (zoals bouwen, milieu, water, natuur en ruimtelijke ordening). De invoering van de omgevingswet is een wettelijke taak. De invoering vraagt extra inzet van personeel en het aanpassen van de ICT. Ook moeten we extra kosten maken voor een pilot voor een omgevingsplan in 2018, het starten met het maken van een omgevingsvisie in 2018 en het starten met het maken van een omgevingsplan voor de hele gemeente in 2020. De precieze kosten worden pas gaandeweg het traject duidelijk. Op basis van een rekenmodel van de VNG met onze eigen aanpassingen hebben we de kosten geschat op 1,7 miljoen euro. Volgens het VNG model zou de uitkomst 2,5 miljoen euro zijn. We zullen u van de ontwikkeling van de kosten tussentijds op de hoogte houden.

Klein onderhoud riolering en re-linen 2020

De nieuwe N18 doorsnijdt meerdere kleine verbindingen die daardoor worden afgesloten. Het verkeer zal straks via onder andere de Lintveldseweg naar Eibergen kunnen oversteken. Hierdoor verwachten wij een geringe verkeerstoename. De weg heeft een erftoegangsweg type 2 functie. Het huidige dwarsprofiel van de weg voldoet hier niet aan. De weg heeft groot onderhoud nodig en dient aangepast te worden aan het

dwarsprofiel wat bij een erftoegangsweg type 2 hoort. Dit onderhoud maakt onderdeel uit van een pilotproject waarbij gebruikers en aanwonenden betrokken worden.

Renoveren rioolgemaal

Uit onderzoek naar de toestand van de rioolgemaal in het buitengebied van Eibergen en Neede is gebleken dat binnen vijf jaar al deze rioolgemaal gerenoveerd moeten worden. De komende vijf jaar is daarvoor elk jaar een bedrag van € 230.000 euro nodig. Daarnaast is het noodzakelijk om jaarlijks enkele rioolgemaal in Borculo en Ruurlo te renoveren. Daar is jaarlijks een bedrag van ongeveer € 70.000 voor nodig. Samen dus in totaal € 300.000.

Rioolvervangings volgens GRP

Op basis van het GRP vervangen of renoveren we jaarlijks een gedeelte van de riolering. Aan de hand van inspecties wordt bepaald welke riolering wordt vervangen of wordt gerenoveerd.

Semiverharding tussen stuw bij Mallumse Molen en Brinkweg

Het 'olifanten-pad' op de dijk langs de Berkel vanaf de grote stuw naar de Brinkweg wordt erg veel gebruikt door wandelaars om het buitengebied van Eibergen in te lopen. Dit pad, op de dijk, is jaren terug spontaan ontstaan. Van diverse kanten uit de bevolking zijn er verzoeken binnen gekomen of dit 'olifanten-pad' te voorzien van een semi-verharding overeenkomstig de reeds aangelegde paden in het uitloopgebied ten noorden van Eibergen. De ondergrond is van het waterschap Rijn en IJssel en deze wil geen pad aanleggen maar heeft geen bezwaar dat de gemeente het pad aanlegt. Er is reeds gekeken naar subsidiemogelijkheden maar deze zijn voor dit project niet aanwezig.

Trekker

De trekker Claas Celtis is gekocht in 2008 en is aan vervanging toe. Deze trekker wordt ingezet voor diverse werkzaamheden waaronder de winterdienst.

Twistdijk

De Twistdijk is een smalle toegangsweg naar een melkveebedrijf. De weg heeft een smalle berm, doordat hij zwaar belast wordt is de weg afgescheurd. Met onderhoudsmaatregelen is hier niets meer te doen. De fundering van de weg dient opnieuw opgebouwd te worden.

Vervangen brug over de Meibeek

Vervangen brug over de Middelhuisgoot

Vervangen damwand langs Lange wal

Vervangen riolering/herinrichten wegen Gelselaar

Vervanging riolering en herinrichting Kremerstraat en Doktersbleek

Vervanging vrachtwagen

Verwijderen zieke essen

Wegschaaf

Werkbudget wonen

Wat mag het kosten?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	0
-------------	---